

Jaarstukken 2023

Gemeente Borne

Gemeente **Borne**

Inhoudsopgave

Deel A: Jaarverslag	4
1 Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen	5
1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen	6
1.2 Financiële hoofdlijnen	8
2 Programma's	10
2.1 Wonen en leven	11
2.2 Duurzame toekomst	14
2.3 Inclusieve samenleving	18
2.4 Bestuur en samenleving	26
2.5 Financieel gezond	30
3 Paragrafen	32
3.1 Lokale heffingen	33
3.2 Financieel Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	42
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	48
3.4 Financiering	53
3.5 Bedrijfsvoering	55
3.6 Verbonden partijen	61
3.7 Grondbeleid	69
Deel B: Jaarrekening	75
1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting	76
1.1 Overzicht van baten en lasten 2023	77
1.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2023	79
1.3 Incidentele baten en lasten	89
1.4 Structurele en incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	90
1.5 Informatie Wet normering topinkomens	91
2 De balans en de toelichting	93
2.1 Grondslagen voor de waardering en de bepaling van het resultaat	94
2.2 Balans per 31 december 2023	98
2.3 Toelichting op de balans per 31 december 2023	100
3 Rechtmatigheidsverantwoording	122
4 Bijlagen	123
4.1 SiSa bijlage bij de jaarrekening	124
4.2 Overzicht baten en lasten per taakveld	130
5 Controleverklaring	132
Deel C: Overig	133
1 Basisgegevens Verbonden partijen	134
2 Verplichte beleidsindicatoren	143
3 B&L Programma/thema 2023 o.b.v. indeling 2024	145

Inleiding

De jaarrekening geeft een beeld van wat de gemeente het afgelopen jaar heeft gedaan en wat er is bereikt. Er wordt een beeld geschetst van de inkomsten en uitgaven van de gemeente over het afgelopen jaar. Hiermee legt het college verantwoording af aan de Raad en daarnaast ook aan de samenleving.

De jaarrekening kijkt terug op de gestelde doelen in de programmabegroting 2023-2026. Net als in de begroting is de jaarrekening 2023 opgebouwd volgens vijf programma's; Wonen en Leven, Duurzame toekomst, Inclusieve Samenleving, Bestuur en samenleving en ten slotte Financieel gezond. De hoofdlijnen worden op bestuurlijk en financieel vlak beschreven. Via een infographic wordt in één oogopslag inzicht gegeven in de resultaten voor het jaar 2023.

A

Jaarverslag 2023

1 Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen

Als gemeente zijn we in 2023 op een verbindende manier onderdeel van diverse ontwikkelingen. Het noaberschap binnen onze Bornse samenleving maakt dat we nog steeds kunnen rekenen op organiserend vermogen en zorg voor de Oekraïense vluchtelingen in Maria Mediatrix. Er zijn daarnaast onderhoudswerkzaamheden op locatie uitgevoerd om de opvang te kunnen blijven uitvoeren en garanderen en er is extra inzet op de maatschappelijke ondersteuning. Een deel van het positieve saldo van deze jaarrekening is een gevolg van de bijdrage van het Rijk voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen.

De Bornse samenleving

Deze verbindende rol is ook van belang bij het waarborgen van bestaanszekerheid door middel van sociale voorzieningen, armoedebestrijding, bevordering van werkgelegenheid, ondersteuning van gezondheidszorg en welzijn, en het bieden van toegang tot kwalitatief onderwijs en kinderopvang. Er is in 2023 dan ook brede aandacht geweest voor de (uitgebreide) ondersteuningsmogelijkheden ten aanzien van bestaanszekerheid vanuit het Sociaal Hus. Via verschillende opdrachten is aan de brede bezuinigingsopgaven binnen het sociaal domein gewerkt en het resultaat is dat deze taakstelling is afgerond in 2023.

Veiligheid en een gezond leefklimaat moeten gegarandeerd kunnen worden, waarin criminelen geen kans hebben. Het programma Aanpak ondermijning is volop in uitvoering waardoor de weerbaarheid van de gemeentelijke organisatie toegenomen is. Er is ingezet op versterking van de handhaving capaciteit (Boa) en om de overlast rondom het arrestantencomplex te beperken zijn praktische maatregelen genomen.

De dienstverlening

Vanuit het huidige gemeentehuis zijn alvast belangrijke stappen gezet om met maatschappelijke partners een laagdrempelig 'Sociaal Hus' te zijn voor inwoners. Dit als voorbereiding op 2024, om de gezamenlijke dienstverlening verder te optimaliseren vanuit het nieuwe Huis van Borne, met het Kulturhus. Door de inzet in 2023 ligt het nieuwe gemeentehuis als project op koers, met grip op de risico's. De toegepaste hybride manier van werken levert daarbij een belangrijke bijdrage aan de mogelijkheden in de onderlinge samenwerking.

Onze dienstverlening blijft zich ontwikkelen voor onze inwoners. De krappe arbeidsmarkt maakt het echter moeilijk om de juiste mensen te vinden. Mede hierdoor zijn niet alle begrote onderwerpen uitgevoerd of zijn projecten vertraagd. Er is wel een belangrijke stap gezet na de evaluatie van de besturingsfilosofie van de gemeentelijke organisatie, die in 2024 geëffectueerd wordt. Er is een nieuwe opzet van de organisatie gekozen, waarin de maatschappelijke opgaven centraal staan en er sprake is van verbeterde sturing op de beleidsprocessen. Daarnaast is via een jaarverslag inzicht gegeven in ons handelen, in 2023 zijn de klachten zeer gering gebleken en kunnen we stellen dat onze inwoners over het algemeen tevreden zijn.

Onze ambitie om de inwoners centraal te stellen maakt ook dat we een duidelijke visie op communicatie hebben. Er is in 2023 gewerkt aan de communicatie- en participatievisie. Met participatie, als onderdeel van onze communicatie, sluiten plannen en ontwikkelingen beter aan op wat de samenleving nodig heeft. Een voorbeeld van deze aanpak zien we terug bij de werkzaamheden in de Spanjaardswijk, waar het ontwerp integraal en participatief is opgezet, waardoor in de uitvoering rekening wordt gehouden met de voorstellen en wensen van de bewoners.

De verbindende rol is ook in het buitengebied (de Groene Poort) van belang. Ook hier geldt dat we afstemming zoeken met onze inwoners; er wordt gewerkt aan een gebiedsagenda, een visie voor het buitengebied en samen met de provincie aan het opstellen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG).

Bouwen aan de toekomst

De vraag naar woningen is een grote maatschappelijke opgave die vraagt om een versnelling in de realisatie. Het voorliggende huisvestingsvraagstuk is complex, onder andere door de vraag vanuit uiteenlopende doelgroepen. Er is aandacht voor het bouwen in alle prijssegmenten voor al deze doelgroepen. Samen met onze partners, waaronder de woningcorporatie Welbions, faciliteren we deze toenemende behoefte zo goed mogelijk.

De duurzaamheid van onder andere de woningen binnen onze gemeente heeft de aandacht. We werken volgens een vastgestelde programmabegroting duurzaamheid. Er zijn stappen gezet binnen het programma Energietransitie. Met de uitvoering van het Energieloket, inzet van de energiecoaches en het uitvoeren van wijkgerichte collectieve inkoopacties is in 2023 verder gewerkt aan energiebesparing. Juist bij huishoudens met een lage financiële armslag is aandacht voor het besparen op energieverbruik. Daarnaast is de lokale Duurzaam Wonen Lening beschikbaar voor verduurzamingsmaatregelen aan woningen. We participeren in de Duurzaamheidsroute A35 en daarnaast is het plan van de F35 Noord opgesteld.

Ten slotte is er in 2023 duidelijkheid gekomen over het nieuwe sportcomplex, doordat gekozen is voor het voorkeursscenario voor sport en onderwijs op twee afzonderlijke locaties in Borne West. We kunnen met de blik vooruit werken aan het nieuwe sportcomplex op de huidige locatie, het zwembad ervan losgekoppeld. Voor het onderwijs wordt uitgekeken naar de nieuwbouw op de huidige locatie van Jan Ligthart.

1.2 Financiële hoofdlijnen

Het gerealiseerde resultaat in 2023 bedraagt € 6.062.000 (V). In onderstaande tabel is dit resultaat weergegeven. In dit boekwerk sluiten de primitieve en actuele begroting steeds op € 0. Tekorten en overschotten worden gestort in de algemene reserves of onttrokken uit de algemene reserves. De wijzigingen tussen de primitieve begroting en de actuele begroting zijn het afgelopen jaar uitgelegd in de halfjaarrapportage en in de financiële eindejaarswijzigingen. Deze laatste betrof wel een wijziging van de begroting, maar geen beleidsinhoudelijke wijziging. De actuele begroting is dus de begroting na de financiële eindejaarswijzigingen. In deze jaarstukken worden de wijzigingen uitgelegd tussen de actuele begroting enerzijds en het jaarrekeningresultaat anderzijds. In dit hoofdstuk wordt echter eerst ingegaan op het verloop van het saldo door het jaar heen. Hoe we van de primitieve begroting tot de actuele begroting gekomen zijn alvorens de verschillen in de jaarstukken worden toegelicht.

Jaarrekening 2023 (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil	
Lasten:					
PR1 Wonen en leven	7.948	8.474	8.820	-346	N
PR2 Duurzame toekomst	3.945	4.016	4.597	-581	N
PR3 Inclusieve samenleving	34.806	40.055	41.735	-1.680	N
PR4 Bestuur en samenleving	4.631	5.218	5.517	-300	N
PR5 Financieel gezond	17.192	37.462	31.753	5.709	V
Totaal lasten	68.523	95.225	92.424	2.802	V
Baten:					
PR1 Wonen en leven	2.516	3.014	3.602	588	V
PR2 Duurzame toekomst	2.893	2.893	3.247	353	V
PR3 Inclusieve samenleving	7.475	9.465	8.975	-490	N
PR4 Bestuur en samenleving	364	364	612	249	V
PR5 Financieel gezond	55.282	79.490	82.050	2.560	V
Totaal baten	68.530	95.225	98.485	3.260	V
Saldo	7	-	6.062	6.062	V

1.2.1 Verloop van primitieve naar actuele begroting

De primitieve begroting sloot met een voordelig saldo van € 7.000. Na vaststelling van de eerste wijziging werd dit €7.157.000 negatief. Deze negatieve bijstelling werd vooral veroorzaakt door een aantal incidentele zaken die worden gedekt uit de reserve beleidsontwikkeling. Het ging hierbij o.a. om de bijdrage aan de Vloedbeltverbinding voor € 5 miljoen en € 1,7 miljoen aan eenmalige inflatie o.a. op het gebied van energie.

Het saldo van de halfjaarrapportage bedroeg een voordeel van € 1.409.000. Dit voordeel ontstond vooral door onderuitputting op de stelposten, hogere inkomsten aan dividend en bouwvergunning. Er stonden ook een aantal nadelen tegenover, zoals de afkoop van het FLO overgangsrecht van onze brandweerm medewerkers. In de financiële eindejaarswijzigingen zijn een aantal budgetneutrale technische wijzigingen verwerkt, daarnaast is de septembercirculaire verwerkt. Dit heeft geleid tot een aanvullend voordeel van € 936.000.

Deze verschillende stappen hebben tot de volgende begroting-saldomutaties geleid:

Stappen (bedragen x € 1.000)	Saldo begroting 2023
Primitieve begroting	7
1e Begrotingswijziging bij begroting	-7.157
Onttrokken uit reserves	7.150
Saldo begroting na 1e wijziging	0
Halfjaarrapportage	1.409
Financiële eindejaarswijzigingen	936
Gestort in reserves	-2.345
Actuele begroting	0

Tekorten en overschotten worden gestort in de algemene reserves of onttrokken uit de algemene reserves. Dit betekent dat ten opzichte van de vastgestelde begroting na 1e wijziging het begrotingssaldo met € 2.345.000 is verbeterd en er op begrotingsbasis per saldo € 4.805.000 dient te worden onttrokken aan het eigen vermogen.

1.2.2 Analyse op hoofdlijnen

Ten opzichte van de actuele verbetert het saldo met € 6.062.000. In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen uitgelegd waar het verschil door ontstaat. Een gedetailleerde analyse staat in de jaarrekening. Per programma wordt aangegeven waar de grootste wijzigingen zich hebben voorgedaan.

Het grootste financiële voordeel ontstaat binnen het programma Financieel gezond. Hier ontstaan voor € 8,1 miljoen aan voordelen. Grotendeels veroorzaakt doordat er een financieel voordeel van € 4,6 miljoen vanuit de Oekraïne middelen ontstaat. Ook op de stelposten als prijsindexaties en taakmutaties ontstaat een voordeel van bijna € 2 miljoen. Hier staan echter nadelen aan de lastenkant door de programma's heen tegenover. Ongeveer € 800.000 overschot ontstaat door groei van de organisatie, personele mutaties en het niet tijdig (kunnen) invullen van vacatures. Ook is de impact van HR21 op het jaar 2023 gering, waardoor er een voordeel van € 320.000 ontstaat. Vanwege capaciteitsgebrek ontstaat er op het gebied van overhead een aanvullend voordeel van € 500.000, doordat niet alles tegelijkertijd kan worden opgepakt. De grondexploitaties laten voorzichtigheidshalve een nadeel zien in verband met een winstafslag van €1,2 Al deze voor- en nadelen zijn incidenteel. Daarnaast is er één financieel voordeel structureel Borne is harder gegroeid dan verwacht. Dit levert € 400.000 meer aan OZB op dan geraamd.

Tegenover deze € 8,1 miljoen aan voordeel staan ruim € 2 miljoen aan nadelen. Deze ontstaan voor het merendeel vanwege indexaties en administratieve handelingen: dit wil zeggen de uitgaven zijn gedaan binnen alle programma's. Het budget is echter achter gebleven op de stelposten binnen het programma Financieel gezond. Daarnaast zien we overschrijdingen bijvoorbeeld binnen het programma Inclusieve samenleving doordat we meer vervoersbewegingen zien in het onderwijs en doordat de aantallen binnen jeugdzorg op onderdelen stijgen. Deze stijgingen lijken structureel. Binnen het programma Duurzame toekomst zien we dat we met een aantal onverwachte incidentele bodemsaneringen te maken hebben gehad.

Door deze incidentele vooral incidentele voordelen en het uitlopen van een aantal projecten zien we dat nagenoeg alle kengetallen verbeteren ten opzichte van de begroting. Zo halveert bijvoorbeeld de Netto schuldquote bijna van 151% naar 78% ten opzichte van de begroting en stijgt de solvabiliteitsratio van 21% naar 32%.

2. Programma's

2.1 Wonen en leven

2.1.1 Wat willen we bereiken?

Wonen en bouwen

Het woon- en leefklimaat in Borne wordt in hoge mate gewaardeerd. Dat willen we zo houden. De vraag naar woningen neemt momenteel overal, dus ook in Borne, toe. Dat geldt voor alle segmenten, maar vooral voor de goedkope huur- en koopwoningen. Door de toegenomen behoefte is het vrijwel onmogelijk om een betaalbare, eigen koop- dan wel huurwoning te vinden.

Wij zien dan ook het belang in van bouwen in alle prijssegmenten voor alle doelgroepen en willen, samen met onze partners, waaronder de woningcorporatie Welbions, deze toenemende behoefte zo goed mogelijk faciliteren. In het kader van de 'Regionale Woonagenda Twente' leveren wij, met onze ambitie, een bijdrage aan het oplossen van de woningbouwproblematiek in Borne, maar ook in de regio Twente.

Ruimtelijke ontwikkeling

We gaan aan de slag met de voorbereidingen voor de Omgevingsvisie. Elke gemeente moet in 2027 een omgevingsvisie gereed hebben.

Mobiliteit en infrastructuur

Inwoners kunnen zich veilig en makkelijk in Borne verplaatsen. We hebben de provincie ondersteund in de realisatie van de provinciale Vloedbeltverbinding. Samen met de raad worden de uitgangspunten voor de N743 en de N744 na aanleg van de Vloedbeltverbinding bepaald.

Openbare ruimte

We streven naar een openbare ruimte die gebruiksvriendelijk, functioneel en aantrekkelijk inrichten. Hierbij nemen wij bij nieuwe en vervangende inrichting klimaat-adaptieve en hittebestendige maatregelen. Hierbij wordt sterk ingezet op groenvoorzieningen.

2.1.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Wonen en bouwen

De Woonvisie Borne 2018-2028 is in 2023 geactualiseerd. Met de nieuwe 'Woonvisie gemeente Borne 2022+' werpen we een blik in de toekomst van het wonen in Borne en bieden we een basis voor de afwegingen die we op het gebied van wonen in de komende jaren zullen maken. We streven hierin naar passende woningen voor iedereen. Het accent in de nieuwe ontwikkelingen ligt op betaalbare woningen. Ten behoeve van deze toegenomen en voor een deel tijdelijke behoefte aan goedkope sociale huurwoningen is de eerste locatie voor het ontwikkelen van 24 tijdelijke woningen (Tichelkampweg) vastgesteld. Met de woningcorporatie Welbions zijn in 2023 voor de periode 2024 en 2025 nieuwe Prestatieafspraken gemaakt.

Ruimtelijke ontwikkeling

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Gedurende 2023 is er stevig ingezet op het voldoen aan de wettelijk verplichtingen inzake deze wet. Bijvoorbeeld door het ontwikkelen van participatiebeleid voor omgevingsvergunningen en de implementatie van de benodigde softwarepakketten, inclusief bijbehorende werkprocessen. Daarnaast is gestart met het opstellen van een Omgevingsvisie. Hier is een participatieproces met de inwoners voor georganiseerd, De Bornse Dromendagen, welke in het voorjaar van 2023 hebben plaatsgevonden. De Omgevingsvisie beschrijft de langetermijnvisie voor de gemeente Borne en brengt de fysieke leefomgeving en ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie, energietransitie en gezondheid integraal met elkaar in verband. De gemeentelijke Omgevingsvisie moet uiterlijk op 1 januari 2027 zijn vastgesteld.

Mobiliteit en infrastructuur

Spooronderdoorgangen Borne

Voor de spooronderdoorgangen Oonksweg en Bornerbroeksestraat stond 2023 in het teken van het uitvoeren van onderzoeken en het maken van de ontwerpen. Dit heeft er toe geleid dat er eind 2023 de eerste onderwerpen gereed waren en gedeeld zijn met bewoners en ondernemers. In de ontwerpen wordt rekening gehouden met de fietssnelweg F35 en de reconstructie van de Oonksweg. Met bedrijven die rondom de Oonksweg gesitueerd zijn hebben we gesprekken gevoerd over de bereikbaarheid en eventuele aankoop.

Vloedbeltverbinding

Samen met de provincie en Movaris is het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) gemaakt. Het PIP heeft ter inzage gelegen en de beantwoording van de vragen is door de provincie en Movaris gedaan. Inmiddels hebben GS en PS een positief besluit genomen over de aanleg van de Vloedbeltverbinding.

Huidige en toekomstig N743 en N744

In het Masterplan Bornsche Maten is aangegeven dat de N743 en N744 afgewaardeerd worden. De gemeente heeft samen met een ingenieursbureau onderzoek gedaan naar de effecten van enerzijds het knippen van deze weg en anderzijds het inpassen van de weg. Ten aanzien van dit onderzoek en de afweging krijgt de raad de mogelijkheid om haar visie hierover te geven in het proces voor de omgevingsvisie.

F35

De aanleg van de F35 binnen de bebouwde kom vanaf de Parallelweg is gestart. Er is geen ruimte om een separaat fietspad aan te leggen, daardoor wordt de F35 vormgegeven als een fietsstraat met dezelfde uitgangspunten als de rest van het traject. Het kruispunt Azelosestraat, de Molenstraat, Bornerbroeksestraat, Röringstraat en Beerninksweg tot aan de Oonksweg worden als fietsstraat ingericht en er is veel ruimte voor groen en klimaatadaptatie gekomen. Hiervan zijn in 2023 de civiele werkzaamheden voor ongeveer 70% afgerond. Tijdens de werkzaamheden zijn grondsanereringen uitgevoerd in de Bornerbroeksestraat en in de Beerninksweg.

Openbare ruimte

Het onderhoudsniveau van de openbare ruimte is conform vastgestelde CROW standaard uitgevoerd. Waar mogelijk zijn kleinschalige lokale bewonersinitiatieven toegepast. In 2023 zijn de eerste plannen gevormd voor een grootschalige wijkenaanpak waarbij onderhoud, revitalisering, sociale vraagstukken gezamenlijk worden opgepakt om zo met werk werk te maken en kosten efficiënt te investeren.

Spanjaardswijk

Het project in de Spanjaardswijk is integraal en participatief. Participatie gebeurt door de Werkgroep Bewoners, die gegroeid is van 20 mensen naar 35 personen. Het definitieve ontwerp is woensdag 13 december 2023 aan de wijk gepresenteerd. Hierbij is aangegeven dat de invulling van het Spanjaardsplein, speelplaatsen en het groen nog verder uitgewerkt moeten worden samen met de diverse werkgroepen. In 2023 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart en is ook het ontwerp verder uitgewerkt.

Revitalisering en klimaatbestendig Wensink-Zuid

In september van 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het vaststellen van het voorbereidingskrediet voor het project Wensink-Zuid fase 2-4. Met deze middelen kan het voorbereiding –en planvormingstraject worden gestart. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld dat het college van B&W op 5 december heeft vastgesteld. Het doel is om de buitenruimte duurzaam te vernieuwen en de wijk klimaatbestendig in te richten, zodat bewoners nu en in de toekomst prettig in hun wijk kunnen wonen.

Pilot Maaibeheer

Tijdens de Pilot maaibeheer is op 6 locaties een andere manier van maaien toegepast; sinusbeheer, extensief maaien en bloemenweides. Deze manier van maaien draagt bij aan de biodiversiteit en klimaatadaptatie. De in 2023 behaalde resultaten van de pilot kenden een wisselend succes.

Eko baggeren

In 2023 is bij de Bongerd Eko baggeren toegepast. Eko baggeren wordt ingezet voor het tegengaan van slib vorming. Dit ondersteunt de kringlopen en bevordert de groei van planten en het afbreken van slib om zo de ecologische balans in het water te stabiliseren. Door deze manier van baggeren heb je geen afval dat afgevoerd moet worden en verstoring in het ecosysteem. Deze methode wordt in 2024 op meerdere locaties toegepast.

Spelen en bewegen in de openbare ruimte

In 2023 is gestart met het opstellen van de visie op spelen en bewegen in de openbare ruimte. Daartoe is ook onderzoek uitgevoerd naar de speelruimte en de kwaliteit daarvan.

Klimaatadaptieve ontwikkelingen

Tijdens de Bornse Dromen Dagen zijn op thema klimaat (groen-blauw) een aantal mooie nieuwe ideeën en wensen opgehaald. Meer groen en daarmee minder verstening werd vaak benoemd. Om de openbare ruimte functioneel, leefbaarder en klimaatbestendig in te richten werken de medewerkers van groen/blauw intensief samen. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van de vernieuwing op het binnenhofje bij de Pellenhof, waarbij in 2023 de inrichting van groen, wadi's en biodiversiteit in samenhang met de buurt is opgepakt.

2.1.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de begrote en gerealiseerde baten en lasten van dit programma weergegeven. Door het afronden op duizendtallen kunnen er afrondingsverschillen ontstaan. Een toelichting op deze cijfers is te vinden in de jaarrekening.

PR1 Wonen en leven (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Verschil	
Lasten:					
Wonen en bouwen	1.338	1.807	2.216	-409	N
Ruimtelijke ontwikkeling	362	362	380	-18	N
Mobiliteit en infrastructuur	2.636	2.709	2.826	-117	N
Openbare ruimte	3.612	3.596	3.398	198	V
Totaal lasten	7.948	8.474	8.820	-346	N
Baten:					
Wonen en bouwen	452	950	1.370	420	V
Ruimtelijke ontwikkeling	28	28	27	-1	N
Mobiliteit en infrastructuur	26	26	85	59	V
Openbare ruimte	2.010	2.010	2.120	110	V
Totaal baten	2.516	3.014	3.602	588	V
Saldo PR1 Wonen en leven	-5.432	-5.460	-5.218	242	V

2.2 Duurzame toekomst

2.2.1 Wat willen we bereiken?

In het Klimaatakkoord staan afspraken met 5 sectoren over de maatregelen die deze sectoren tot 2030 en in de jaren daarna gaan nemen om de klimaatdoelen te halen. Deze sectoren zijn gebouwde omgeving, landbouw en landgebruik, elektriciteit, industrie en mobiliteit. Het programmaplan Duurzaamheid geeft weer hoe de gemeente Borne uitvoering geeft aan de afspraken uit het nationaal Klimaatakkoord. Het meerjarig programmaplan Duurzaamheid, met daarin opgenomen de ambitie, de doelen op deelthema's en uitgangspunten loopt van 2024 t/m 2027.

Het programmaplan Duurzaamheid gaat niet alleen over de energietransitie, maar schets de integrale opgave op de verduurzaming via meerdere beleidsthema's zoals duurzame mobiliteit, natuur en landbouw, klimaatadaptatie en beheer van de openbare ruimte, circulaire economie en de voorbeeldfunctie van de gemeente. Tot op heden zijn de documenten in de P&C-cyclus ingevuld voor het onderdeel energietransitie, maar vanaf 2024 wordt dit vanuit het programmaplan Duurzaamheid ingevuld.

De visie Vrijetijdseconomie is op 18 april 2023 door de raad vastgesteld. Met deze visie wordt gestreefd naar een waardevolle vrijetijdseconomie die een optimale bijdrage levert aan de vitaliteit van Borne en het welzijn van de inwoners. In de visie zijn de ambities en doelen voor de komende periode opgenomen. Om deze waar te kunnen maken is er een uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit uitvoeringsprogramma is op 30 mei 2023 door het college vastgesteld en vormt momenteel de basis voor de uitvoering van het vastgestelde beleid.

2.2.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Energietransitie

Hoofddoel CO₂-uitstoot reductie

De meest recente cijfers (2021) in de Klimaatmonitor geven aan dat in Borne sprake is van een reductie van ca. 23% t.o.v. het referentiejaar 1990.

Energiebesparing

Met de uitvoering van het digitale en het fysieke Energieloket (eind 2023 verplaatst van het Kulturhus naar de Hofstraat), de inzet van de Energiecoaches en het uitvoeren van wijkgerichte collectieve inkoopacties voor zonnepanelen, isolatiemaatregelen en warmtepompen is in 2023 verder aan de energiebesparing gewerkt.

In samenwerking met het Sociale Domein is in 2023 extra nadruk gelegd op het besparen van energiegebruik bij huishoudens met de minste financiële armslag. Een team van Energiefixers is daar specifiek voor ingericht.

De gemeente is in 2023 gestart met een lokale Duurzaam Wonen Lening. Daarmee kunnen Bornse huishoudens aantrekkelijke leningen aanvragen voor het financieren van verduurzamingsmaatregelen aan hun woning. De resultaten waren zo goed dat het fonds voor deze lening inmiddels uitgebreid is. Het zakelijke Energiefonds daarentegen kende een tegenvallend resultaat.

Warmtetransitie

In 2023 is aan de actualisatie van de Transitie Visie Warmte naar een Warmteprogramma gewerkt.

De belangrijkste aanvullingen die in het Warmteprogramma opgenomen zijn betreffen de concrete bijdragen die de duurzame warmte-opties leveren aan de CO₂-reductie en wat de verwachte bewonerskosten voor elk van de opties zijn. Voor elk type woning en elke leeftijdscategorie van de woning is per duurzame warmte-optie een benadering gemaakt welke investeringen nodig zijn in het energiezuinig maken van de woning, welke aanpassingskosten aan de woning de opties vragen en wat de jaarlijkse verbruikskosten zijn in vergelijking met de huidige aardgasverbruikskosten.

Grootschalige Duurzame Opwekking

De raad heeft in 2023 een besluit genomen om geen windbeleid en geen zoekgebieden voor wind vast te stellen. De provincie wil voorkeursgebieden voor de ontwikkeling van wind aanwijzen. Voor Borne zou een voorkeursgebied langs de A35 gaan gelden.

Ontwerp beleidsregels voor zonneparken in het buitengebied van Borne zijn in 2023 opgesteld. De vaststelling daarvan is uitgesteld, omdat de provincie in oktober voorgenomen zonnebeleid heeft aangekondigd waarbij flinke beperkingen opgelegd gaan worden aan de ontwikkeling van zonneparken op natuur- en landbouwgronden. De ontwikkeling van de Duurzaamheidsroute A35 waarin Borne participeert past wel in het voorgenomen beleid van de provincie.

CDOKE

Voor 2023, 2024 en 2025 heeft de gemeente middelen ontvangen vanuit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid. Een deel van deze middelen is in 2023 ingezet.

Dashboard doelrealisatie Energietransitie

In 2023 is het dashboard doelrealisatie geactualiseerd. De bron voor de cijfers is de Nationale Klimaatmonitor. De meting van de cijfers kent een vertraging van 1 tot 2 jaar. Maar geeft wel het beste beeld van de ontwikkeling in de doelrealisatie. In deze toelichting op de Energietransitie wordt verwezen naar de metingen. Voor een totaalbeeld wordt verwezen naar <https://www.energievanborne.nl/dashboard-doelrealisatie/>.

Circulaire economie

Wij willen onze wereld goed doorgeven aan volgende generaties. Echter grondstoffen raken op, de zeespiegel stijgt en het leefklimaat staat onder druk. Samen met onze inwoners neemt de gemeente Borne haar verantwoordelijkheid. Daarom wordt ingezet op het voorkomen van afval, goed scheiden ervan, het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en hergebruik van afvalstromen in plaats van het verbranden of storten.

Het beleid van de afgelopen jaren heeft gezorgd voor een duidelijke afname van de volumes restafval. En daardoor voor relatief lage kosten voor onze inwoners. Wel zien wij op een aantal plekken in de gemeente bijplaatsingen van afval.

Wij zijn samen met de andere Twentse gemeenten bezig om de tijdelijke afspraken met Nedvang (huidige nieuwe naam Verpact) over de kwaliteit en de vergoedingenstructuur van het ingezamelde plastic en metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD) een structureel karakter te geven. In de tijdelijke situatie voeren gemeenten verbeterplannen uit en ontvangen wij een lagere vergoeding voor PMD met 15-35% vervuiling. Onze insteek is zoveel mogelijk PMD te recyclen tegen zo laag mogelijke kosten. Daarnaast hebben we ingezet op communicatie.

Natuur, milieu en landschap

Met betrekking tot het buitengebied ('de Groene Poort') is er in de eerste plaats aangesloten bij de processen die zich richten op de transitieopgaven voor het landelijk gebied. Zo is er in relatie tot het (ontwerp)Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) in samenwerking met de andere 4 gemeenten in Zuidoost Twente (Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Haaksbergen) en de diverse gebiedspartners (o.a. waterschap, natuurorganisaties, landgoederen en LTO) gewerkt aan een gebiedsagenda voor Zuidoost Twente (ZOT). Vanuit deze samenwerking is er vanuit de 5 gemeenten een gezamenlijk aanbod (bod van ZOT) opgesteld met als uitgangspunt perspectief en ruimte voor de landbouw, de natuur én de mensen. Dit aanbod is uiteindelijk opgenomen in het (ontwerp)PPLG welke door de Provincie Overijssel is ingediend bij het Rijk.

Daarnaast is er, in relatie tot deze processen, gewerkt aan de IBP-pilot (IBP = Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland: voorloper PPLG). In het kader van deze pilot zijn er vorig jaar diverse keukentafelgesprekken gevoerd en zijn er een tweetal informatiebijeenkomsten georganiseerd. Enerzijds met als doel om agrariërs te informeren en anderzijds bedoeld om meer inzicht te krijgen in de problematiek en de opgaven voor de landbouw in Borne. Tenslotte is er nog gewerkt aan diverse kleinschalige projecten die bijdragen aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van het buitengebied (o.a. afstemming Kloostergaarde, afronding LEADER-

project Spanjaardsgemaal, enkele Rood voor Rood ontwikkelingen en het behoud/versterking van routenetwerken en voorzieningen/informatieborden).

Bedrijvigheid en ondernemersklimaat

De economische visie is in 2023 afgerond. Deze wordt meegenomen in de omgevingsvisie. Contact tussen BBO en gemeente Borne is goed.

Vrijtijdseconomie

Op 18 april 2023 heeft de raad ingestemd met de visie Vrijtijdseconomie en op 30 mei 2023 heeft het college een uitvoeringsprogramma vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma geeft de gemeente houvast voor de uitvoering van het toeristisch-recreatieve beleid voor de komende periode tot 2032. Het uitvoeringsprogramma bevat verschillende projecten en acties op het gebied van de verschillende doelen en actielijnen uit de vastgestelde visie 'Vrijtijdseconomie 2022-2032'. De belangrijkste partner voor de uitvoering is VisitBorne (Stichting Beleef Boeiend Borne) en hiermee is, op basis van de subsidierelatie, ook het afgelopen jaar weer nauw samengewerkt. Dit heeft geleid tot diverse acties, activiteiten en producten die zijn samengevat in het jaarverslag van VisitBorne (24ink01459).

Daarnaast heeft er op Twents niveau afstemming plaatsgevonden met het 'Recreatieschap Twente', de nieuwe uitvoeringsorganisatie (tot 2022 onderdeel van de Regio Twente) van en voor de 14 Twentse gemeenten. In opdracht van deze gemeenten verricht het Recreatieschap de volgende taken welke nauw verbonden zijn met de Vrijtijdseconomie: Exploitatie van de Twentse recreatieparken (Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld), het onderhoud van recreatieve fietspaden (in Borne o.a. fietspad Berg/baken), ontwikkeling, beheer en onderhoud van recreatieve routes in Twente (fiets- en wandelknooppunten) en het budgetbeheer voor de toeristische promotie en Marketing van Twente (Twente Marketing/Marketing Oost).

2.2.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de begrote en gerealiseerde baten en lasten van dit programma weergegeven. Door het afronden op duizendtallen kunnen er afrondingsverschillen ontstaan. Een toelichting op deze cijfers is te vinden in de jaarrekening.

PR2 Duurzame toekomst (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil	
Lasten:					
Energietransitie	240	456	496	-40	N
Circulaire economie	2.203	2.203	2.177	26	V
Natuur, milieu en landschap	745	789	1.237	-449	N
Bedrijvigheid en ondernemersklimaat	349	317	382	-66	N
Vrijetijdseconomie	408	252	304	-52	N
Totaal lasten	3.945	4.016	4.597	-581	N
Baten:					
Energietransitie	0	0	208	208	V
Circulaire economie	2.847	2.847	2.794	-53	N
Natuur, milieu en landschap	0	0	172	172	V
Bedrijvigheid en ondernemersklimaat	46	46	11	-35	N
Vrijetijdseconomie	0	0	62	62	V
Totaal baten	2.893	2.893	3.247	353	V
Saldo PR2 Duurzame toekomst	-1.052	-1.123	-1.351	-228	N

2.3 Inclusieve samenleving

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Een inclusief, gezond en sociaal Borne waarin inwoners de ruimte hebben om naar eigen kunnen en wens mee te doen. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leven. Lukt dat niet? Dan bieden we passende hulp en ondersteuning. Het Sociaal Hus vormt hiervoor een laagdrempelige toegang. We werken vanuit de uitgangspunten van de Visie Sociaal Domein aan de thema's zelfredzaam- en samenredzaamheid, normaliseren en accepteren, betekenisvol meedoen en maatschappelijke verbondenheid.

Door integraal te werken zijn we effectiever. Daarnaast zetten we in op een aanpak waarin preventie een grote rol speelt. Onze inzet is om de inwoners van Borne gebruik te laten maken van eigentijdse voorzieningen met een goed kwaliteitsniveau. Dit zien we terug in ontwikkelingen zoals 't Wooldrik en de onderwijshuisvesting in de Bornsche Maten.

Voorzieningen maatschappelijke ondersteuning

- Een ieder kan zijn of haar eigen (noaber)kracht inzetten of waar het niet kan, kunnen de gemeente en de partners op een passende manier ondersteunen.
- Het geven van zorg op maat, zodat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en gezond en waardig ouder worden in hun eigen of passende omgeving. Inwoners (jong en oud en mensen met een beperking) kunnen mee (blijven) doen aan onze samenleving.
- We gaan door met de transformatie in het sociaal domein, waarbij de Visie Sociaal Domein onze richting weergeeft.
- In de nog vast te stellen woonvisie en bijbehorende uitvoeringsagenda voor de woonzorgvisie brengen we de ontwikkelingen in Borne op het gebied van wonen en zorg in beeld. De woonzorgvisie is een belangrijke basis om te werken aan concrete acties om de groeiende groep ouderen, maar ook mensen die uitstromen uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang, statushouders en dak- en thuislozen, voldoende te faciliteren in hun woon- en zorgbehoeften. Dit doen we samen met onze partners in de zorg.

Algemene voorzieningen

- In samenspraak met de samenleving realiseren we een inclusie-agenda, waarmee we voldoen aan het VN verdrag handicap.
- Er wordt de komende jaren gewerkt aan meer nabijheid, vanuit het uitgangspunt 'de mens centraal'. Door mensen beter en sneller te bereiken en toe te leiden naar het (preventieve) algemene aanbod binnen de gemeente Borne kunnen mensen blijven meedoen en problemen in een vroeg(er) stadium opgepakt en of voorkomen worden.

Gezondheid

- Uit onderzoek van de GGD blijkt dat de inwoners van Twente minder gezond zijn dan de inwoners van de rest van Nederland en korter leven. Hierbij gaan we uit van positieve gezondheid, waarbij het betekenisvol leven van mensen centraal staat. De nadruk ligt op veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens en niet op de beperkingen of ziekte zelf.
- De coronapandemie heeft laten zien dat een goede gezondheid en preventie van essentieel belang zijn. Op het gebied van mentale gezondheid gaan we uit van onze lokale aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag.
- In de Omgevingsvisie speelt gezondheid ook een rol. Een stip op de horizon is dat de leefomgeving in Nederland inwoners verleidt tot een gezonde leefstijl. Dat kan door voldoende ruimte te creëren om te bewegen, te fietsen en te wandelen.

Onderwijs

- Kinderen en jongeren kunnen zich ontwikkelen en veilig (op)groeien naar zelfstandigheid.
- Met de schoolbesturen in Borne realiseren wij gefaseerd passende schoolgebouwen vanuit de instroompunten.

Cultuur

- Inwoners kunnen zich ontspannen en ontplooiën door toegankelijke cultuur- en vrijetijdsvoorzieningen.
- Initiatieven faciliteren om onze kinderen al op jonge leeftijd kennis te laten maken met kunst en cultuur. Iedereen moet toegang krijgen tot culturele vorming, kunst en cultuur.
- Betekenisvol meedoen en maatschappelijke verbondenheid, dit kan onder andere door cultuur te beleven of iets met cultuur te doen.
- Het Kulturhus bereikbaar en toegankelijk houden voor jong en oud, waarbij we de betaalbaarheid voor verenigingen niet uit het oog verliezen.
- Behoud van Cultureel erfgoed.

Inburgering en vluchtelingen

- We leveren op een humane wijze een bijdrage aan de huisvesting van nieuwe inwoners van Borne (statushouders) en de opvang vluchtelingen uit de Oekraïne.
- We ondersteunen, informeren en faciliteren inburgeraars, zodat ze kunnen deelnemen aan onze samenleving. Participatie van statushouders behoeft blijvende aandacht, waarbij kennis van normen en waarden en vooral het leren van de Nederlandse taal in combinatie met (vrijwilligers)werk uitgangspunten van beleid moeten zijn.

Jeugd

- Jongeren kunnen gezond en veilig opgroeien en kunnen zich ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen.
- Voor jongeren en ouders/verzorgers die tegen problemen aanlopen bij het opgroeien en opvoeden is dichtbij huis tijdig en passende ondersteuning aanwezig.

Sport

- Een leven lang sporten en bewegen voor alle inwoners van Borne en daarmee een gezonde leefstijl, ontmoeting, verbinding en participatie stimuleren.
- Inwoners kunnen sporten en bewegen door toegankelijke sportvoorzieningen.

Werk en Inkomen

- Iedereen doet mee door middel van betaald werk en als dit niet mogelijk is, vindt participatie naar vermogen plaats.
- Inwoners beschikken over voldoende financiële middelen om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving.
- We bezien de wijze waarop we invulling geven aan armoedepreventie.

2.3.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voorzieningen maatschappelijke ondersteuning

Huishoudelijke ondersteuning

Medio 2023 is de inkoop voor huishoudelijke ondersteuning afgerond, waarna het implementatietraject is gestart. De nieuwe raamovereenkomsten zijn vanaf 1 januari 2024 van kracht.

Wmo individuele begeleiding en dagbesteding

In 2023 is het inkooptraject gestart voor Wmo individuele begeleiding en dagbesteding, samen met 12 andere Twentse gemeenten. De huidige contracten voor Wmo individuele begeleiding en dagbesteding lopen af per 1 januari 2025. In 2023 hebben alle 14 Twentse gemeenten het Kwaliteit- en Integriteitsinstrument Twente vastgesteld (KIT). Dit instrument is een aanscherping van het tot nu toe toegepaste barrièremodel. De beoordeling van zorgaanbieders wordt vóór definitieve gunning uitgevoerd om vast te stellen of de desbetreffende aanbieders voldoen aan de gestelde kwaliteit- en integriteitseisen.

Scootmobieldag

De scootmobieldag die in het voorjaar was georganiseerd is goed bezocht door inwoners. Er was aandacht voor veiligheid, maar ook voor vitaliteit.

Project samenwerken met én in de wijk

Het beoogde resultaat van dit project is in een projectontwerp omschreven. Aandacht wordt besteed aan een versterkte sociale cohesie in de wijk, waardoor inwoners minder afhankelijk worden van formele ondersteuning. Het aanjagen van inwonersinitiatieven en het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners middels het principe 'reablement' raken hier ook nauw aan. Een efficiënte samenwerking met diverse partners in de wijk, ten behoeve van de inwoner, staat voorop. Hiertoe hebben diverse verkennende gesprekken plaatsgevonden en is inspiratie opgedaan bij omliggende gemeenten die al pilots hebben georganiseerd. In de loop van 2024 wordt verdere uitwerking aan dit project gegeven.

Algemene voorzieningen

Ontmoetingsgroepen

Vanuit het programma Sociaal Domein zijn twee ontmoetingsgroepen (bij de Letterbak en Stichting Kunsthoes) voor een zinvolle daginvulling gerealiseerd. Bij "De Letterbak" is een gemêleerde groep ontstaan van 15 mensen, zowel dames als heren. Voor deze deelnemers biedt de ontmoetingsgroep een tussenaanbod, waardoor geïndiceerde zorg wordt uitgesteld of voorkomen. Zij beoordelen hun deelname als goed tot zeer goed. Binnen deze pilot is de toeleiding van deelnemers en het begeleiden van vrijwilligers van cruciaal belang gebleken. Wijkkracht heeft hiervoor de kennis in huis, heeft brede kennis van de sociale kaart en beschikt over netwerk met verwijzers en vrijwilligersorganisaties. Belangrijk daarbij is dat er bij de toeleiding nauw wordt samengewerkt en afgestemd met mantelzorgers.

Per september 2023 is Stichting Kunsthoes verhuisd van de Oude Almeloseweg naar Wijkgebouw de Letterbak. Hiermee komt de sfeer van een atelier te vervallen, echter biedt het voor de deelnemers meerdere voordelen, o.a. de toegang, beter sanitair, meer ruimte. Bij Stichting Kunsthoes is in april 2023 besloten om geen uitbreiding naar een extra dagdeel te ontwikkelen maar aan te sluiten bij het aanbod dat zij al vele jaren bieden op de vrijdag. Het werken in een kleine groep (max 5 tot 6 deelnemers) blijft een uitgangspunt van Stichting Kunsthoes om daadwerkelijke betekenisvol te zijn.

Vrijwillige vervoersdienst AutoMaatje

AutoMaatje voorziet in een behoefte. In 2023 zijn er 1188 ritten uitgevoerd en waren er 172 deelnemers. In totaal waren er 23 vrijwilliger chauffeurs.

Sociaal Hus

Het Sociaal Hus krijgt steeds meer bekendheid. We zien dat het aantal mensen dat er gebruik van maakt is toegenomen. In 2022 maakten 184 inwoners gebruik van de inloop (maart - december 2022) en in 2023 397 mensen. De meeste vragen gaan over financiën, gevolgd door wonen, vervoer en huishouden.

In het najaar zijn twee vaste consultants Sociaal Hus aangesteld die het aanspreekpunt en de gezichten zijn van het Sociaal Hus. Naast dat zij de inloop bemensen gaan ze ook naar de zogenaamde vindplekken (voedselbank, markt, wijkbijeenkomsten etc) en zoeken zij de inwoners op.

Het convenant gegevensdeling is op 18 juli 2023 door het college van B&W vastgesteld. Het doel is een integrale en efficiënte samenwerking tussen de partners zodat inwoners, indien nodig, passende ondersteuning krijgen: zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig, waarbij gegevens op een zorgvuldige, rechtmatige en transparante manier gedeeld worden.

In 2023 stonden er drie thema's centraal namelijk bestaanszekerheid, positieve gezondheid en inclusie. Samen met partners werden er netwerkbijeenkomsten en diverse activiteiten over georganiseerd.

Er zijn twee partners toegetreden tot de 1e schil partner namelijk Welbions en VluchtelingenWerk. Samen met Wijkkracht, Kulturhus, GGD, Borne Sport en de gemeente vormen zij de 1e schil partners van het Sociaal Hus.

Mantelzorg

In juni 2023 is Stichting Informele Zorg failliet gegaan. Zij verzorgden voor de gemeente de ondersteuning aan mantelzorgers. Deze activiteiten, ondersteuning en de medewerkers zijn overgenomen door Wijkkracht.

Inclusie-agenda

Omdat inclusie een breed begrip is, heeft de gemeenteraad met het vaststellen van de startnotitie in het voorjaar van 2023 besloten om in de inclusieagenda focus te leggen op inwoners die fysieke, zintuiglijke en auditieve beperkingen, chronische ziekte of psychische kwetsbaarheid ervaren en op inwoners die moeite hebben met lees-, schrijf- en digitale vaardigheden. Ook geeft de inclusieagenda aandacht aan het voorkómen van discriminatie. Inwoners en ervaringsdeskundigen hebben geparticipeerd bij het tot stand komen van de inclusieagenda. Bestuurlijke besluitvorming heeft plaats gevonden in februari 2024.

Versterken basisvaardigheden (taal-, reken- en digitale vaardigheden)

In 2023 is het Taalhus gecertificeerd. Deze externe audit maakt de sterke en minder sterke kanten van het Taalhus zichtbaar, is toekomstgericht en helpt bij verdere doorontwikkeling.

De gemeente Borne heeft in 2023 meegedaan aan het Maatwerktraject integrale aanpak laaggeletterdheid van Stichting Lezen en schrijven. Samen is bekeken wat een integrale effectieve aanpak is en zijn verbeteracties opgesteld. Er zijn bewustwordingsessies georganiseerd binnen de gemeente, het thema wordt bespreekbaar gemaakt bij de keukentafelgesprekken van de consultants en de consultants Sociaal Hus werken nauw samen met consultant Taalhus. Ook is er samen met de gemeenten Hengelo en Haaksbergen een regionale bijeenkomst georganiseerd onder professionals over bewustwording rond het thema.

Subsidiebeleid

In 2023 is gewerkt aan een beleidskader subsidie en een nieuwe algemene subsidieverordening voor de gemeente Borne. Bestuurlijke besluitvorming heeft plaats gevonden in februari 2024.

Gezondheid

In 2023 is een integraal plan geschreven voor de aanvraag van de spuk GALA (speciale uitkering Gezond en actief leven akkoord): Borne Gezond! Hiervoor is een integraal wijkgezondheidsprofiel opgezet vanuit diverse data: lokale data vanuit jeugd en Wmo, gezondheidsmonitors van de GGD, luchtkwaliteit en wonen en zorg, cultuur en sport. Er is een start gemaakt met de projecten vanuit GALA voor de thema's ketenaanpak Valpreventie, Welzijn op recept en Kansrijk Opgroeien/Nu niet Zwanger. De thema's vanuit GALA zijn uitgewerkt met lokale ketenpartners en samenwerkingspartners.

Er zijn theateravonden georganiseerd voor ouders/opvoeders rondom het thema pubers en verleidingen (roken, alcohol, drugs) samen met JOGG (gezonde jeugd, gezonde toekomst), Bureau Halt, Tactus, Skillz jongerenwerk en Loes (website voor opgroei- en opvoedondersteuning).

De aanpak JOGG heeft zich doorontwikkeld met dit jaar aandacht voor een gezonde (les)dag en meer bewegen, water drinken en fruit eten.

Gezondheid is/wordt als een integraal thema meegenomen in de Omgevingsvisie, waar het gaat om een gezonde leefomgeving.

De regionale strategische samenwerking op het gebied van gezondheid en preventie is belegd bij Twentse Koers. Twentse Koers is een samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, Menzis, GGD Twente en provincie Overijssel. Gekoerst wordt op een integraal, passend en houdbaar aanbod van zorg en ondersteuning in Twente. Daarmee wordt de gezondheid, de kwaliteit van leven en het welzijn van de inwoners vergroot. Vanuit het Rijk heeft Twentse Koers de spuk IZA (speciale uitkering Integraal Zorgakkoord) ontvangen. Daarvoor is een Regiobeeld en een Regioplan opgesteld.

Vanuit de opvanglocaties voor de mensen uit Oekraïne zijn koppelingen gemaakt met de huisartsen en er zijn Wmo- en jeugdconsulenten aanspreekpunt geworden voor de zorg.

Inburgering en vluchtelingen

In 2023 verbleven in totaal 320 Oekraïense vluchtelingen in Borne. Het aantal opgevangen Oekraïense vluchtelingen is in 2023 redelijk constant geweest. Circa 95% van de vluchtelingen die in 2023 in Maria Mediatrix werden opgevangen (210) is daar het hele jaar gebleven. Op locatie "de Zwanenhof" zijn 90 Oekraïense vluchtelingen opgevangen in 2023, ook hier geldt dat er nauwelijks roulatie heeft plaatsgevonden onder de populatie. Tot slot zijn 20 Oekraïense vluchtelingen gehuisvest bij particulieren.

Het Tweesparen-koers huisvesting is uitgevoerd waarbij ingezet wordt op de huisvesting van ontheemden en op het behalen van de taakstelling statushouders. Maria Mediatrix werd als doorstroomlocatie/tussenvoorziening voor het tijdelijk huisvesten van statushouders ingezet. Op deze doorstroomlocatie verbleven in 2023, 33 statushouders in afwachting van een beschikbare woning in Borne. Deze aantallen tellen mee voor de taakstelling. Op het gebied van huisvesting statushouders heeft Borne met 43 statushouders in 2023 voldaan aan de taakstelling, die door het Rijk was gesteld op 30 statushouders. De extra 13 wordt in mindering gebracht op de taakstelling van het eerste half jaar 2024.

Jeugd

In 2023 is de samenwerking met het onderwijs en de kinderopvangorganisaties verder verstevigd. Jeugdconsulenten zijn gekoppeld aan alle basisscholen in Borne en alle speciaal onderwijs scholen in Hengelo. De orthopedagoog is gekoppeld aan de diverse kinderopvangorganisaties en er is een start gemaakt met de opzet van een doorgaande lijn (zorg voor 0-12 jarigen). De pilot voor ondersteuning binnen het speciaal onderwijs (Jeugdhulpteams, zorgintensief) is verlengd tot en met 2025. Doel hiervan is om de borging verder vorm te geven.

BSO+ heeft laten zien stabiel te zijn. Er is een vaste groep jeugdigen die hier gebruik van maken. Het is niet gelukt om ondersteuning op verenigingen verder vorm te geven. Het is gebleken dat de vraag eerst verhelderd moet worden. Hoeveel jongeren kunnen nu niet deelnemen? Waar ligt hun behoefte? Dit wordt meegenomen in de transformatieopgaven voor de sociale basis/toegang welke terug komen in de opgestelde (regionale) samenwerkingsagenda Jeugd en de (landelijke) hervormingsagenda jeugd.

In november is de samenwerkingsagenda Jeugd vastgesteld. Hierin zijn 5 lijnen opgesteld om het zorgveld te transformeren. Deze heeft vertraging opgelopen omdat de hervormingsagenda jeugd in juni 2023 door het Rijk is vastgesteld. Met de samenwerkingsagenda wordt beoogd om de gewenste transformatie aan te laten sluiten op de hervormingsagenda.

In 2022 is de strategische visie voor de regionale inkoop van jeugdhulp vastgesteld. In 2023 is deze verder vorm gegeven. Er zijn gesprekken gevoerd met aanbieders en er is een koppeling gelegd met de samenwerkingsagenda en de hervormingsagenda.

Onderwijs

In september 2023 is Kindcentrum De Horsten in gebruik genomen. Daarmee is er extra capaciteit georganiseerd voor onderwijs in de wijk Bornsche Maten. In juli 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de realisatie van een kindcentrum op de huidige locatie van basisschool Jan Ligthart. De basisscholen Jan Ligthart en 't Oldhof krijgen hier als gefuseerde basisschool vervangende nieuwbouw. Binnen het kindcentrum is ook ruimte voor een kinderopvang en een samen-naar-schoolklas.

Daarnaast is gewerkt aan het verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang en gemeente door te werken aan de actualisering van het protocol doorgaande lijn.

Cultuur

Nadat de gemeenteraad in april 2023 had ingestemd met de startnotitie 'Cultuuragenda en beleidsvisie cultuur', zijn er in juni 2023 drie cultuuravonden geweest met het werkveld. Tijdens deze avonden is input opgehaald voor de nieuwe cultuurnota. Op basis hiervan is een concept cultuurnota opgesteld die in november 2023 op hoofdlijnen is gedeeld met geïnteresseerden uit het werkveld. De concept cultuurnota is eind december 2023 ter inzage gelegd.

De gemeente heeft in 2023 opnieuw bijgedragen aan het cultuureducatieprogramma van de basisscholen.

Ten aanzien van (het behoud van) Cultureel Erfgoed is invulling gegeven aan de reguliere taken in het kader van de Erfgoedwet (inmiddels opgenomen in de Omgevingswet). Het betreft dan met name de behandeling van omgevingsvergunningaanvragen voor Rijks- en/of gemeentelijke monumenten. In dat kader is vorig jaar ook gestart met de nieuwe "adviescommissie Omgevingskwaliteit Borne 2023". Tevens is doorgewerkt aan een kerkenvisie. Deze is eind 2023 afgerond, bestuurlijke besluitvorming vindt in 2024 plaats.

Sport

Project 't Wooldrik

Op basis van de oorspronkelijke planning zou begin februari 2023 een aannemingsovereenkomst met de aannemer worden afgesloten, waarna de bouw van een nieuw sportcomplex en kindcentrum (onderwijs en kinderopvang) van start zou kunnen gaan. Echter op basis van definitieve prijsafgifte van de kosten en de risico's heeft de gemeenteraad besloten niet verder te gaan met het project en geen extra krediet beschikbaar te stellen.

De ontstane situatie als gevolg van dit besluit heeft ertoe geleid dat er diverse denkrichtingen zijn voorgelegd aan de raad hoe verder te gaan. Besloten is het sportcomplex en het kindcentrum van elkaar los te koppelen en het kindcentrum te realiseren op de huidige locatie van basisschool Jan Ligthart. Voor het sportcomplex heeft dit besluit geleid tot 3 deelprojecten: de tijdelijke situatie verbeteren, het zwembad autonoom maken en de ontwerpopdracht voor een nieuw project. Problemen met betrekking tot de tijdelijke situatie zijn opgepakt en opgelost. De blaashal is voorzien van een nieuwe vloer. De planvorming voor het autonoom maken van het zwembad (de entree en de aanpassingen aan het peuterbad) is afgerond en de uitvoering start in 2024. Na het vaststellen van een nieuw krediet en de keuze voor één denkrichting is in kwartaal 3 en 4 van 2023 gestart met een nieuwe architect en is samen met de gebruikers een Voorlopig Ontwerp ontwikkeld voor de nieuwbouw.

Diverse ontwikkelingen

Werkzaamheden in het kader van het Lokale Preventieakkoord, het Landelijke sportakkoord, Gezond en actief leven akkoord, Integraal zorgakkoord en de nieuwe ontwikkelingen waarbij sport en bewegen, gezondheid en sociale basis met elkaar worden verbonden (om o.a. gezondheidsachterstanden terug te dringen en overgewicht en obesitas aan te pakken) zijn uitgevoerd.

Per 1 januari 2023 zijn de buurtsportcoaches in dienst gekomen bij gemeente Borne. De oprichting van een sportbedrijf is uitgesteld.

Werk en inkomen

Vanaf begin 2023 zien we een lichte stijging in de ontwikkeling van het aantal bijstandsuitkeringen ten opzichte van 2022. Met name het aantal statushouders dat een uitkering ontvangt is gestegen van 27,1% in 2022 naar 32,8% in 2023. De totale instroom in 2023 ligt 11,2% hoger dan in 2022, met name in januari en oktober 2023 is een piek te zien in de instroom van het aantal uitkeringen. Tegelijkertijd is de totale uitstroom in 2023 met 26,9% lager dan in 2022.

In 2023 is een gewijzigde re-integratieverordening Participatiewet opgesteld naar aanleiding van het wetsvoorstel Breed Offensief, dat in november 2022 door de Eerste Kamer is aanvaard. Het Breed Offensief bevat een pakket aan maatregelen die:

- het voor werkgevers makkelijker maken om mensen met een arbeidsbeperking aan te nemen;
- werk voor mensen met een arbeidsbeperking aantrekkelijker maakt en
- ervoor zorgt dat werkgevers en werkzoekenden elkaar makkelijker kunnen vinden.

In 2023 is het uitvoeringsplan Sociaal Domein vastgesteld. In dit plan is onder andere aandacht besteed aan bestaanszekerheid. Om dit vorm te geven is in 2023 prioriteit gegeven aan brede communicatie over de ondersteuningsmogelijkheden ten aanzien van bestaanszekerheid. Om onder andere dit te bewerkstelligen is het Sociaal Hus uitgebreid met twee extra consultants die de verbindingen leggen met de vindplaatsen, professionals en die tevens de inwoners ondersteunen bij allerlei vragen.

Ruim 700 huishoudens hebben gebruik gemaakt van de landelijke energietoeslag 2023.

2.3.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de begrote en gerealiseerde baten en lasten van dit programma weergegeven. Door het afronden op duizendtallen kunnen er afrondingsverschillen ontstaan. Een toelichting op deze cijfers is te vinden in de jaarrekening.

PR3 Inclusieve samenleving (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil
Lasten:				
Voorzieningen maatsch. ondersteuning	6.435	7.492	7.471	21 V
Algemene voorzieningen	1.761	1.856	1.892	-36 N
Gezondheid	1.053	1.468	1.415	53 V
Inburgering en vluchtelingen	251	344	466	-122 N
Jeugd	8.323	9.228	9.474	-246 N
Onderwijs	2.640	2.746	2.931	-185 N
Cultuur	633	750	795	-45 N
Sport	3.035	4.961	4.941	20 V
Werk en inkomen	10.676	11.210	12.350	-1.140 N
Totaal lasten	34.806	40.055	41.735	-1.680 N
Baten:				
Voorzieningen maatsch. ondersteuning	220	301	303	2 V
Algemene voorzieningen	40	58	54	-4 N
Gezondheid	20	246	213	-33 N
Inburgering en vluchtelingen	144	214	330	116 V
Jeugd	88	413	257	-156 N
Onderwijs	460	670	577	-92 N
Cultuur	11	18	14	-4 N
Sport	1.180	2.232	1.961	-271 N
Werk en inkomen	5.313	5.314	5.266	-48 N
Totaal baten	7.475	9.465	8.975	-490 N
Saldo PR3 Inclusieve samenleving	-27.331	-30.590	-32.761	-2.170 N

2.4 Bestuur en samenleving

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Het afgelopen jaar is de ambitie om een betrouwbare en servicegerichte overheid ten dienste van de samenleving te zijn, nagestreefd.

Er is gestart met het opstellen van een communicatievisie en participatieleidraad, om voor raad, college en organisatie, een kader te hebben, waarlangs gewerkt kan worden. Een eenduidig kader draagt bij aan een gedragen werkwijze, waarbij aan de voorkant heldere verwachtingen zijn over te zetten stappen. Dit helpt de samenleving in haar vertrouwen in de gemeente. Daarnaast zijn er nieuwe participatie-instrumenten ingezet, zoals de Buurtbabbel, waarbij de gemeente met partners de wijken in gaat en inwoners laagdrempelig met verschillende medewerkers van de gemeente in gesprek kunnen gaan en vragen kunnen stellen.

Op het vlak van veiligheid zijn meerdere acties ondernomen om op onderwerpen als cybercrime en ondermijning bewustwording te creëren en weerbaarheid te vergroten, bij zowel de samenleving als de organisatie. Ook is de bezetting bij zowel bouwtoezicht als de BOA's op orde gekomen, waardoor stappen gezet zijn rondom toezicht en handhaving.

2.4.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bestuur

Eind 2022 is gestart met het opzetten van een meerjarige bestuurlijke agenda. Deze meerjarige agenda draagt bij aan duidelijkheid binnen het besluitvormingsproces en een meer afgewogen planning van onderwerpen. In 2023 is gebleken dat de dynamiek waarin een gemeente werkt meermaals leidt tot aanpassing van de bestuurlijke agenda. Desalniettemin helpt de bestuurlijke agenda om meer grip te krijgen op de raads- en collegeagenda.

In 2023 was gepland om te kijken naar de kwaliteit van de bestuurlijke voorstellen. Vanwege personele aangelegenheden is het niet mogelijk geweest dit onderwerp in 2023 op te pakken. In 2024 wordt hier een start mee gemaakt.

Voor het programma Bestuur en Samenleving (niet zijnde het programma uit de programmabegroting) is in 2023 een programmamanager geworven. Door personele verschuivingen is deze programmamanager niet gestart in de betreffende rol. Daarnaast is geconstateerd dat de onderwerpen binnen dit programma feitelijk lijnonderwerpen zijn en daar een plek moeten krijgen. Met de analyse van de organisatie zijn de rol van programmamanager en het programma Bestuur en Samenleving komen te vervallen.

Participatie en communicatie

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid dat bestaat uit de communicatievisie en participatieleidraad is voorbereid en ter inzage gelegd. In 2024 wordt dit ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Hiermee ontstaat een stevig fundament voor de invulling van participatie en de manier waarop wij als gemeente willen communiceren.

Participatie

In 2023 is op diverse projecten (Wensink-Zuid, Spanjaardswijk, Tijdelijke sociale woningbouw) ingezet op participatie als onderdeel van de communicatie met onze inwoners. Gemeente Borne is daarin een lerende organisatie. Participatie is benaderd vanuit diverse invalshoeken (voorbeelden: evenement Borse Dromen Dagen, Buurtbabbel, klankbordgroepen Tichelkampweg en werkgroepen in de Spanjaardswijk en Wensink-Zuid) en met verschillende methodieken en op verschillende niveaus doorgevoerd in plannen en projecten. Hiermee heeft de organisatie het afgelopen jaar waardevolle kennis vergaard en ervaring opgedaan rondom de mogelijkheden van participatie.

Inwonersinitiatieven

Inwonersinitiatieven hebben een vernieuwde impuls gekregen door de actieve inzet en de toegankelijkheid van de wijkcoördinator. Voor een evaluatie van de samenwerking met dorps- en wijkraden zijn gesprekken gevoerd met besturen van de dorps- en wijkraden. Bedoeling van de gesprekken is om van gedachten te wisselen over de toekomst van de samenwerking tussen gemeente en dorps- en wijkraden en het convenant als middel hiervoor. De website MijnBorneInitiatief.nl is geactualiseerd. Deze ontwikkelingen vormen het uitgangspunt voor een campagne om de mogelijkheden voor inwonersinitiatieven breed onder de aandacht te brengen.

Uitdaagrecht

Er is gekeken naar mogelijkheden om invulling te geven aan een toetsingskader voor initiatieven en voor de invulling en uitvoering van het uitdaagrecht. De verzamelde informatie zal in een traject met inwoners, maatschappelijke organisaties, college en raad worden uitgewerkt tot een toetsingskader en de invulling van het uitdaagrecht (Right to Challenge). De motiemarkt heeft in 2023 niet plaatsgevonden, omdat dit, gezien de ruimte binnen de begroting, niet passend was.

Jongerenparticipatie

In 2023 is een begin gemaakt om mogelijkheden van jongerenparticipatie en de wensen van jongeren in onze gemeente in beeld te brengen. Daarnaast zijn op initiatief van de gemeenteraad, georganiseerd door burgemeester en griffie, basisscholen benaderd en geënthousiasmeerd voor deelname aan het onderwijsprogramma 'Democracy' van ProDemos in 2024, waarbij de leerlingen van de groepen 7 en 8 kennismaken met de lokale democratie. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor een kinderburgemeester in Borne. De organisatie hiervan ligt bij de griffier.

Dienstverlening en digitalisering

Informatie- en archiefbeheer

Met ingang van 2023 is binnen de gemeentebegroting, in het kader van de implementatie Wet open overheid, 1 extra fte beschikbaar gekomen voor een kwaliteitsmedewerker informatiebeheer. Dit heeft o.a. geleid tot een substantiële verbetering van de dossiervorming, correctheid en compleetheid van doorlopen zaken.

Verder heeft het college invulling gegeven aan het verbeteren van de online dienstverlening door middel van het digitaliseren en via internet beschikbaar stellen van de openbare volkstellingen en bevolkingsregisters van Borne (1830-1920). De originele boeken werden frequent door bezoekers ingezien in de studieruimte van het gemeentearchief. Door de digitalisering zijn de oude en vaak kwetsbare boeken voortaan plaats- en tijdonafhankelijk te raadplegen. De scans worden stuk voor stuk toegankelijk gemaakt door vrijwilligers van het gemeentearchief, in nauwe samenwerking met de Heemkundevereniging. Verder is gedurende 2023 gewerkt aan de inventarisatie en het schonen van het archiefblok 1961-2000. Delen ervan worden binnen de inventaris gedigitaliseerd, zoals de verleende hinderwetvergunningen. Ook deze zullen op termijn online beschikbaar komen. De afronding van het archiefblok en de oplevering van de inventaris is voorzien voor 2024. In het najaar van 2023 heeft het college het verbeterplan informatie- en archiefbeheer 2024-2027 vastgesteld.

Veiligheid en openbare orde

Het geactualiseerde Integraal Veiligheidsplan Borne is begin 2023 is vastgesteld, waarbij de volgende speerpunten zijn bepaald: leefbaarheid & veiligheid, zorg & veiligheid en ondermijning. Er zijn op deze thema's meerdere resultaten behaald.

Leefbaarheid en veiligheid

In maart is in samenwerking met de buurtbus en het Crematorium, het Arrestantencomplex van de politie Oost-Nederland en het Squashcentrum een bushalte bij het arrestantencomplex gerealiseerd. De verwachting is dat de overlast voor omwonenden van heengezonden mensen bij het Arrestantencomplex hierdoor wordt verminderd. Bij de politie en gemeente zijn naderhand nauwelijks klachten van omwonenden ontvangen.

Eind november zijn de drie nieuwe boa's beëdigd. Samen met deze nieuwe boa's is nog extra aandacht besteed aan het handavings- en uitvoeringsprogramma, waaronder nadere kennismaking met de para commerciële verenigingen en organisaties en de controles bij evenementen. Daarnaast is in afstemming met de nieuwe boa's een begin gemaakt met de basis op orde te krijgen.

In 2023 is ook gestart met de praktische uitwerking van het nieuwe wijkgericht werken, in de wijk de Vogelbuurt is de buurtbabbel geïntroduceerd. De buurtbabbel is bedoeld om in gesprek te komen met de buurtbewoners en van hen te horen welke vragen of kwesties er spelen waarvan ze hopen dat de aanwezige partijen (politie, Twente Milieu, Wijkkracht, Welbions en gemeente) hier wat in kunnen betekenen. Ook de buurten De Wanne en Dorsmolen zijn in 2023 bezocht. In 2024 worden meerdere plekken in Borne door een Buurtbabbel bezocht.

Zorg & veiligheid

In het kader van het Lokaal preventieakkoord zijn cabaretavonden (over middelengebruik en beeldschermgebruik) in het Kulturhus voor ouders van groepen 8 van de Bornse basisscholen georganiseerd. Deze hebben op grote belangstelling kunnen rekenen en worden dan ook gecontinueerd.

De Aanpak voorkomen escalatie - het werkproces voor op- en afschaling casuïstiek - is in ons Sociaal Domein (en bij partners) geïntroduceerd. Deze aanpak helpt ons bij huishoudens met oplopende problematiek dreigend escalerende situaties te voorkomen of escalerende situaties te beperken of beëindigen. Tot slot is in het kader van de sluitende aanpak van personen met onbegrepen gedrag de (regionale) pilot streettriage verlengd en de inzet van de wijk-ggd'er gecontinueerd.

Ondermijning

Wat betreft het speerpunt ondermijning zijn ook stappen gezet wat betreft de weerbare samenleving en digitale criminaliteit. In het voorjaar zijn de drie beste Cyber Agents van Borne gehuldigd, deze Cyber Agents (en hun omgeving) zijn met het spelen van de game Hackshield voorbereid op online gevaar. Naast de jeugd zijn in samenwerking met de politie en de Regiobank ook de Bornse senioren weerbaarder gemaakt tegen digitale criminaliteit.

In het kader van het actieplan Weerbaar Borne is - om de bewustwording van de gemeentelijke organisatie te vergroten - een ondermijningsmarkt georganiseerd. Daarnaast is het Damoclesbeleid geactualiseerd. Tot slot zijn er in het verlengde van de regionale ondermijningsweken een tweetal integrale bestuurlijke controles bij de horeca en garageboxen geweest.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

In 2023 is een start gemaakt met de herijking van het beleid rond vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-beleid). Zo is er een risicomodule aangeschaft en is deze gevuld met hulp van interne professionals. Het in kaart brengen van risico's is een belangrijke stap om te komen tot het afwegen van prioriteiten en waar logischerwijs dus meer op ingezet moet gaan worden.

Het uitvoeringsplan 2024 is tijdig vastgesteld waardoor is voldaan aan een verbeterpunt vanuit het Interbestuurlijk Toezicht. In het uitvoeringsprogramma is inzicht gegeven in de benodigde capaciteit en de beschikbare capaciteit.

Qua doelen wordt er aansluiting gezocht bij de vastgestelde verordening uitvoering en handhaving. De doelen hebben betrekking op de uitvoeringskwaliteit, dienstverlening en financiën.

In de loop van het jaar is de capaciteit op Bouwtoezicht op orde gekomen en is er een nieuw BOA team gestart en extra opgeleid waardoor ook hier gewerkt kan worden aan de voor hen opgestelde doelen. Ook wordt een deel van de toezichttaken op het gebied van milieu opgepakt door de Omgevingsdienst Twente.

2.4.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de begrote en gerealiseerde baten en lasten van dit programma weergegeven. Door het afronden op duizendtallen kunnen er afrondingsverschillen ontstaan. Een toelichting op deze cijfers is te vinden in de jaarrekening.

PR4 Bestuur en samenleving (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Verschil	
Lasten:					
Bestuur	1.343	1.406	1.702	-296	N
Participatie en communicatie	69	69	42	27	V
Dienstverlening en digitalisering	1.256	1.262	1.293	-31	N
Veiligheid en openbare orde	1.912	2.430	2.425	5	V
Vergunningverl. toezicht en handhaving	52	52	55	-4	N
Totaal lasten	4.631	5.218	5.517	-300	N
Baten:					
Bestuur	0	0	198	198	V
Participatie en communicatie	0	0	0	0	-
Dienstverlening en digitalisering	364	364	403	40	V
Veiligheid en openbare orde	0	0	0	0	-
Vergunningverl. toezicht en handhaving	0	0	11	11	V
Totaal baten	364	364	612	249	V
Saldo PR4 Bestuur en samenleving	-4.268	-4.854	-4.905	-51	N

2.5 Financieel gezond

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Bij de kaderbrief 2023 is voorgesteld de indeling van de programmabegroting aan te laten sluiten op de prioriteiten uit het raadsakkoord 2022-2026 in vijf programma's. In deze begroting is die vertaling doorgevoerd. De komende raadsperiode bestaat de programmabegroting van de gemeente Borne uit de volgende programma's:

1. Ruimte voor een groeiende, leefbare gemeente programma Wonen en leven
2. Samen sneller verduurzamen programma Duurzame toekomst
3. Noaberschap en (veer)kracht programma Inclusieve samenleving
4. De Bornse gemeenschap en transparant bestuur programma Bestuur en samenleving
5. Financiën, balans en inzicht in Borne programma Financieel gezond

Onze ambitie is een structureel financieel gezonde gemeente. Met een gezonde financiële positie kunnen we onze inwoners een leefbare samenleving bieden voor de komende raadsperiode en daarna.

Als gemeente Borne willen wij financieel en organisatorisch in control zijn en een realistisch en toekomstbestendig financieel beleid voeren. De financiële lasten en baten moeten meerjarig in evenwicht zijn, waarbij er grip én sturing is op zowel de structurele als incidentele lasten en baten.

2.5.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Financiën

Sturen en verantwoorden

De planning- en controlcyclus heeft in 2023 het proces van sturen en verantwoorden en de rollen en bevoegdheden tussen raad en college ondersteunt. Over de rol en positie van de raad en college inzake sturen en verantwoorden is naar aanleiding van de startnotitie in het voorjaar van 2023 in december 2023 een visie op sturen en verantwoorden en een werkwijze door het college aan de raad voorgelegd. Besluitvorming hierover vindt in het voorjaar van 2024 plaats.

Gemeentefonds

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaire van het Rijk. De meicirculaire geeft de vertaling van de voorjaarsnota van de rijksoverheid. De septembercirculaire de vertaling van de miljoenennota en de decembercirculaire rond het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De primaire meerjarenbegroting 2024-2027 is geënt op de meicirculaire.

In de middelen die vanuit het Gemeentefonds beschikbaar komen hebben de afgelopen jaren diverse ontwikkelingen gespeeld. Te denken valt aan de herijking van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, de aanvullende jeugdmiddelen en het woonplaatsbeginsel.

Stelposten

Een stelpost wordt opgenomen in een begroting op het moment dat de werkelijke kosten of benutting niet exact kan worden bepaald. Het gaat vaak om een schatting. Gedurende het jaar kan er beleid worden gemaakt of invulling gegeven worden aan een stelpost. Er worden alleen budgetten beschikbaar gesteld voor een bepaald doel door middel van een begrotingswijziging. Er worden dus geen werkelijke baten of lasten geboekt op de stelposten. De baten en lasten worden begrotingstechnisch overgeheveld naar de kostenplaats en kostensoort.

Ombuigingen

In 2023 is de ombuiging op het gebied van het sociaal domein geëffectueerd. Inhoudelijk is meer informatie hierover te vinden het programma Inclusieve samenleving.

Vastgoed

Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van vastgoed. De kernportefeuille is geïnventariseerd en de gebouwen die voor verduurzaming in aanmerking komen zijn in beeld gebracht. Er is een begin gemaakt met de uitvoering hiervan. Dit heeft geresulteerd in een toekenning van de subsidierегeling duurzaam maatschappelijke vastgoed (DUMAVA) voor sporthal Wensinkhof. In de zomer van 2023 is kindcentrum de Horsten opgeleverd, hiermee is de vastgoedportefeuille uitgebreid met kinderopvanglocatie de Horsten. Ten slotte is in de kerstvakantie van 2023 de noodschool van locatie de Goubbes in de Bornsche Maten overgeplaatst naar de Dingeldeinstraat nabij de Jan Ligthartschool.

Grondzaken

Meer informatie over het thema grondzaken is te vinden in paragraaf 3.7 grondbeleid.

2.5.3 Wat heeft het gekost?

In onderstaande tabel worden de begrote en gerealiseerde baten en lasten van dit programma weergegeven. Door het afronden op duizendtallen kunnen er afrondingsverschillen ontstaan. Een toelichting op deze cijfers is te vinden in de jaarrekening.

PR5 Financieel gezond (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil	
Lasten:					
Financiën	11.301	31.726	24.556	7.170	V
Vastgoed	2.356	1.893	2.102	-209	N
Grondzaken	3.536	3.843	5.095	-1.252	N
Totaal lasten	17.192	37.462	31.753	5.709	V
Baten:					
Financiën	51.101	75.001	77.213	2.212	V
Vastgoed	646	646	894	248	V
Grondzaken	3.536	3.843	3.943	100	V
Totaal baten	55.282	79.490	82.050	2.560	V
Saldo PR5 Financieel gezond	38.090	42.028	50.297	8.269	V

3. Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne. Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad heeft plaatsgevonden in december 2022.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers dienen te worden opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (zoals de OZB) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet door de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

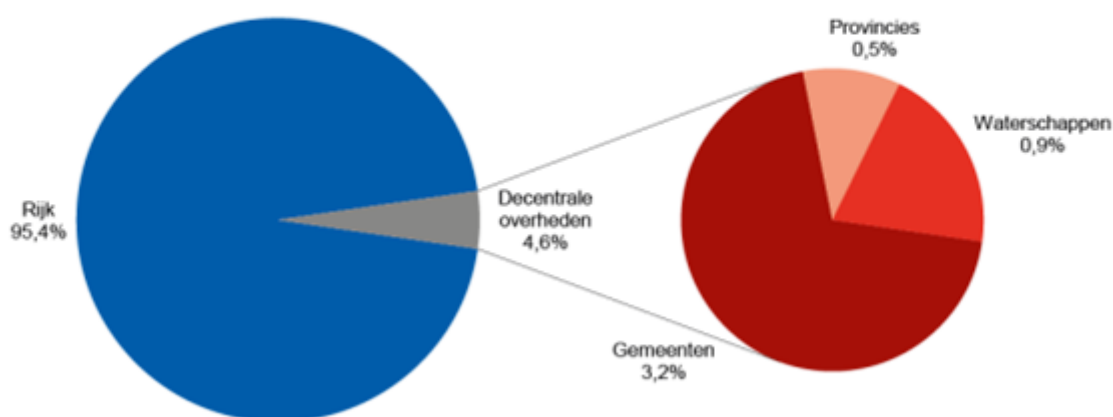
Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardiger te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne.

3.1.1 Inkomsten

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen ging in 2023 3,2% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 4,6% voor hun rekening, de rijksoverheid 95,4%. Het aandeel van de gemeente Borne aan ontvangen belastingen en retributies bedraagt in dit geheel € 13,6 miljoen.

Figuur 2 Belasting- en premieopbrengst naar overheidslaag, 2023⁷

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2023

Type belasting (bedragen x € 1.000)	Soort belasting	begroot 2023	werkelijk 2023
Algemene belastingen	OZB	-7.279	-7.659
	Reclamebelasting	-199	-228
Totaal Algemene belastingen		-7.478	-7.887
Bestemmingsbelastingen	Afvalstoffenheffing	-2.009	-2.066
	Rioolheffing	-1.880	-1.878
Totaal Bestemmingsbelastingen		-3.889	-3.944
Leges en rechten	Begraafplaatsrechten	-122	-143
	Leges Burgerzaken	-172	-167
	Leges Omgevingsvergunning	-1.026	-1.398
	Leges overig	-26	-24
	Marktgeden	-47	-11
Totaal leges en rechten		-1.393	-1.743
Eindtotaal		-12.760	-13.574

3.1.2 Beleid

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen;
- het raadsprogramma 2022-2026;
- landelijke wet- en regelgeving.

Hervorming lokaal belastinggebied

In 2015 kondigde het Rijk destijds een belastingherziening aan. Grote veranderingen in lokale heffingen hebben zich sinds die tijd niet voorgedaan en de richting is niet eenduidig: tegenover het verdwijnen van de macronorm voor de OZB (minder Rijksbemoedening) staat het afschaffen van de precario op ondergrondse leidingen (verkleinen gemeentelijk belastinggebied). In het coalitieakkoord van het huidige demissionaire kabinet is nu het volgende opgenomen: “Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun

autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Daarbij worden ook alternatieven voor de OZB en MRB in de beschouwing betrokken.” Daarmee is de discussie over een ruimer (lokaal) belastinggebied weer actueel. Uitbreiding kan echter in 2026 (inzet coalitieakkoord) slechts aan de orde komen als aan de geformuleerde randvoorwaarden is voldaan. Daarbij vormen met name ‘de financiële verhoudingen op orde’ en ‘geen verhoging van de lastendruk’ harde ijkpunten.

Waterzorgheffing

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. Meer percelen kunnen in de heffing worden betrokken, want van de maatregelen in de publieke ruimte heeft iedereen profijt. De huidige verordening Rioolheffing (model VNG) dekt dan niet meer de lading. Het schept een beeld van een belasting voor een buizenstelsel. Bij belastingplichtigen die daar niet op zijn aangesloten roept dat weerstand op. De gemeentelijke watertaken omvatten een breed palet. Zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater hebben een centrale plaats in de ordening van de publieke ruimte. Gemeenten moeten maatregelen nemen om wateroverlast en -schade te voorkomen. Denk aan het onderhoud van bermen en slootkanten om overtollig water af te voeren, zodat er over een droge weg kan worden gereden. Iedereen heeft daar profijt van. De VNG heeft hiervoor een nieuw modelverordening Riool- en Waterzorgheffing opgesteld. Bij invoering is een zorgvuldige communicatie en belangenafweging naar nieuwe belastingplichtigen van belang. Bijvoorbeeld cultuurgronden en natuurterreinen dragen nu veelal nog niet bij in de kosten van de gemeentelijke watertaken.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2023 zou de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking treden. Dit is uitgesteld naar 1 januari 2024. Dit geeft het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen en uitvoeringsorganisaties meer ruimte om de implementatie van de wet op een zorgvuldige en verantwoorde wijze af te ronden. Door deze inwerkingtreding van beide wetten kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen:

- Nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen;
- (Mogelijk) minder vergunningplichten;
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning;
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager;
- Gemeentelijke kosten verschuiven;
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken);
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer).

De VNG vraagt met de notitie 'Discussie-leidraad leges en de stelselwijziging Omgevingswet' aandacht voor het onderwerp en het belang voor gemeenten om hier - op basis van de eigen keuzes - over na te gaan denken. Ook worden suggesties gedaan voor de onderwerpen. Zij vragen gemeenten om hierover met hen van gedachten te wisselen. Via de regionale implementatiecoaches (RIO's) zullen er (digitale) discussiesessies worden opgezet, om deze materie samen verder uit te diepen.

Proceskosten uitvoering Wet WOZ

Gemeenten moeten een vergoeding betalen als via no cure – no pay bureaus (NCNP-bureaus) de WOZ-waarde van woningen en bedrijven wordt aangepast. Dat kan gebeuren wanneer NCNP-bureaus namens burgers een bezwaarschrift indienen bij de gemeente of door een beroep bij de rechter. Dat levert die bureaus zo veel geld op dat er sprake is van een verdienmodel. Burgers profiteren daar niet van. Terwijl de regeling is bedoeld als kostenvergoeding voor burgers. De enorme toename van de bureaus heeft een aantal maatschappelijk ongewenste gevolgen:

1. De uitvoering van de Wet WOZ loopt vast.
2. De rechters komen te weinig toe aan andere zaken.
3. De relatie met de burger formaliseert.
4. In 2021 keerden gemeenten € 18 miljoen uit aan kostenvergoedingen.

Mede op initiatief van GBTwente en een aantal andere uitvoeringsorganisaties heeft de Staatssecretaris Fiscaliteit, de heer mr. Marnix van Rij op 19 september 2023 het wetsvoorstel Herwaardering proceskostenvergoeding WOZ en Bpm ingediend bij de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft op 27 oktober 2023 hiermee ingestemd en de Eerste Kamer volgde op 19 december 2023.

Voor de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) bevat het wetsvoorstel in het kort het volgende:

1. De vergoeding in de bezwaarfase van rechtsbijstand wordt vermenigvuldigd met 0,25 als de WOZ-beschikking wordt vernietigd of gewijzigd.
2. De vergoeding van rechtsbijstand in de fase van beroep, hoger beroep of cassatie wordt vermenigvuldigd met 0,25 als de WOZ-beschikking wordt vernietigd of gewijzigd en vermenigvuldigd met 0,10 in de overige gevallen.
3. De vergoeding voor immateriële schade wordt beperkt tot € 50 per half jaar (was € 500) waarmee de redelijke termijn voor afhandeling van een bezwaar is overschreden.
4. Vergoedingen mogen uitsluitend worden uitbetaald op een bankrekening die staat op naam van de belanghebbende zelf.
5. Het wetsvoorstel treedt in werking per 1 januari 2024.

Overgangsrecht

De wet treedt op 1 januari 2024 in werking. De proceskosten en schadevergoedingen worden vanaf die datum uitbetaald aan belanghebbende. Ook als het proceskosten en schadevergoeding zijn waarvan het bezwaar of beroep vóór 1 januari 2024 is gestart. De matiging van de kosten van rechtsbijstand geldt alleen voor bezwaar en beroep tegen een besluit (beschikking op uitspraak) dat op of na 1 januari 2024 is bekendgemaakt. De matiging van de immateriële schadevergoeding is van toepassing op procedures waarvan de redelijke termijn op of na 1 januari 2024 aanvangt. De redelijke termijn vangt aan op het moment dat een bezwaarschrift wordt ingediend.

Verdere maatregelen zijn in onderzoek:

- introductie van verplicht informeel contact vóór de bezwaarfase
- geen recht op proceskostenvergoeding bij beperkte aanpassing van de WOZ-waarde

Met name een eventuele regeling voor verplicht informeel contact vraagt om een uitgebreide uitvoeringscan bij gemeenten en andere uitvoeringsorganisaties van de Wet WOZ.

Digitaal procederen ook bij rechtbanken

Vanaf 4 december 2023 is het mogelijk om in alle belastingzaken bij alle rechtbanken en gerechtshoven digitaal te procederen. Het is dan dus ook mogelijk om digitaal in beroep te procederen in de lokale belasting- en WOZ-zaken. Het was al langer mogelijk om digitaal in hoger beroep in de lokale belastingzaken te procederen. Digitaal procederen biedt een snelle en meer eenvoudige toegang tot de rechtspraak en altijd een actueel overzicht van ingediende zaken en bijbehorende berichten. Vooralsnog is digitaal procederen vrijwillig, maar op enig moment wordt het verplicht voor organisaties en juridische professionals.

Bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Op dit moment is er geen bezwaar mogelijk tegen een beschikking uitstel van betaling. Tegen een beschikking kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is nu administratief beroep bij het college mogelijk. In de toekomst is in beide gevallen eerst bezwaar bij de invorderingsambtenaar mogelijk en is daarna de fiscale rechter bevoegd (rechtbank in eerste aanleg, gerechtshof in hoger beroep en Hoge Raad in cassatie). Wanneer deze landelijke wijziging in werking treedt is nog niet bekend.

3.1.3 Overzicht

Onroerendezaakbelasting

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerende-zaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting, er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

Vanaf 2020 is een benchmark woonlasten ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Met de invoering van de benchmark wordt afgestapt van de afspraak dat de ontwikkeling van de lokale lasten jaarlijks wordt gemonitord met de macronorm onroerende zaakbelasting (ozb, de macronorm).

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, worden meegenomen in het volgende belastingjaar. Belastingplichtigen zijn eigenaren van woningen; eigenaren van niet-woningen; gebruikers van niet-woningen. Indien iemand zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, dan betaalt hij of zij beide belastingen.

De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die met de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief

berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Een negatieve waardeontwikkeling van de vastgoedmarkt leidt tot een verhoging van het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB opbrengst daalt.

De tariefaanpassing op basis van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt heeft voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker geen effect op de hoogte van de OZB-heffing. Immers, een gemiddeld vastgoedobject volgt de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

Reclamebelasting

Op grond van artikel 227 van de Gemeentewet kunnen gemeenten reclamebelasting heffen. Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Het gaat om aankondigingen in letters, symbolen, voorwerpen kleuren of een combinatie daarvan. Voorbeelden zijn gevelreclame, bestickering ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken.

De reclamebelasting is in overleg met ondernemers ingevoerd. Besloten is om de opbrengst van de reclamebelasting, na aftrek van de kosten, beschikbaar te stellen voor de verbetering van leefbaarheid, veiligheid en attractiviteit van winkelgebieden en bedrijventerreinen.

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens. De inzameling van afval wordt sinds 1996 uitgevoerd door Twente Milieu. De verwerking van met name restafval en GFT vindt plaats bij Twence. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen worden betaald uit de afvalstoffenheffing.

Voor 2023 is er naast een inflatoire verhoging ook een extra verhoging op de afvalstoffenheffing doorgevoerd. Deze verhoging was nodig, omdat de verwachting was dat de stand van de egalisatievoorziening op korte termijn door de ondergrens zou gaan waardoor deze op een negatief saldo zou uitkomen. Dit is niet toegestaan volgens het BBV en ook niet wenselijk.

Afvalstoffenheffing (x € 1.000)		begroot 2023	werkelijk 2023
Lasten taakvelden	Afval	2.103	2.177
	Inkomensregelingen	124	68
Baten taakvelden excl. Heffingen	Afval	-732	-728
Toe te rekenen kosten:	Overhead	131	156
	BTW	383	393
Totale lasten		2.009	2.066
Opbrengst heffingen		-2.009	-2.066
Totaal baten		-2.009	-2.066
Dekkingspercentage		100%	100%

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet

gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing.

De rioolheffing is een bestemmingsheffing (bestemming is watertaken), er staan geen aanwijsbare tegenprestaties tegenover.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioolstelsel. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Rioolaansluitrecht

De wettelijke basis voor het heffen van het rioolaansluitrecht ligt in artikel 229 van de Gemeentewet. In het rioolaansluitrecht worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten pand.

Rioolheffing (x € 1.000)		begroot 2023	werkelijk 2023
Lasten taakvelden	Riolering	1.576	1.568
	Inkomensregelingen	67	68
	Straatreiniging	46	51
Baten taakvelden excl. Heffingen	Riolering	-195	-19
Toe te rekenen kosten:	Overhead	215	193
	BTW	170	173
Totale lasten		1.879	2.033
Opbrengst heffingen		-1.879	-2.033
Totaal baten		-1.879	-2.033
Dekkingspercentage		100%	100%

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Op grond van het bovenstaande is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginsel. Dat is een aparte beleidsmatige afweging. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met

enig algemeen rechtsbeginsel.

De mogelijkheden tot kruissubsidiëring zijn door de komst van de Europese Dienstenrichtlijn (EDR) beperkter geworden. De EDR maakt kruissubsidiëring binnen een cluster van samenhangende vergunningstelsels mogelijk. Dit betreft alleen de diensten aan dienstverrichters waarop de EDR van toepassing is (titel 3 van de Legesverordening). De wetgever heeft hierin geen aanleiding gezien om artikel 229b van de Gemeentewet te wijzigen. De EDR doorkruist daarmee de wettelijke regeling van artikel 229b Gemeentewet.

Bij de introductie van de Wabo in 2010 (omgevingsvergunning, zie Titel 2 van de Legesverordening) ging de wetgever ervan uit dat kruissubsidiëring tussen het cluster omgevingsvergunning en andere in de legesverordening opgenomen dienstverleningen niet mogelijk is. De wens van de wetgever is echter niet in een wettelijke bepaling vastgelegd, zodat in principe artikel 229b van de Gemeentewet onverkort geldt. Wij gaan echter uit van maximaal 100% kostendekkendheid binnen titel 2.

Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het Rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

Leges en rechten (x €1.000)		Begroting 2023	Rekening 2023
Lasten taakvelden	Burgerzaken	927	928
	Verkeer en vervoer	9	11
	Wonen en bouwen	932	944
Baten taakvelden exclusief heffingen	Verkeer en vervoer	4	6
	Wonen en bouwen	2	4
Toe te rekenen kosten	Overhead	1.785	1.844
Totale kosten		3.659	3.737
Opbrengst heffingen	Burgerzaken	-189	-167
	Verkeer en vervoer	-12	-16
	Wonen en bouwen	-1.026	-1.398
Totale baten		-1.227	-1.581
Dekkingspercentage		17,80%	42,31%

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten (x € 1.000)		begroot 2023	werkelijk 2023
Lasten taakvelden	Begraafplaatsen en crematoria	264	263
Totale lasten		264	263
Overige baten	Begraafplaatsen en crematoria	0	-3
Opbrengst heffingen	Begraafplaatsen en crematoria	-122	-143
Totaal baten		-122	-146
Dekkingspercentage		46%	56%

Marktgeden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt.

Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

In totaal verwachten we het komende jaar € 48.000 aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen.

Om deze kosten transparant te maken splitsen wij uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken.

Marktgeden (x € 1.000)		begroot 2023	werkelijk 2023
Lasten taakvelden	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	40	36
Toe te rekenen kosten	Overhead	8	4
Totale lasten		48	40
Baten taakvelden excl. heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0
Opbrengst heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-46	-11
Totaal baten		-46	-11
Dekkingspercentage		96%	28%

3.1.4 Woonlastenontwikkeling

Het COELO berekent jaarlijks per gemeente de belastingdruk. Uit hun publicatie "Atlas van de lokale lasten 2023" blijkt dat voor de veertien Twentse gemeenten de woonlasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden als volgt zijn weer te geven:

bruto woonlasten eigenaar-gebruiker woning	éénpersoons-		meerpersoons-		stijging in % tov 2022		
	2022	2023	2022	2023	1-pers	meerpers	
1 Losser	960	1.028	990	1.059	7,00%	6,90%	
2 Haaksbergen	973	1.039	1.021	1.039	6,80%	1,80%	
3 Almelo	943	967	986	1.011	2,50%	2,50%	
4 Hof van Twente	832	963	872	1.003	15,80%	15,02%	
5 Twenterand	916	940	957	981	2,60%	2,60%	
6 Borne	884	936	914	967	5,90%	5,80%	
7 Enschede	927	938	962	966	1,20%	0,50%	Nederland
8 Hellendoorn	902	937	902	937	3,90%	3,90%	
9 Hengelo	860	889	901	928	3,40%	3,00%	
10 Wierden	863	890	892	915	3,20%	2,60%	Overijssel
11 Oldenzaal	828	856	864	892	3,40%	3,20%	
12 Dinkelland	879	862	908	890	-2,00%	-2,10%	
13 Tubbergen	784	779	813	807	-0,60%	-0,70%	
14 Rijssen-Holtten	615	657	667	708	6,80%	6,10%	
Overijssel	835	867	868	896	3,80%	3,20%	
Nederland	826	867	904	944	5,00%	4,40%	

In bovenstaande tabel de ranglijst van de 14 Twentse gemeenten op basis van de lasten de meerpersoons huishoudens. Nummer 1 is de duurste gemeente en nummer 14 de goedkoopste gemeente in Twente. Borne staat op nummer 6 en zit daarmee bovenin de middenmoot.

3.1.5 Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de ozb, riool- en voor de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen woonlasten betalen;
- Voor het vaste bedrag en voor een gedeelte van het variabele deel (ledigingen) wordt voor de afvalstoffenheffing kwijtschelding verleend. Voor de rioolheffing wordt alleen kwijtschelding verleend voor een grondslag < 500 m³.
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit en;
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

3.2 Financieel Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Eén van de factoren om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen is het in kaart brengen van het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken, de beschikbare weerstandscapaciteit, om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. De financiële kengetallen geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken. In december 2023 heeft de raad de nota risicomangementbeleid uit 2019 geactualiseerd vastgesteld. Uitgangspunt van deze paragraaf is de Nota risicomangementbeleid 2023 en de Nota reserves en voorzieningen 2023.

3.2.1 Beschikbare weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit

Middelen die permanent (structureel) kunnen worden ingezet om tegenvallers in de begroting (exploitatie) op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

- **Onbenutte belastingcapaciteit**
In gemeente Borne is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Gezien de OZB norm artikel 12 is de onbenutte belastingcapaciteit nihil. Ten aanzien van rioolrechten, afvalstoffenheffing, geldt dat deze max 100% kostendekkend mogen zijn. Bij overige heffingen of leges die niet 100% kostendekkend zijn is een verhoging van het tarief op dit moment niet reëel, waardoor ook op deze onderdelen geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.
- **Begrotingsoverschot komende jaren**
Incidentele weerstandscapaciteit
Het vermogen om calamiteiten en andere éénmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed hebben op de voortzetting van taken op het te gelden niveau.
- **Algemene reserve**
De Algemene reserve kan volledig worden gezien als buffer om financiële tegenvallers op te vangen. Wel zijn door de raad afspraken gemaakt over het doel en het gebruik van de reserve.
- **Algemene reserve grondexploitatie**
Op grond van het voorzichtigheidsbeginsel worden voorziene verliezen in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Vanwege dit uitgangspunt wordt de stand van de reserve gehanteerd in de berekening van de weerstandscapaciteit.
- **Reserve beleidsontwikkeling**
De Reserve beleidsontwikkeling kan, uitgezuiverd van verplichtingen, gebaseerd op door de raad genomen besluiten, volledig worden meegenomen als weerstandscapaciteit.
- **Post onvoorzien**
De algemene post onvoorzien is, op basis van een bedrag per inwoner, begroot voor spoed uitgaven die voldoen aan de drie o's (onvoorzienbaar, onontkoombaar, onuitstelbaar).

In onderstaande tabel 1 wordt inzicht gegeven in het verloop van de omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve, algemene reserve grondexploitatie en reserve beleidsontwikkeling) en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) over de jaren 2020 tot en met 2023 (incl. begroting 2024).

De cijfers uit tabel 1 worden grafisch gepresenteerd in grafiek 1.

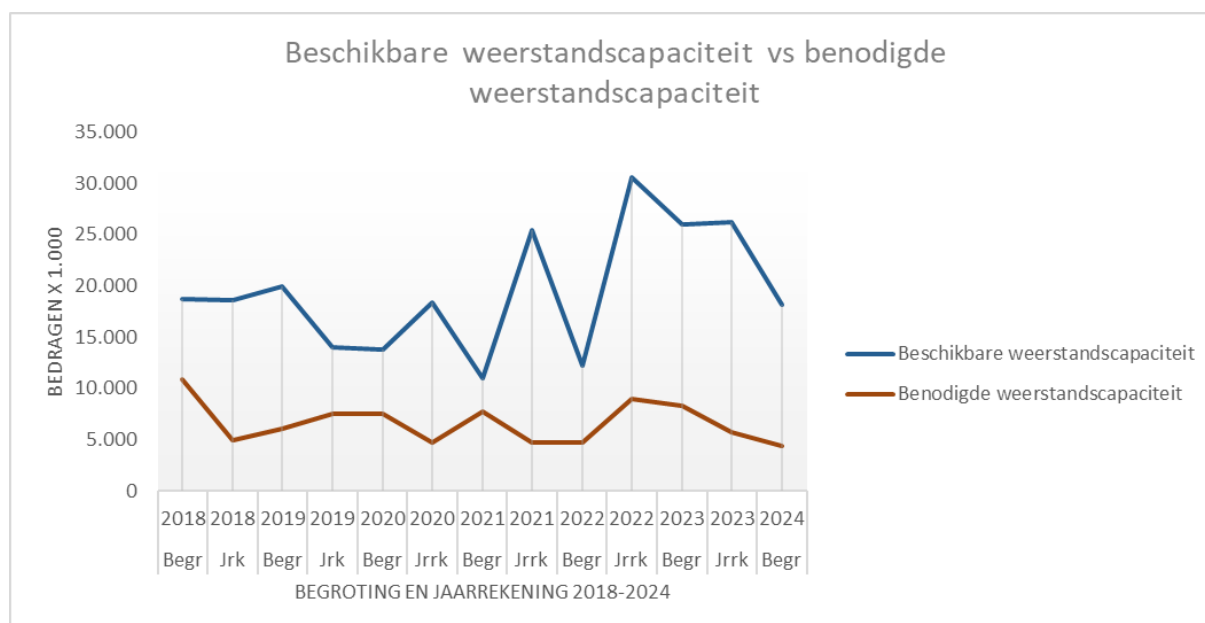
Tabel 1

Opbouw weerstandsvermogen in relatie tot de benodigde weerstandscapaciteit:

Weerstandsvermogen (x € 1.000)	Jaarrek		Jaarrek		Jaarrek		Jaarrek		Begr.
	Begr.	.	Begr.	.	Begr.	.	Begr.	.	
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024
Algemene reserve	5.628	16.577	9.090	5.862	6.121	7.705	6.718	8.452	8.453
Reserve grondexploitatie	5.551	1.817	1.817	2.704	3.840	2.704	2.704	1.789	1.789
Reserve beleidsontwikkeling	2.628	0	65	16.814	2.281	15.899	16.584	9.847	7.889
Stille reserves	0	0	0	0	0	0	0		
Rekeningssaldo voor bestemming						4.221		6.062	
Totaal weerstandsvermogen	13.807	18.394	10.972	25.380	12.242	30.529	26.013	26.150	18.131
Bestemmingsreserves	17.787	9.721	8.598	10.892	7.882	9.189	5.732		9.377
Totaal reserves	31.594	28.115	19.570	36.272	20.124	39.718	31.745		27.508
Totaal weerstandsvermogen	13.807	18.394	10.972	25.380	12.242	30.529	26.013	26.150	18.131
Risico's/ weerstandscapaciteit	7.531	4.693	7.755	4.691	4.686	8.976	8.313	5.748	4.936

Grafiek 1

Beschikbare versus benodigde weerstandscapaciteit 2018 – 2023

Benodigde weerstandscapaciteit

Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de gemeente. Met de vaststelling van de geactualiseerde nota risicomanagement wordt een risico als volgt gedefinieerd: 'een kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting van enig jaar'.

Periodiek worden de risico's van de gemeente beoordeeld. In deze cyclus ontvangen de teamleiders en de proceseigenaren een verzoek om de gebruikelijke stappen als risico-identificatie, risicoanalyse, het ontwerpen en het implementeren van maatregelen te doorlopen. Deze periodieke actualisatie is in het kader van de jaarrekening 2023 anders van opzet geweest: in zogenoemde scrumsessies zijn teamleiders (in hun rol als procesverantwoordelijke) en medewerkers (in hun rol als proceseigenaar) bevraagd om bestaande risico's te actualiseren en eventueel nieuwe risico's te identificeren. Deze zogenoemde scrumsessies zijn ook bedoeld om het bewustzijn op risico's te bevorderen om zodoende een volgende stap te zetten in de richting van niveau 4 van het volwassenheidsmodel. Dit betekent dat bij de volgende actualisatie het beeld dat nu in de paragraaf weerstandsvermogen is opgenomen verder doorontwikkeld wordt en daarmee ook kan veranderen.

Vanwege het bedrijfsgevoelige karakter liggen de top tien risico's van zowel de lijnorganisatie en projecten als de grondexploitatie ter inzage bij de griffie en worden ze niet verwerkt in de openbare jaarstukken. Het geactualiseerde gemeente brede risicobeeld laat ten opzichte van de jaarrekening 2022 een daling zien. Dit was ook het geval bij de jaarrekening 2022 ten opzichte van 2021. Het totale maximale geldgevolg van de gekwantificeerde risico's bedraagt per 31/12/23:

Lijn en projecten	€ 16,9 mln. (2022: € 21.9 mln.)
Grondexploitaties	€ 7,0 mln. (2022: € 10,0 mln.)
Totaal	€ 23,9 mln. (2022: € 32.0 mln.)

De (relatief) grootste daling in de risico's, die de gemeente loopt, is te zien bij grondexploitaties. Dit heeft te maken met feit dat een contractuele verplichtingen met derden zijn afgerond, zonder dat de daaraan verbonden risico's zich daadwerkelijk hebben voorgedaan. Net als vorig jaar wordt opgemerkt dat de grondexploitatie Veldkamp de komende jaren afgerond wordt waardoor de risico's rondom de Veldkamp nagenoeg geheel zijn vervallen. De economische ontwikkelingen zoals de gestegen rente en de doorwerking daarvan zijn aanleiding om een risico op te voeren waarbij sprake kan zijn van toekomstige grondprijzdalingen. Op korte termijn wordt de Horsten in exploitatie genomen. Dit kan er toe bijdragen dat het risicobeeld kan veranderen.

De risico's in de ambities in de projecten zijn ten opzichte van vorig jaar veranderd. Voor een groot deel heeft dit te maken met het feit dat de aanbesteding van het Huis van Borne is meegevallen. Tevens heeft de raad op 23 april 2024 ingestemd met het aanvullend krediet zodat de oversteek naar het Kulturhus definitief is geworden. Het risico dat dit project geen doorgang meer vindt is daarmee vervallen.

Begin 2023 heeft de gemeenteraad besloten niet verder te gaan met het project 't Wooldrik. De projectkosten vielen veel hoger uit dan door de gemeenteraad beschikbaar gestelde financiële middelen. Het project kende veel risico's. Later in 2023 heeft de gemeenteraad besloten in te stemmen met het realiseren van een nieuw sportcomplex op de locatie Sportpark 't Wooldrik (denkrichting D) en het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven voor het uitwerken van het ontwerp en het voorbereiden van de aanbestedingsprocedure. Het risicobeeld van Borne West is afgestemd op deze nieuwe opdracht.

Voor de lijn geldt met name dat risico's rondom het gemeentefonds (ravijnjaar), de spooronderdoorgang en informatieveiligheid zijn toegevoegd.

In de voor de raad ter inzage gelegde overzichten is eveneens een overzicht bijgevoegd van risico's die zijn vervallen of nieuw zijn. Uitgangspunt is dat risico's, waarbij het waarschijnlijk is dat ze zich voor zullen doen (1 x per jaar of vaker 90%), worden opgenomen in de exploitatiebegroting. Het college kan de afweging maken om deze risico's op te nemen in het risicomanagementsysteem. Mocht dit zo zijn dan zal deze keuze door het college worden beargumenteerd. Dit is het geval bij het risico zoals omschreven als krapte op de arbeidsmarkt. Het college kiest er niet voor om op voorhand extra middelen hiervoor vrij te maken. Dit met het oog op de verwachte toekomstige financiële ontwikkelingen (ravijnjaar). Het college kiest er voor om in voorkomende situaties te faseren dan wel te prioriteren.

Op basis van het volledige risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald met een statistisch rekenmodel. Dit model gaat er vanuit dat niet alle risico's op hetzelfde moment en in volledige vorm plaats vinden. Hiervoor gebruiken we een zekerheidspercentage van 90%. Op basis van de meest recente risico-inventarisatie en simulatie is de benodigde weerstandscapaciteit € 5,7 mln (31/12/22: € 7,5 mln).

3.2.2 Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ratio Weerstandsvermogen

A. Beschikbare weerstandscapaciteit € 26,2 mln. (afgerond)

B. Benodigde weerstandscapaciteit € 5,7 mln. (afgerond)

De ratio weerstandsvermogen is met 4,5 zonder meer uitstekend te noemen en is ten opzichte van de jaarrekening 2022 (3,52) zelfs gestegen. De weerstandsratio van 4,5 is gebaseerd op het jaarrekeningresultaat voor bestemming. Hierbij wordt opgemerkt dat vanaf 2026 gemeenten in Nederland worden geconfronteerd met financieel "zwaar weer". Hierdoor kan het weerstandsvermogen op termijn onder druk komen te staan. Nu is het weerstandsvermogen bedoeld om financiële tegenvallers, zoals een lagere uitkering vanuit het gemeentefonds, op te kunnen vangen. Echter, met de kennis van nu is de opgave om de exploitatiebegroting structureel dekkend te krijgen, erg groot. Het huidige weerstandsvermogen inzetten om de begroting sluitend te krijgen kan om die reden dan ook alleen incidenteel van aard zijn. Structurele oplossingen zijn de sleutel voor een sluitende begroting en dat vraagt om keuzes van de gemeente die ingrijpend kunnen zijn voor de samenleving.

De minimale norm die met de raad is afgesproken ligt tussen 1,0 tot 1,4. De ratio's weerstandsvermogen over de jaren 2020 – 2023 bedroegen (ratio jaarrekening):

2020 3,92
2021 3,21
2022 3,52
2023 4,54

Tabel 2

Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	Uitstekend
B	1.4 - 2.0	Ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	Voldoende
D	0.8 - 1.0	Matig
E	0.6 - 0.8	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

3.2.3 Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn kunnen geplaatst worden in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft die in het rode gebied zit vereist directe aandacht.

geld	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > \text{€}500.000$	4	2	3		
$\text{€}250.000 < x < \text{€}500.000$	5	3	2	1	1
$\text{€}100.000 < x < \text{€}250.000$	4	5	2		
$\text{€}25.000 < x < \text{€}100.000$	6	1	5	1	2
$x < \text{€}25.000$					
Geen geldgevolgen	1				
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

3.2.4 Kengetallen

In onderstaande tabel worden de kengetallen bij de jaarrekening afgezet tegen de kengetallen vanuit de begroting en de jaarstukken 2022. Er zitten behoorlijke afwijkingen in de kengetallen op begrotingsbasis (2023) enerzijds en de jaarrekeningen van zowel 2022 als 2023 anderzijds. Dit wordt vooral veroorzaakt door het in de tijd verschuiven van de investeringen (bijvoorbeeld 't Wooldrik, nu sportcentrum Borne-West) en de Oekraïne middelen. Hierdoor is de financieringsbehoefte gewijzigd en dit werkt door in de kengetallen.

Financiële kengetallen	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
1a Netto schuldquote	79%	151%	78%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	79%	151%	78%
2 Solvabiliteitsratio	31%	21%	32%
3 Grondexploitatie	53%	51%	46%
4 Structurele exploitatieruimte	3%	1%	0%
5 Belastingcapaciteit	107%	101%	102%

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossing op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Het eerste jaar zit de gemeente Borne boven deze maximum norm, door de in verhouding grote grondexploitaties en de hoeveelheid projecten. Binnen de kengetallen wordt onderscheid gemaakt ten aanzien van de schuldquote inclusief en exclusief door verstrekte leningen. Aangezien onze gemeente geen lening door verstrekt zijn beide kengetallen gelijk.

Solvabiliteit

Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Het solvabiliteitspercentage ligt op 32%. Dit wil zeggen dat het risico neutraal is.

Grondexploitaties

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondexploitatie is ten opzichte van de totaal geraamde baten. De boekwaarde van de grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor de grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren betreft. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Het percentage van de grondexploitaties ligt in Borne hoger dan de hierboven gestelde norm, dit houdt in dat Borne meer risico loopt op het niet verkopen van kavels waarbij de gronden al wel bouwrijp zijn gemaakt.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt aangegeven als een percentage op basis van de structurele baten en lasten. Hoe hoger het percentage, hoe meer structurele ruimte. De jaarrekening laadt per saldo geen structurele overschotten zien. Het resultaat dat wordt gerealiseerd wordt vooral veroorzaakt door incidentele financiële meevallers zoals de Oekraïnemiddelen.

Gemeentelijke belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten liggen 2% boven het landelijk gemiddelde, er is relatief minder ruimte om belastingen te verhogen.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Wegen

Beleidskader

Borne heeft een beheerplan wegen 2021-2025

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Voor het noodzakelijke onderhoud wordt een tweejaarlijkse inspectie uitgevoerd die resulteert in een meerjaren onderhoudsplan (MJOP). Er wordt in het MJOP onderscheid gemaakt tussen klein en groot onderhoud. Klein onderhoud is ondergebracht in de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Twente Milieu, terwijl de gemeente zelf opdracht geeft voor groot onderhoud. Binnen de totaal beschikbare budgetten voor groot en klein onderhoud kan jaarlijks, in overleg tussen Twente Milieu en gemeente, worden geschoven. In de Nota kapitaalgoederen 2021- 2024 is de actuele onderhoudssituatie in beeld gebracht. Door het instellen van een voorziening kan de geconstateerde situatie van achterstallig onderhoud (niveau D) in de komende jaren worden aangepakt, waardoor de functionaliteit en veiligheid van de wegen weer op basisniveau (B) kan worden gebracht.

Trends en ontwikkelingen

Binnen de bebouwde kom wordt vaker geluid reducerend asfalt toegepast. Dit werkt kostenverhogend voor het onderhoud, omdat de vervangingscyclus korter is dan bij normaal asfalt. In verband met langer thuiswonende ouderen wordt er extra aandacht gevraagd voor de toegankelijkheid en de vlakheid van voetpaden. Dit speelt vooral in bepaalde buurten (bijvoorbeeld Oud Borne). In verband met de klimaatproblemen en verdroging wordt bij nieuwbouw en herinrichtingen vaker gebruik gemaakt van water passerende verharding. Voor het onderhoud betekent dit extra maatregelen om de doorlatendheid te kunnen garanderen.

Meerjarig Investeringsplan (MJIP)

Het MJIP richt zich op het wijkgericht en integraal vervangen van de openbare ruimte. Aanleiding voor deze behoefte zijn de 10 oude wijken (50+ jaar oud) die de komende jaren aan vervanging toe zijn. De buitenruimte is zodanig verouderd of versleten, dat onderhoud niet langer toereikend en effectief is. In de Spanjaardswijk en Wensink-zuid fase 1 is inmiddels al ervaring opgedaan in deze manier van werken. Met het meerjarig investeringsplan borduren we voort op deze ervaringen en maken we de vervangingsopgave voor de overige oude wijken (financieel) inzichtelijk en concreet.

Het gedurende de levensduur in stand houden van de verschillende objecten is dus geen onderdeel van dit plan, daarvoor zijn de (verschillende disciplinaire) beheer- en onderhoudsplannen. De basis van dit plan is het vervangen van de objecten in de openbare ruimte aan het einde van de (technische) levensduur. Andere aanleidingen om objecten te vervangen, bijvoorbeeld omdat deze niet meer aan de huidige inrichtingseisen of het esthetisch beeld voldoen, worden waar mogelijk geïntegreerd, maar zijn niet de basis. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij andere beleidskaders en geldstromen.

Het is de bedoeling dat het MJIP de komende periode verder afgestemd en geïntegreerd gaat worden in de organisatie. Verder dient er ook een bestuurlijk traject te worden doorlopen met het college en de raad zodat tot verdere kaderstelling met betrekking tot het prioriteringskader waarmee wijken worden geselecteerd, de ambtelijke capaciteit en financiële middelen kan worden besloten.

3.3.2 Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleidsplan openbare verlichting bestrijkt de periode 2021-2031. In dit plan komt het thema duurzaamheid ruim aan bod. Dit sluit aan bij de inmiddels afgeronde vervangingsoperatie van de openbare verlichting.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

De gehele gemeente is voorzien van duurzame (LED) verlichting. Daarnaast is (waar mogelijk uit oogpunt van sociale- en verkeersveiligheid) een dim-regime ingesteld. Ondanks deze maatregelen is het energiebudget met

€ 100.000 overschreden door de sterk stijgende energieprijzen (€ 38.000) en een nabetaling van energiebelasting over de periode 2018 t/m 2021 van € 62.000.

3.3.3 Straatmeubilair

Beleidskader

Er is geen beleidsplan beschikbaar voor straatmeubilair. De staat van het straatmeubilair is meegenomen in de Nota kapitaalgoederen 2021- 2024.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In de Nota Kapitaalgoederen zijn de consequenties inzichtelijk gemaakt. Op grond hiervan heeft de raad voor 2023 een bedrag van € 70.000 beschikbaar gesteld voor de noodzakelijke vervanging van de NBd bewegwijzering (de voormalige ANWB borden). Voorafgaand hieraan dient te worden gecheckt of de bewegwijzering nog goed aansluit op de gewenste routing in de gemeente. Deze voorbereidingen lopen en uitvoering is gepland voor 2024.

Trends en ontwikkelingen

Bij de vervangingsoperatie die in 2023 plaatsvond werd een deel van de middelen gereserveerd voor een proef met duurzame borden. Deze borden worden toegepast in de in 2024 te renoveren Spanjaardswijk.

3.3.4 Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Er is een MJOP voor bruggen, duikers en beschoeiingen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In 2022 heeft een schouw plaatsgevonden. Voortkomende uit deze schouw is in 2023 begonnen met de uitvoering van onderhoud aan kunstwerken en deze zal in de eerste helft van 2024 afgerond worden. Medio eind 2024 zal een nieuwe schouw ingepland worden.

3.3.5 Riolering

Beleidskader

Het beleid, beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in het vigerende gemeentelijk watertakenplan 2022-2026.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Het operationeel beheer en onderhoud wordt jaarlijks door Twente Milieu uitgevoerd en is verantwoord in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). In aanvulling op het DVO is op een aantal rioolgemalen groot onderhoud gepleegd. Ook de extreme hoeveelheid regenval in het najaar zorgde voor extra werkzaamheden aan een goed functionerend drainagesysteem.

Zoals het jaarlijks betaamt heeft Twente milieu in 2023 een aanzienlijk deel van de riolering gereinigd en geïnspecteerd. Om een goede beoordeling op de restlevensduur van de riolering te krijgen dient de riolering 1 keer in de 15 jaar gecontroleerd te worden. Rioolverbetering en duurzaam waterbeheer is uitgevoerd in 't Olthof (F35-noord), Wensink-zuid, Europastraat en Ennekerdijk.

Volgens de theoretische benadering van de levensduur op de riolering staat in de periode 2030-2035 een verhoogde vervangingsinvestering op het programma. In 2023 is de voorbereiding gestart van een meerjaren - investeringsprogramma (MJIP) voor de oudere wijken. Het MJIP geeft uitvoering aan een integrale benadering voor diverse onderhoudswerken.

De raad heeft in 2023 voor de herinrichtingswerken Wensink-zuid (fase 2 t/m 4) een voorbereidingskrediet van een 500.000 euro verstrekt. In de kadernota is voor de inrichtingswerken van de Pr. Bernhardlaan een krediet van ruim 3 miljoen verleend, waarvan ruim 1,3 milj. ten laste komt van de voorziening riolering.

3.3.6 Water

Arealen van water gerelateerde voorzieningen zijn in een MJOP van Twente Milieu uitgewerkt.

Samen met Twente Milieu is een eerste versie van de beheerkaart voor duikers en sloten samengesteld. De beheerkaart wordt gebruikt om beter inzicht te hebben in de afwatering van een bepaald gebied, maar dient tevens voor de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden van de gemeente. Bedoeling is om per watersegment de functionaliteit en kenmerken te bepalen in een paspoort.

Tijdens langdurige periode van droogte kan de kwaliteit van stilstaand water in vijvers hard achteruit gaan. Er volgt dan vaak algengroei. Dat kan een risico vormen voor de volks- en diergezondheid. Borne doet al enkele jaren ervaring op met een natuurlijk product in de Bongerd vijver voor een betere waterkwaliteit. Gewerkt wordt met regeneratief micro-organismen wat slibafzetting voorkomt. Na de goede bevindingen in de Bongerd is het product afgelopen jaar toegepast in de vijver Oosterveld. Aanvullend kan het worden toegepast bij het retentiegebied Wensink-zuid en Van Speijkplein.

Met meer groen en minder verstening worden voorzorgsmaatregelen genomen op de extremere weersomstandigheden. Om het hemelwater te scheiden en lokaal vast te houden wordt bij voorkeur bij herinrichting van stedelijk gebied en aanleg van nieuwbouw meer groen en wadi's aangelegd. In 2023 zijn diverse gebieden, waaronder vijver Oosterveld, Europastraat, F35-noord, uitbreiding Bornsche Maten en Pellenhof klimaatadaptief ingericht.

3.3.7 Openbaar groen

Beleidskader

Wat was het beleidskader in 2023?

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Vanuit de Nota kapitaalgoederen is er geld beschikbaar voor het aanplanten van bomen in 2023 en het op peil houden van het bomenbestand. Op de Bornsche Maten zijn 241 bomen aangeplant. Ook zijn er tijdens de boomdeeldagen bomen uitgedeeld aan de Bornse inwoners. In totaal ruim 5000 stuks bosplantsoen en bomen. Aan de Azelosestraat en Grotestraat is de groeiplaats van de bestaande bomen verbeterd. Aan de Oude Rietkamp zijn de zieke wilgen (23) gekapt en 60 nieuwe bomen aangeplant. In 2023 zijn er ongeveer 100 bomen aangemeld als te kappen bomen. Conform bomenverordening vindt er compensatie plaats; 150 stuks.

Zoals vermeld wordt gewerkt aan een nieuwe Groenbeleidsvisie. De raad moet deze visie, samen met de nieuwe Bomenverordening de komende periode gaan vaststellen. Zonder uitgebreid vooruit te lopen op de inhoud kan worden gesteld dat de belangrijke thema's gericht zullen zijn op klimaatadaptatie, het behoud en stimuleren van biodiversiteit en het versterken van groenstructuren. Mogelijk leidt dit tot nieuwe investeringen in het groen. Omdat groen in de meeste gevallen een directe relatie heeft met bewoners, krijgt een en ander waar mogelijk gestalte in samenspraak met omwonenden.

Trends en ontwikkelingen

Het klimaat verandert, met als gevolg langere droge perioden en zware regenbuien met veel wateroverlast, die een structureel karakter lijken te krijgen. Hierdoor ontstaat schade, met uitval van groenvoorzieningen tot gevolg. Bij vervanging van weggevallen groen wordt in sommige gevallen gekozen robuuster groen en klimaatbomen omdat dit beter bestand is tegen de perioden van hevige regenval en droogte.

Er is afgelopen jaar fors ingezet op de preventieve bestrijding van de eikenprocessierups, waardoor de gevolgen relatief beperkt bleven. De preventieve bestrijding bouwen we de komende periode verder af.

In regionaal en provinciaal verband is er overleg om de plaagdruk te beheersen en de overlast te verminderen.

In 2023 is een pilot gedraaid met Bokashi. Dit betreft het fermenteren van blad dat weer wordt gebruikt in de eigen plantsoenen. Hierdoor is er minder afvoer van blad, en wordt het bodemleven gestimuleerd. Daarnaast is er minder onkruiddruk. De eerste bevindingen zijn positief qua kwaliteitsverbetering en verwerking.

In 2023 is gestart met het mulchen van blad op gazons waar bomen staan. Het blad wordt verkleind en teruggebracht als voedingsstof voor de boom. Hierdoor wordt de bodem verbeterd, heeft de boom meer voedingsstoffen tot zijn beschikking en het vochtvasthoudend vermogen wordt verbeterd.

3.3.8 Gebouwen

Beleidskader

Hieronder treft u informatie aan rond (het onderhoud van) de gemeentelijk vastgoedportefeuille.

In 2013 heeft de raad kaders voor gemeentelijk vastgoedbeleid vastgesteld. Hierin staan kaders op welke wijze wij maatschappelijke doelstellingen willen realiseren met vastgoed als middel. Daarnaast geeft het de uitgangspunten weer voor huurprijsbepaling, uitgifte van vastgoed, instandhouding, verkoop. Voor maatschappelijke organisaties dient de kostprijsdekkende huur te worden geïmplementeerd, waarmee verkapte subsidieverlening via een lagere huur wordt voorkomen. Er is een eerste stap gezet om te verkennen hoe we dit kunnen door ontwikkelen door middel van een nieuwe kadernota vastgoed. Hiermee kan een volgende stap worden gezet in de professionalisering van het vastgoedbeheer. Waarbij de verschillende gemeentelijke rollen en thema's in het vastgoedbeheer worden opgenomen; verduurzaming, optimalisering, huurprijsbepaling en uitgifte van vastgoed etc.

Onderhoud

Voor de gemeentelijke gebouwen is een Meerjaren Onderhoud Programma (MJOP) beschikbaar. De MeerjarenOnderhoudsPlanning wordt periodiek (elke 3-5 jaar) geactualiseerd door externe adviseurs conform de NEN 2767. De planperiode strekt zich uit over een horizon van 30 jaar.

Conform de in 2021 geactualiseerde MeerjarenOnderhoudsPlanning (MJOP) wordt het onderhoud uitgevoerd. Het onderhoud is te verdelen in de twee groepen regulier onderhoud en groot onderhoud/ investeringen.

Voor alle gebouwen wordt in principe uitgegaan van het plegen van sober, duurzaam en vooral doelmatig onderhoud. De onderhoudsconditie van het vastgoed is gemiddeld goed (conditie 2 conform NEN 2767). Uitzonderingen daargelaten.

Voor de gebouwen die niet tot het kernbezit behoren wordt er gekeken naar veiligheid, bruikbaarheid en waardebehoud. Dit zijn met name de gebouwen in projecten die op termijn, verkocht, gesloopt of herontwikkeld gaan worden. De onderhoud strategie bepalen wij in samenspraak met het project.

Verduurzaming

Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van vastgoed. De wet- en regelgeving op het gebied van energiebesparing en duurzaamheid is de afgelopen jaren sterk in ontwikkeling. De nieuw te bouwen gebouwen zullen we hierop aanpassen en maximaal energiezuinig maken, zoals het Huis van Borne en Sportcentrum Borne West.

Bovendien is uit de sectortafel Gebouwde omgeving de ambitie voor gemeenten vastgelegd om in 2050 een energie neutrale vastgoedportefeuille te bezitten. De portefeuille routekaarten zijn een instrument om de regie op het vraagstuk verduurzaming van het eigen maatschappelijke vastgoed te houden. De kernportefeuille is geïnventariseerd en de gebouwen die voor verduurzaming in aanmerking komen zijn in beeld gebracht. Er is een voorzichtig begin gemaakt waarbij in 2023 voor een vastgoedobject dumava is toegekend. Daarnaast is het programmaplan duurzaamheid 2024-2027 opgesteld waarin opgenomen is dat er een totaalplan ontwikkeld wordt om de noodzakelijke en wenselijke verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed in beeld te krijgen.

3.3.9 Overzicht onderhoudskosten

Resultaat onderhoud kapitaalgoederen (x €1.000)	Begroting 2023	Realisatie 2023
1. Wegen	1.032.000	1.044.188
2. Openbare Verlichting	57.000	56.301
3. Straatmeubilair	30.000	26.091
4. Civieltechnische kunstwerken	69.500	53.758
5. Riolering en water	682.000	746.976
6. Openbaar groen	1.625.000	1.633.734
7. Gebouwen	566.000	509.798
Eindtotaal	4.061.500	4.070.845

3.4 Financiering

3.4.1 Kaders

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) geeft de kaders aan waarin decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering en handhaving van de positie op de kapitaalmarkt.

3.4.2 Renterisiconorm

Renterisiconorm (* €1.000)	Begroot 2023	Realisatie 2023
Begrotingstotaal	68.523	92.424
Renterisiconorm in procenten	20%	20%
Renterisiconorm in bedrag	13.705	18.485
Renteherzeningen op leningen	0	0
Betaalde aflossingen	6.104	6.104
Renterisico	6.104	6.104
Ruimte (+) / overschrijding (-) renterisiconorm	7.601	12.381

Het renterisico is gelijk aan de som van het bedrag aan herfinanciering van vaste schuld (betaalde aflossingen) en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld (renteherziening op leningen). Dit komt neer op het totale bedrag van langlopende leningen waarvan het te betalen rentepercentage wijzigt. Voor gemeenten is de norm vastgesteld op maximaal 20% van het begrotingstotaal.

In 2023 was er geen sprake van overschrijding van de renterisiconorm, de ruimte is zelfs toegenomen ten opzichte van de begroting.

3.4.3 Kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet (* € 1.000)	Begroting 2023	Realisatie Q1	Realisatie Q2	Realisatie Q3	Realisatie Q4
Begrotingstotaal	68.523	92.424	92.424	92.424	92.424
Kasgeldlimiet in procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	5.824	7.856	7.856	7.856	7.856
Omvang vlottende schulden	0	-12.278	-11.428	-13.557	-7.443
Omvang vlottende middelen	0	3.434	13.540	7.538	6.295
Netto vlottende schuld	-	-8.844	2.112	-6.019	-1.148
Ruimte (+) / Overschrijding (-) kasgeldlimiet	5.824	-988	9.968	1.837	6.708

De kasgeldlimiet is bedoeld om de kortlopende schuld te beheersen en wordt ieder kwartaal getoetst. Indien de kasgeldlimiet drie kwartalen op rij overschreden dreigt te worden dient een langlopende financiering te worden geregeld voor het deel dat de kortlopende schuld de limiet overschrijdt. Voor gemeenten is de norm vastgesteld op maximaal 8,5% van het begrotingstotaal.

In 2023 was slechts in het eerste kwartaal sprake van een overschrijding van de kasgeldlimiet. De andere drie kwartalen bleven we binnen de norm.

3.4.4 Financiering en rente

Renteschema (in €)	Jaarrekening 2023
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.463.732
De externe rentebaten (idem)	243.737
Saldo rentelasten en rentebaten	1.219.995
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	579.105
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
Saldo	579.105
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	640.890
Rente over eigen vermogen	25.870
Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	666.760
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 1,0 %)	619.029
Renteresultaat op het taakveld Treasury	47.731

Het renteschema is conform BBV richtlijnen uit de (vernieuwde) notitie Rente 2023 opgesteld en biedt inzicht in de rentelast en op welke wijze de rente wordt toegerekend.

De boekwaarde van de activa die integraal zijn gefinancierd per 1 januari 2023 bedraagt € 61,9 miljoen. De aan taakvelden toegerekende rente bedraagt 1,0% over € 61,9 miljoen = € 619.029. De afwijking tussen de werkelijk toegerekende rentelasten (€ 619.029) en de toe te rekenen rentelasten (€ 666.760) bedraagt € 47.731 (V).

Bij een afwijking groter dan 25% (renteresultaat / toe te rekenen rente) moet de gemeente een correctie toepassen. De afwijking bedraagt 7,4% dus er hoeft geen correctie plaats te vinden.

3.5 Bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt ingegaan op de stand van zaken en op de beleidsvoornemens of verantwoording van onze bedrijfsvoeringstaken. Een goede bedrijfsvoering bestaat uit de ondersteunende taken en is een belangrijk middel om de resultaten die de gemeente wil bereiken ook daadwerkelijk te realiseren. De paragraaf Bedrijfsvoering omvat de intern gerichte beleidsterreinen zoals organisatieontwikkeling, Personeel, (interne) Communicatie, Inkoop, Juridisch, Informatisering en Automatisering, Informatiebeveiliging (en securitybeheer en privacy), Financiën, Control en Kwaliteit (met de integrale verbeteragenda en rechtmatigheidsverantwoording).

3.5.1 Personeel

Aantrekkelijk werkgeverschap

Analyse organisatie

In 2023 heeft een uitgebreide analyse van de organisatie plaatsgevonden naar het huidige organisatiemodel. Ook het organisatiebesluit en de besturingsfilosofie die sinds de zomer 2020 aan het organisatiemodel ten grondslag liggen, zijn tegen het licht gehouden. Het gehele proces bestond uit een analyse van diverse (externe) onderzoeken en verschillende contactmomenten met het college, de ondernemingsraad en de medewerkers van de organisatie, waarbij zij hun input hebben kunnen geven op het organisatiemodel en de werkwijze.

Conclusie van de analyse is dat een ander organisatiemodel gewenst is, die tegemoet komt aan de wensen en behoeften van bestuur en organisatie, maar ook ondersteunend is aan de toekomst van gemeente Borne als zelfstandige gemeente. In december 2023 heeft het college van B&W besloten dat er per 1 mei 2024 gewerkt wordt conform een nieuwe organisatiestructuur. De uitwerking van het nieuwe organisatiemodel is vastgelegd in de Organisatieregeling gemeente Borne 2024. De basis van het nieuwe model richt zich op het centraal stellen van maatschappelijke opgaven en de leidinggevendenden dichterbij de medewerkers positioneren. We introduceren een extra managementlaag met strategisch afdelingsmanagers, ondersteund door teamleiders. Alle leidinggevendenden zijn integraal verantwoordelijk en sturen hun medewerkers hiërarchisch en functioneel aan.

In 2024 wordt nadere invulling gegeven aan de doorontwikkeling van de nieuwe organisatiestructuur door het opstellen van een ontwikkelagenda. Doel is om de kennis en kunde binnen de organisatie op het juiste niveau te brengen en te houden. De gemeenteraad is in februari 2024 hierover bijgepraat.

Functiehuis HR21

In 2023 is van start gegaan met de actualisatie van het functiehuis (HR21). De aanleiding voor deze actualisatie is tweeledig. Allereerst is de gemeente Borne een inwonersklasse omhoog gegaan. Dit heeft directe impact op het salaris van het College en leidt er tevens toe dat de conversietabel voor de ambtelijke organisatie wordt aangepast. Daarnaast is gebleken dat verschillende functiebeschrijvingen niet meer actueel waren of nog niet ingedeeld in HR21.

Om met de actualisatie aan de slag te kunnen gaan, is allereerst budget gevraagd aan de Gemeenteraad. Toen zij hier begin 2023 akkoord op hebben gegeven, kon de actualisatie van start. Met ondersteuning van een extern bureau zijn we aan de slag gegaan met de actualisatie van de functiebeschrijvingen. Teamleiders hebben in het 3e en 4e kwartaal van 2023 alle functies binnen het eigen team (opnieuw) beschreven. Na afstemming met de betrokken medewerkers is door het externe bureau aan de slag gegaan met de indeling van alle functies. Deze worden begin 2024 opgeleverd.

In 2024 volgt de bestuurlijke besluitvorming door het college van B&W op de indelingen en de nieuwe conversietabel. Tevens krijgen medewerkers de gelegenheid een zienswijze in te dienen als zij het niet eens zijn met de indeling van hun functie. Indien functies in een hogere schaal terecht komen, wordt dit per 1 januari

2023 geëffectueerd. Indien functies in een lagere schaal terechtkomen, geldt een salarisgarantie voor de zittende medewerkers. De OR is gedurende het gehele proces betrokken geweest.

Hybride werken

Gedurende 2023 hebben wij de wensen in relatie tot hybride werken verder onderzocht en vormgegeven via het deelproject Borne Hybride. Dit betreft een deelproject van het overkoepelende project De Oversteek (Huis van Borne), waarbij de verschillende beelden, wensen en zorgen rond het hybride werken in de toekomst in beeld zijn gebracht. Dit is gedaan door middel van 21 diepte-interviews en een enquête onder alle medewerkers. Deze resultaten zijn vervolgens geanalyseerd en uitgewerkt tot een ontwikkelkader hybride werken.

3.5.2 Interne communicatie

Communicatie is de lijm die de verschillende afdelingen binnen de organisatie met elkaar verbindt. Interne communicatie is een sterk bepalende factor voor het gezamenlijk kunnen invullen van de opgaven die op ons afkomen. Interne communicatie tussen bestuur, directie en medewerkers is cruciaal om elkaar op de juiste momenten te kunnen vinden. Vanuit communicatie wordt structureel ingezet op het daarin coachen en adviseren van de organisatie en op het vergroten van de bewustwording van de communicatieve impact van bepaalde keuzes.

Het sociale intranet Beezzz is een belangrijk communicatiemiddel voor medewerkers. Naar aanleiding van een evaluatie is in 2022 gekeken welke verbeterpunten doorgevoerd konden worden om Beezzz (nog) meer te integreren in de dagelijkse werkzaamheden én om de gebruiksvriendelijkheid te verbeteren. In 2023 is een vervolg gegeven aan het verbeteren van de informatie op en over Beezzz en worden huidige en nieuwe medewerkers geënthousiasmeerd om berichten te plaatsen over de werkzaamheden binnen de afdeling. Hierdoor groeit de betrokkenheid van medewerkers bij de organisatie.

3.5.3 Inkoop

In 2023 is verder uitvoering gegeven aan de professionalisering van inkoop. De volgende resultaten zijn in 2023 bereikt:

- De aanbestedingsprocedures voor diverse werken, leveringen en diensten zijn correct uitgevoerd, waardoor de onrechtmatigheid op alle inkopen aanzienlijk is verminderd. Veel aanbestedingen zijn door de budgethouders met ondersteuning van de inkoopadviseur zelf uitgevoerd.
- De contractenregistratie is up-to-date en wordt bijgehouden waardoor een lager risico is op onnodige verlengingen.
- In 2023 is meer uitvoering gegeven aan het 'Convenant inkoop samenwerking 14 Twente gemeenten' door – waar dit mogelijk was – te participeren in Twentse aanbestedingen, zoals bijvoorbeeld 'uitzenddiensten', 'ICT-hardware' en 'software broker'. Tevens was de inkoopadviseur van gemeente Borne direct betrokken bij de voorbereiding van de regionale aanbesteding van Wmo begeleiding individueel en dagbesteding.
- In 2023 hebben interne workshops over het inkoopproces en de geldende aanbestedingsregels plaatsgevonden, waardoor meer bewustwording is gecreëerd bij de interne stakeholders.
- Vanaf 2023 maakt de inkoopadviseur van gemeente Borne ook deel uit van de regionale SROI (Social Return on Investment) Werkgroep. Deze werkgroep behandelt casuïstiek en volgt actuele ontwikkelingen op de voet. Door een SROI verplichting mee te nemen in hun aanbestedingen willen de Twentse gemeenten, waaronder gemeente Borne, meer kansen bieden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

3.5.4 Juridisch

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo), die op 1 mei 2022 in werking is getreden, voorziet in een opener overheid dan de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), bijvoorbeeld door actieve openbaarmaking van informatie verplicht te stellen. Het gaat om de volgende 11 informatiecategorieën: wet- en regelgeving (verordeningen e.d.), organisatiegegevens, raadsstukken, bestuursstukken, stukken van adviescolleges, convenanten, jaarplannen en -verslagen, Woo-verzoeken, onderzoeken, beschikkingen en klachten.

Het college heeft als ambitieniveau voor het 'basis'-niveau gekozen. Dit betekent dat de landelijk vastgestelde lijn voor de gefaseerde implementatie van de genoemde informatiecategorieën wordt gevolgd. Het college wil daar op korte termijn niet op vooruitlopen en wil geen eigen categorieën toevoegen.

Door de minister van Binnenlandse Zaken is bepaald dat in 2022/2023 de volgende 4 informatiecategorieën openbaar moeten worden gemaakt: Woo-verzoeken, raadsstukken, convenanten en organisatiegegevens.

In 2023 zijn we gestart om op onze website de ontvangen Woo-verzoeken en de genomen Woo-besluiten openbaar te maken. Ook zijn de organisatiegegevens van de gemeente op onze website geplaatst. De raadsstukken werden al openbaar gemaakt. Verder zijn de eerste convenanten op onze site te vinden.

Daarnaast hebben we de landelijke Woo-Index (

https://organisaties.overheid.nl/woo/25660/Gemeente_Borne) met informatie over gemeente Borne gevuld.

In de Woo-index zijn van alle overheidsorganisaties die onder de Wet open overheid vallen de contactgegevens voor vragen omtrent de Woo en Woo-verzoeken te vinden. Ook zijn per organisatie de locaties van de documenten bekend gemaakt die die organisatie volgens de wet verplicht is om te publiceren.

Juridisch control

Juridisch control is een systeem van maatregelen en een continu proces van activiteiten met als doel de rechtmatige implementatie en uitvoering van wet- en regelgeving alsmede het voorkomen van onnodige en beheersen van onvermijdbare juridische risico's.

In juli 2023 is de vacatureruimte voor juridisch control ingevuld. Hierdoor is een start gemaakt met de beoordeling of de gemeente Borne voldoende juridisch in control is. In 2024 zal een plan van aanpak worden opgesteld en zullen concrete stappen worden gezet.

Klachten

In 2023 zijn 23 klachten ingediend. Dat zijn er 10 meer dan in 2022. Deze verhoging kunnen we niet verklaren.

Het aantal klachten moet worden gerelativeerd en afgezet tegen het enorme aantal producten (omgevingsvergunningen, uitkeringen, paspoorten, etc.) dat de gemeente levert en de schriftelijke en mondelinge klantencontacten die de medewerkers en bestuurders hebben. Zo bezien is het aantal klachten zeer gering. We kunnen wel stellen dat onze inwoners in het algemeen tevreden zijn.

Van de in 2023 ingediende klachten zijn er nog 2 in procedure. Daarnaast zijn 6 klachten niet-ontvankelijk verklaard en inhoudelijk niet verder behandeld. Er blijven dan 15 klachten over. Van deze 15 klachten zijn 3 klachten formeel afgehandeld en 12 klachten informeel. Van de 15 klachten waren 6 klachten gegrond en 9 ongegrond.

Van de 12 informeel afgehandelde klachten zijn 11 klachten binnen de wettelijke termijn van 6 weken afgehandeld zonder dat de termijn met 4 weken is verlengd. 1 klacht is binnen 10 weken afgehandeld. De behandeltijd varieert van 1 dag tot 6 weken. Van de 3 formeel afgehandelde klachten is 1 klacht binnen 10 weken afgehandeld. De behandeltijd van de andere 2 klachten, die door De Overijsselse Ombudsman zijn behandeld, bedragen 17 maanden respectievelijk 3 maanden.

3.5.5 Informatisering en automatisering

In 2023 is er verder uitvoering gegeven aan de doelen die benoemd zijn in de visie op informatievoorziening (I-Visie 2020-2024).

De I-visie 2020 – 2024 kent 6 speerpunten:

1. Optimale inrichting van de digitale dienstverlening;
2. Verdergaande digitalisering van de werkprocessen;
3. Data gestuurd werken realiseren;
4. Efficiënte en effectieve inrichting van de infrastructuur en de beheerorganisatie;
5. Informatievoorziening is van strategisch belang voor bedrijfsvoering en dienstverlening van de gemeente;
6. Cybersecurity.

Borne heeft meer applicaties naar de Cloud gebracht (4) en brengt meer beheertaken (4) onder bij leveranciers, zodat de eigen medewerkers kunnen ontwikkelen om de nieuwe manier van hybride werken (1) beter te kunnen ondersteunen. In 2023 is het onderzoek afgerond naar de best passende ICT organisatie. Het haalbaarheidsonderzoek naar de best passende Samenwerking ICT is gestart en in dat kader wordt in 2024 een beslissing genomen op de samenwerking ICT (4) met gemeente Hengelo of Enschede, danwel ICT zelf te blijven doen. Op het gebied van gegevensbeheer (3) en functioneel beheer (3) zijn nauwelijks ontwikkelingen vanwege prioritering. Met portfolio gestuurd werken (5) is een start gemaakt maar vereist nog verdere professionalisering. Borne maakt stappen met Single Sign On (SSO) (1,2,4) en Multi Factor Authentication (MFA) (6) voor een betere gebruikerservaring, hogere beveiliging en vermindering van beheer. De organisatieverandering in combinatie met het hybride werken vereist een stabiele, moderne infrastructuur en nieuwe competenties van de beheerorganisatie. Tegelijkertijd vraagt het steeds meer aandacht voor beveiliging van onze gegevens.

3.5.6 Informatiebeveiliging, security en privacy

Informatiebeveiliging en security

Voor 2023 lag de prioriteit op het gebied van het actualiseren en maken van diverse beleidsdocumenten waaronder het Strategisch informatiebeveiligingsbeleid, wachtwoordbeleid en classificatiebeleid.

In het nieuwe Strategisch informatiebeveiligingsbeleid is er ook aandacht voor de nieuwe NIS2 cybersecurity richtlijn, die in 2024 nog in de Nederlandse wetgeving moet worden verankerd.

Tevens is in 2023 verdergegaan met het implementeren van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het overheid brede normenkader voor Informatiebeveiliging.

Ook is de controle op kwetsbaarheden verder uitgebreid binnen de netwerkinfrastructuur van gemeente Borne.

Daarnaast zijn onderstaande plannen succesvol uitgevoerd:

- ENSIA verantwoording (Zelfonderzoek Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO) en Waar staat je gemeente (WSJG));
- Aansluit DigiD audit t.b.v. team Sociaal domein applicatie ZorgNed;
- DigiD audit t.b.v. team Dienstverlening (burgerzaken) applicatie iBurgerzaken;
- Suwinet audit;
- Testen wachtwoordkluizen.

Privacy

Als gemeente werken we met veel persoonsgegevens van onze inwoners, medewerkers en derden. Hierop zijn onder andere de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg) van toepassing. In 2023 zijn onder meer privacyvraagstukken behandeld, verwerkersovereenkomsten afgesloten en 9 DPIA's (risicoanalyses voor gegevensbescherming) uitgevoerd. Het 'Privacybeleid gemeente Borne 2023' is vastgesteld. Het privacybeleid sluit nu beter aan bij de ambitie die gemeente Borne heeft als het gaat om gegevensbescherming en de maatregelen die al worden ingezet in de groei naar een privacy volwassen organisatie. De inzet van privacy ambassadeurs in ieder team heeft geleid tot een betere actualisatie van het

verwerkingenregister, meer kennis en bewustwording. Om structureel in te zetten op de vergroting van bewustwording en kennis rondom privacy, integriteit en informatieveiligheid wordt vanaf 2024 een gezamenlijk (online) trainingsprogramma gestart. Uit de jaarlijkse AVG-meting bleek dat gemeente Borne ten opzicht van 2022 weer stappen heeft gezet in het voldoen aan de AVG. In 2023 is tevens het 'beleid Wet politiegegevens gemeente Borne' vastgesteld. Uit de verplichte hercontrole op de Wpg-audit bleek dat onder andere hierdoor gemeente Borne veel verbeteringen heeft doorgevoerd om te voldoen aan deze wet.

3.5.7 Financiën

De financiële verordening ex. artikel 212 GW is in 2023 geactualiseerd. Ook de nota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen is up-to-date. Hierbij is er een directe connectie met het geactualiseerde risicomangementbeleid. Het financiële systeem is in 2023 verder doorontwikkeld. De budgethoudersregeling en het treasury statuut zijn in 2023 niet opgepakt, omdat deze samen lopen met de doorontwikkeling van de organisatie die in 2024 plaatsvindt.

3.5.8 Integrale verbeteragenda

Net als in 2022 is de integrale verbeteragenda speerpunt binnen de bedrijfsvoering van de organisatie. Om die reden is de werkwijze om de voortgang te monitoren van de opvolging van de verbeterpunten in de interne procesvoering aangepast. Naast dat nu één uniforme werkwijze wordt gehanteerd voor de gehele organisatie staat het gesprek over nut en noodzaak van de invoering van verbeterpunten in de interne procesvoering centraal. Daarnaast wordt met ingang van 2024 niet 2 keer per jaar maar elk kwartaal de voortgang gemonitord. Net als in 2022 zijn vorderingen gemaakt. 17 verbeterpunten zijn opgelost. Toch is blijvend aandacht nodig voor het monitoren van de opvolging van de verbeterpunten zoals die uit verschillende rapportages de gemeente worden aangereikt.

De rapportages Actieplan informatieveiligheid, Jaarverslag privacy en Cybersecurity vervallen. Verbeterpunten op het gebied van IT vloeien nu voort uit het Strategisch informatiebeleid. Waar het gaat om IT ligt de verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de normen op het gebied van informatievoorziening in de lijn, bij de teamleiders - afdelingsmanagers. Dit ligt vast in de van toepassing verklaarde normenkaders. Door informatievoorziening op te nemen in de P&C cyclus en alsook Integrale verbeteragenda wordt aangesloten bij het in Borne voor de financiële beheersing gekozen Three Lines of Defence (3LoD) model. In dit model is het lijnmanagement verantwoordelijk voor de eigen processen, dit is de 1e lijn. De tweede lijn, ondersteunt, adviseert, coördineert en bewaakt of het management zijn verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk neemt. In de derde lijn wordt het geheel door een (interne) auditor van een objectief oordeel voorzien met mogelijkheden tot verbetering.

Door processen conform een integrale werkwijze vast te leggen, is de organisatie beter in staat de beheersing van de processen te monitoren. De organisatie is in staat verbeteringen te meten en resultaten zichtbaar te maken. Mede dankzij de Integrale verbeteragenda wordt het nemen van eigenaarschap bevorderd.

Medio 2023 is een nieuwe werkwijze ingericht voor de verplichte IT-Audits, deze werkwijze is in 2023 geïmplementeerd en successen zijn geboekt bij het Sociaal Domein alsook Dienstverlening. Daarnaast is er een analyse uitgevoerd voor het inzichtelijk maken van de bedrijfskritische applicaties en IT – processen met hoge risico's en waardevolle bedrijfsinformatie. Door het inzichtelijk maken van deze applicaties en processen is er een afweging gemaakt waarmee te starten. Er is een jaarplanning General IT Audits opgesteld en afgestemd met de verantwoordelijke medewerkers voor de uitvoering. Het streven is om aan de voorkant te komen en tijdig gemeentelijke verstoringen preventief voorkomen.

3.5.9 Frauderisico analyse

De organisatie heeft een verantwoordelijkheid voor het vermijden en ontdekken van fraude. Jaarlijks vindt een inventarisatie plaats van de frauderisico's en de aanwezige dan wel noodzakelijke/wenselijke beheersmaatregelen. Frauderisicoanalyse bestaat uit een aantal onderwerpen waaronder de thema's en activiteiten staan uitgesplitst. Per thema/activiteit is een definitie van het frauderisico opgenomen en is een risico-inschatting gemaakt voorzien van beheersmaatregelen. Jaarlijks vindt monitoring plaats waarbij geoordeeld wordt of beheersmaatregelen afdoende vorm gegeven zijn en of de werking voldoende is. Deze monitoring leidt tot een rapportage aan MT.

In 2023 zijn er op de terreinen zoals uitkeringen, zorgfraude, aanbestedingen, corruptie, betalingen, management override etc. geen materiële fraudes aan het licht gekomen.

3.5.10 Rechtmatigheidsverantwoording

Eind september 2022 is het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers' door de Eerste Kamer aangenomen. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, die een onderdeel is van dit wetsvoorstel, is hiermee met ingang van 2023 een feit. Het college van B en W geeft vanaf 2023 zelf een rechtmatigheidsverklaring bij de jaarrekening af en valt daarmee onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. De accountant kijkt dus nog wel of de rechtmatigheidsverantwoording 'juist' is.

Medio 2022 is een nieuwe werkwijze ingericht. Met de verantwoordelijke medewerkers in de teams zijn elk half jaar afspraken gemaakt over de planning, uitvoering en oplevering van de controlewerkzaamheden. Deze werkzaamheden zijn door de verbijzonderde interne controle functie (VIC) steekproefsgewijs gecontroleerd. De bevindingen over 2023 zijn vastgelegd in een tweetal interne controle memo's en zijn met de procesverantwoordelijken, het managementteam en het college besproken.

Voor 2023 heeft de raad de verantwoordingsgrens waarboven het college verplicht is om onrechtmatigheden aan de raad te melden bepaald op 3% van de omvang van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.783.000. Voorts is met de raad afgesproken dat het college alle onrechtmatigheden boven € 100.000 in de rechtmatigheidsverantwoording en ook in deze paragraaf vermeldt.

In totaal is er voor € 466.000 aan onrechtmatigheden geconstateerd. Er is één onrechtmatigheid boven € 100.000 geconstateerd. Het gaat hierbij om bodemsaneringen rondom het project van de F35. Er is PFAS aangetroffen in de bodem, waardoor de bodem diende te worden gesaneerd. De saneringskosten bedroegen € 227.000 in 2023. Deze overschrijding had moeten worden gemeld. De komende jaren worden er meer geïnvesteerd in (fysieke) projecten. Hierbij dient de bodem ook te worden onderzocht op vervuiling. De kans is groot dat er ergens in de bodem vervuiling zit. Om te voorkomen dat dit vaker voorkomt en dat er onrechtmatig wordt gehandeld, wordt voorgesteld bij de resultaatbestemming om een gedeelte van het resultaat in een bestemmingsreserve te stoppen, zodat er middelen achter de hand zijn voor het saneren van de bodem.

Op 7 november 2023 is door de raad de Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur (artikel 213a Gemeentewet) vastgesteld. Met deze onderzoeken wordt beoogd de transparantie van het gemeentelijk handelen te vergroten en daardoor doelmatiger en doeltreffender te werken en de publieke verantwoording daarover te versterken.

3.6 Verbonden partijen

Verbonden partijen leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden partijen levert gemeenten niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's. Om voordelen optimaal te benutten en risico's te beheersen, is grip en sturing op verbonden partijen belangrijk.

Deze paragraaf geeft een beeld van de doelstellingen van onze verbonden partijen, de behaalde resultaten en de wijze waarop deze resultaten bijdragen aan het beleid en belang van Borne.

Op basis van de per 1 juli 2022 Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) heeft raad in 2023 de mogelijkheid gehad om zienswijzen naar voren te brengen ten aanzien van de verschillende GR'en waarin Borne deelnemer is. Streven is dat per 1 juli 2024 alle GR'en geactualiseerd zijn.

3.6.1 Nota samenwerking

De Nota samenwerking, vastgesteld in 2017, dient als houvast voor de samenwerking met partners zoals verbonden partijen en andere samenwerkingen (zoals subsidierelaties) en voor de raad als hulpmiddel om sturing te houden op wat op afstand gebeurt. In de nota staat omschreven hoe raad, college en ambtelijke organisatie kunnen sturen op het behalen van beleidsdoelen en maatschappelijke effecten met de verbonden partijen en andere samenwerkingspartners volgens de Bornse 'cirkel van sturing'.

De actualisatie van de Nota Samenwerking staat gepland voor het najaar van 2024.

Beleidsuitvoering 2023

Alle verbonden partijen zijn gevolgd in hun bedrijfsvoering, besluitvorming en ontwikkelingen. Er kan door collegeleden invloed uitgeoefend worden in de algemene en dagelijkse besturen van de verbonden partijen of in de vergadering van aandeelhouders of leden. De raad is door ons geadviseerd bij de begrotingen 2024 van de gemeenschappelijke regelingen.

Voorbeelden in 2023: de strategische visie van Twente Milieu 2024-2027 en Twence, de voorbereiding van een regionaal warmtenet of de harmonisatie van gegevensuitwisseling tussen de basisadministraties gebouwen gemeenten en de WOZ-gegevens bij GBTwente.

3.6.2 Overzicht verbonden partijen

Onderstaand zijn alle verbonden partijen opgenomen, verdeeld in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties en organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang.

Naam verbonden partij	Juridische vorm	Vertegenwoordiging/ aandeelhouderschap	Verplichte samenw.
1. Gemeenschappelijke regelingen			
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Euregio	Openbaar Lichaam	College	NEE
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Recreatieschap Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
SamenTwente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Stadsbank Oost Nederland	Openbaar Lichaam	College	NEE
Twente Board	Openbaar Lichaam	College	NEE
Veiligheidsregio Twente	Openbaar Lichaam	College	JA
Omgevingsdienst Twente	Openbaar Lichaam	College	JA
2. Vennootschappen en coöperaties			
COGAS	N.V.	College	NEE
Enexis	B.V.	College	NEE
Bank Nederlandse Gemeenten	N.V.	College	NEE
Twence Holding	B.V.	College	NEE
Twente Milieu	N.V.	College	NEE
Vitens	N.V.	College	NEE
Wadinko	N.V.	College	NEE

Gemeenschappelijke regelingen

Hieronder per gemeenschappelijke regeling een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen die hebben plaatsgehad in 2023.

Overzicht gemeenschappelijke regelingen (per 31 december 2023)						
Naam vennootschap/coöperatie	(in €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in €)
	Bijdrage	EV per	EV per	VV per	VV per	resultaat
	Borne	01/01	31/12	01/01	31/12	2023
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	0	1,91	2,08	4,00	5,30	470.751
Euregio	6.863	2,52	xxx	30,29	xxx	xxx
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	559.000	0,76	1,65	7,41	6,49	896.384
Recreatieschap Twente	112.992	0,85	0,79	5,06	4,83	-7.901
Regionaal Bedrijventerrein Twente	0	6,87	14,40	82,80	72,70	2.600.000
SamenTwente	1.357.223	12,83	4,11	1,42	1,65	267.000
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	54.000	5,01	4,92	2,61	2,49	-859.000
Stadsbank Oost Nederland	163.918	1,35	1,37	12,90	9,20	-214.900
Veiligheidsregio Twente	1.442.000	1,96	2,50	45,70	47,70	1.374.000
Omgevingsdienst Twente	464.500	1,73	2,50	2,93	3,01	142.000

1. EUREGIO

EUREGIO is geen verbonden partij in de zin van de Wet Gemeenschappelijke regelingen, maar is een openbaar lichaam. Dit betekent dat voor EUREGIO niet dezelfde verplichtingen gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan de deelnemende gemeenten. De EUREGIO werkt aan het strategieproces EUREGIO 2030: welke visies en strategische doelen zullen de komende jaren aan de basis staan van het werk van de EUREGIO als organisatie en waar komt de inhoudelijke focus te liggen?

2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het GBTwente voert de wettelijke taken lokale heffingen voor ons uit. De hoofdtaken zijn het waarderen van vastgoed conform de Wet WOZ en heffen, bezwaarafhandeling en invorderen van belastingen. In 2022 heeft GBTwente het concept strategisch meerjarenplan 2023-2026 "Met mekaar en voor mekaar" opgesteld. Omdat GBT belastingen persoonlijk en begrijpelijk wil maken, gaat de doorontwikkeling de komende jaren vooral over de menselijke maat en het vermogen om de visie uit te laten dragen door onze medewerkers. Het gaat dus over de wijze waarop de medewerkers in staat zijn om het proces van waarderen, heffen en innen van de gemeentelijke belastingen persoonlijk en begrijpelijk te maken. Voor zowel gemeenten als de inwoners van die gemeenten.

In 2023 werd GBT geconfronteerd met een forse stijging van het aantal WOZ bezwaarschriften. Dit was met name het gevolg van de reclamecampagnes die in 2023 zijn ingezet door zogenaamde No Cure No Pay bureaus. Voornaamste doel van deze bureaus was om de vergoedingen voor proceskosten en immateriële schade te incasseren. In Borne werden er 838 WOZ bezwaarschriften ontvangen, waarvan er 244 toegekend. Dit is 2% van het totaal van 11.700 getaxeerde objecten in de gemeente Borne.

Per 1 januari 2024 wordt er paal en perk aan gesteld door invoering van de Wet herwaardering proceskostenvergoedingen WOZ en bpm. Door beperking van de vergoeding is het de verwachting dat het aantal bezwaarschriften significant zal afnemen aangezien het commercieel een stuk minder interessant is voor de NCNP bureaus.

Het financiële resultaat van GBTwente over 2023 was bijna € 900.000 positief.

3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT)

Het OLCT is het orgaan dat namens 11 Twentse gemeenten optreedt als (enig) aandeelhouder van Crematoria Twente BV. Door het publieke karakter van de aandeelhouder neemt Crematoria Twente een neutrale en onafhankelijke positie in binnen de uitvaartbranche. Iedereen kan er tegen dezelfde condities terecht.

Het exploitatiesaldo over 2023 bedraagt ruim € 470.000. OLCT heeft meer dividend ontvangen dan begroot. De reden hiervan is dat het resultaat van de B.V. over 2022 hoger was dan begroot. Dit hogere resultaat is het gevolg van hogere tarieven en het gevolg van meer crematies.

4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)

Port of Twente bundelt alle krachten van logistiek Twente om de sector te versterken, te verduurzamen en de Twentse economie te ondersteunen. Port of Twente is belangenvereniging, havenbeheerder, grondbedrijf en vestigingsloket in één. Gronden worden in erfpacht uitgegeven. Kopers hebben de keuze tussen het ineens afkopen van de erfpacht of jaarlijks betalen van erfpacht. Deze keuze heeft veel invloed op de snelheid waarmee de middelen terugvloeien in de GR.

De voorziene doelen zijn behaald en eind 2023 is het proces voor de liquidatie van de GR in gang gezet. Naar verwachting zal RBT in 2024 of 2025 geliquideerd worden.

5. Recreatieschap Twente

Na de ontvlechting van de Regio Twente per 2022 is het Recreatieschap Twente ontstaan. Deze organisatie beheert en onderhoudt de drie Twentse recreatieparken en de toeristische routes. Het bestuur heeft in 2023 de Visie perspectief VTE TWente 2030 van Twente Marketing vastgesteld. Hierin wordt de regio gepositioneerd als aantrekkelijke en bewuste bestemming voor bewoners, bezoekers en (jonge) talenten. Hiermee is de verbinding gemaakt met de strategische opgaven uit de Agenda van Twente en de samenwerking met de Twenteboard organisatie.

Het resultaat over 2023 was € 8.000 negatief.

6. Samen Twente

De Regio Twente is per 2022 ontvlochten in drie delen. Hierdoor is er ook een gemeenschappelijke regeling ontstaan met de focus op gezondheid. Deze gemeenschappelijke regeling bevat onder andere GGD, OZJT en Veilig Thuis Twente.

De toename van het aantal kwetsbare mensen in de Twentse samenleving neemt niet af. De Jeugdmonitor laat meer mentale problemen zien bij jeugdigen. Maar ook het aantal meldingen binnen Veilig Thuis Twente en het Meldpunt Zorgwekkend en meldpunt Woningvervuiling laten wederom stijgingen zien. Hierdoor wordt het wachttijdvrij werken een uitdaging en lukt dat niet altijd.

Nadat het algemeen bestuur in november 2022 besloten heeft te stoppen met de ontwikkeling van een digitaal dossier voor de jeugdgezondheid (GGiD), heeft zij eveneens de opdracht gegeven om een onafhankelijke evaluatie uit te laten voeren door een externe partij. De evaluatie is van eind april tot eind september 2023 uitgevoerd. Het evaluatierapport is in oktober 2023 opgeleverd. Het algemeen bestuur heeft dit rapport op 29 november 2023 vastgesteld en opdracht gegeven om de geleerde lessen uit de evaluatie een plek te geven in onder meer de nieuwe aanbesteding van een digitaal dossier jeugdgezondheid.

Samen met gemeenten is het OZJT aan het werk geweest om de inkoopstrategieën voor de aanbesteding jeugdhulp vorm te geven. Daarnaast is de bedrijfscontinuïteit van een aantal jeugdhulpaanbieders onderwerp van aandacht geweest. Ook zijn er stappen gezet om de transformatie van de jeugdhulp en het zorglandschap in gezamenlijkheid verder op te pakken via de samenwerkingsagenda Jeugd.

Voor Veilig Thuis Twente is het lastig geweest om aan de wettelijke termijnen te kunnen voldoen door een sterke toename van het aantal meldingen. De centrumgemeente Enschede heeft namens de 14 de gemeenten bijgesprongen om tijdelijk extra personeel aan te kunnen nemen zodat Veilig Thuis Twente zoveel mogelijk aan haar wettelijke taken kon blijven voldoen.

Het positieve financiële resultaat over 2023 bedraagt € 267.000.

7. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)

De SWB is het samenwerkingsverband van Hengelo, Borne en Hof van Twente die uitvoering geeft aan de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening, nieuw Beschut Werk en is het ontwikkelbedrijf waarin mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ondersteund en begeleid worden naar betaald werk.

Er is voor gekozen om een transitieplan door te voeren om het verlies als gevolg van forse lastenstijgingen te beperken. Er werden prijsstijgingen doorgevoerd, kosten bespaard en processen geoptimaliseerd. Daarnaast werd er een nieuwe strategisch plan voor de periode 2023 – 2027 geschreven en werd een transitie van de organisatie doorgevoerd.

In 2023 is een start gemaakt met het ontwikkelen en doorvoeren van vernieuwingsplannen en optimalisatie van de bedrijfsvoering. Het accent ligt daarbij op het vergroten van de efficiency en het optimaliseren van processen.

De arbeidsmarkt heeft zich ‘tijdens en na corona’ heel anders ontwikkeld dan was voorspeld: er werd uitgegaan van een hoge werkloosheid, terwijl het tegenovergestelde werkelijkheid is geworden. Het aantal bijstandsgerechtigden nam in heel Nederland af en de aanmeldingen van mensen om een traject te volgen waren minder. Bovendien vergden de individuele trajecten meer aandacht en tijd. Werkgevers zijn grootschalig op zoek naar medewerkers en meer mensen vinden daardoor zelfstandig een baan. Een mooie ontwikkeling voor deze doelgroep; neemt niet weg dat SWB zich breder dient te oriënteren op het arbeidspotentieel van nieuwe doelgroepen. Hier ligt een opdracht voor de toekomst.

Gildebor heeft een intensief jaar achter de rug. De droogte van de zomer en het natte najaar hadden invloed op de werkzaamheden. Maar ook de organisatiewijziging heeft het een en ander teweeggebracht bij dit bedrijfsonderdeel. De medewerkers hebben hun veerkracht moeten tonen en waren iedere dag volop aan de slag om de leefomgeving in orde te maken. Daarbij is Gildebor een moderne sociale onderneming, waarin fysieke werkzaamheden en sociaal beleid elkaar versterken. Het versterken van arbeidsontwikkeling is een speerpunt voor de komende jaren.

Het positieve financiële resultaat over 2023 bedraagt € 67.000.

8. Stadsbank Oost Nederland (SON)

Samen met gemeenten is in 2023 een doorontwikkeling ingezet van proces- en productgericht werken naar klant- en resultaatgericht werken. We ontwikkelden Klantreis '23: een gebundelde klantgerichte aanpak op maat voor klant en gemeente, waarbij er met de menselijke maat wordt gewerkt aan een nieuwe en financieel gezonde toekomst voor de klanten van de Stadsbank Oost Nederland.

Op 1 juli 2023 is de looptijd van de wettelijke schuldsanering (Wsnp) gehalveerd van 36 naar 18 maanden als gevolg van de wijziging van de Faillissementswet. Ook de aflosterperiode in de Minnelijke schuldregeling natuurlijke personen (Msnp) is verkort naar 18 maanden. In de periode vóór juli '23 daalde het aantal aanmeldingen. Om de verwachte toestroom van 1 juli voor te zijn, hebben zijn de partners van SON gevraagd eerder klanten door te sturen. Deze zijn zo snel mogelijk na 1 juli opgepakt volgens de nieuwe regelgeving en periode.

In afstemming met het Platform en rekening houdend met gemeentelijke keuzes, is de omvang van de geraamde standaard dienstverlening 2023 bepaald. Bij deze raming is deels rekening gehouden met toename van aanmeldingen schuldhulpverlening en daarmee ook toename van de overige dienstverlening vanwege de energiecrisis en stijgende inflatie. Het eerste half jaar bleek de dienstverlening gelijk aan die van het eerste half jaar 2022. Mede vanwege rijksmaatregelen werd de energiecrisis gedempt. Ook bleef de omvang van de dienstverlening wat achter doordat veel doorverwijzers en klanten de verkorting van de MSNP afwachtten. Na 1 juli was er een toename in aanmeldingen, die daarna weer stabiliseerde op een niveau hoger dan de aanmeldingen in dezelfde periode van 2022. Over heel 2023 heeft SON 16% meer aanmeldingen gehad in vergelijking met 2022.

Het positieve financiële resultaat over 2023 bedraagt € 22.000.

9. Veiligheidsregio Twente (VRT)

De VRT opereert in heel Twente. De brandweer beschikt over 29 kazernes met materieel verspreid over Twente. Vanuit deze kazernes staat de brandweer 24/7 paraat, met zowel beroeps als vrijwilligers, voor de inzet bij incidenten. Daarnaast maakt de crisisorganisatie gebruik van vele medewerkers van alle gemeenten en van overige organisaties.

In 2023 is de nieuwe meldkamer in Apeldoorn geopend. Jaren van voorbereiding gingen vooraf aan de samenvoeging van de meldkamers van vijf regio's tot één robuuste meldkamer Oost-Nederland.

Aan het einde van het jaar 2023 is het Zorgrisicoprofiel Twente na een intensief traject met de zorgpartners officieel vastgesteld door het bestuur. Naast het Regionale Risicoprofiel Twente, wat een algemeen beeld geeft van de risico's in onze regio, geeft het zorgrisicoprofiel weer welke crisistypen het meest relevant zijn voor de acute en publieke geneeskundige zorg in Twente.

De crisis die VRT na de inval van Rusland in Oekraïne een jaar eerder ook heel 2023 heeft beziggehouden, is de vluchtelingen crisis. De veiligheidsregio's kregen hierin van het Rijk een coördinerende rol. Samen met de gemeenten zijn in Twente grote aantallen Oekraïense vluchtelingen en andere asielzoekers ondergebracht op diverse opvanglocaties. Dit gebeurde in een projectorganisatie met mensen die hiervoor speciaal zijn aangesteld. In Borne zijn 300 Oekraïense ontheemden gehuisvest op twee locaties.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid wil via de Contourennota en aanpassing van de Wet veiligheidsregio's komende jaren de crisisbeheersing en brandweezorg in Nederland versterken. Specifiek voor de onderwerpen crisisbeheersing en informatievoorziening krijgen alle 25 veiligheidsregio's daarvoor extra Rijksmiddelen. In 2023 zijn binnen Twente de bestuurlijke uitgangspunten en kaders hiervoor opgehaald. Vanaf 1 januari 2024 is een projectteam aan de slag met deze opdracht.

Het positieve financiële resultaat over 2023 bedraagt € 1.374.000.

10. Omgevingsdienst Twente (ODT)

De OD Twente is opgericht om zorg te dragen voor een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving in Twente. Dit wordt, onder meer op basis van het Twentse VTH-beleid, vertaald in een uitvoeringsprogramma (UVP). In maart 2023 werd duidelijk dat de Omgevingswet in werking zou treden per 1 januari 2024. Deze duidelijkheid gaf scherpere en focus aan de voorbereiding rondom het werken met de Omgevingswet. De voorbereiding richtte zich zowel op aanpassingen binnen de OD Twente, evenals samenwerkingsafspraken met bevoegde gezagen en ketenpartners. Processen en ICT systemen zijn afgestemd (o.a. via 'serious gaming') en intern zijn specifieke werkprocessen, werkafspraken en sjablonen aangepast. Dit alles is getest, verbeterd en weer opnieuw getest, zodat iedereen klaar was voor de start van de Omgevingswet.

In 2023 is de pilot van de Omgevingstafel Twente (OTT) voortgezet om ervaring op te doen met de nieuwe integrale werkwijze onder de Omgevingswet. De processen en ICT inrichting zijn verder verbeterd tot het niveau dat een volledig geïntegreerde dienstverlening geboden kan worden die aansluit op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en het VTH-zaaksysteem van de OD Twente.

De aanpak rondom de stikstofproblematiek blijft constant in beweging. Wetgeving, jurisprudentie en rapporten met betrekking tot stikstof veranderen het werkveld regelmatig. Denk hierbij aan de Wet stikstofreductie en natuurverbetering en uitspraken van de Raad van State. Door de stikstofproblematiek zijn achterstanden ontstaan in de afhandeling van de werkvoorraad van agrarische vergunningverlening. Om deze achterstanden zo goed en efficiënt mogelijk weg te werken, heeft de OD Twente in 2023 ingezet op intensivering van de samenwerking met de provincie Overijssel. Hierbij wordt overzicht en prioritering aangebracht voor vergunningaanvragen met de grootste kans op verlening.

Op landelijk gebied is het Interbestuurlijk Programma (IBP) Versterking VTH opgestart. Dit programma is opgericht naar aanleiding de aanbevelingen van het rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie van Aartsen, met als doel het verbeteren van het VTH-stelsel. De deelnemers aan dit programma zijn koepelorganisaties IPO, VNG en ODNL, evenals drie ministeries: Justitie en Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Infrastructuur en Waterstaat.

Vennootschappen en coöperaties

Overzicht vennootschappen en coöperaties (per 31 december 2023)							
Naam vennootschap/coöperatie	(x € 1.000)	Aandeel	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)
	Financieel belang	Borne op totaal	EV per 01/01	EV per 31/12	VV per 01/01	VV per 31/12	Resultaat 2022
COGAS	190,5	7,50%	141,9	145,5	111,0	112,4	8,7
ENEXIS	32,5	0,02%	5.441,0	5.320,0	4.907,0	3.445,0	88,0
Bank Nederlandse Gemeenten	268,0	0,19%	4.615,0	4.721,0	107.459,0	110.819,0	254,0
Twence Holding	27,9	2,79%	176,1	169,3	12,0	9,9	14,0
Twente Milieu	40,5	5,36%	12,7	12,1	17,1	15,3	-0,6
Vitens	25,5	0,44%	649,5	677,7	1.317,1	1.559,7	27,2
Wadinko	5,5	2,30%	82,6	82,9	8,5	8,7	1,9

1. COGAS

Cogas voorziet onder meer in de behoefte aan openbare nutsvoorzieningen in de gemeenten die in de vennootschap deelnemen en in haar concessie- en machtigingsgebieden. Borne valt onder het verzorgingsgebied van Cogas. Oorspronkelijk doel van de Cogas N.V. was het voorzien in een dekkende en betrouwbare energie- en kabelinfrastructuur op het grondgebied van de deelnemende gemeenten. Momenteel zijn het realiseren van duurzame en innovatieve energieoplossingen belangrijke doelen geworden.

Het positieve jaarrekeningresultaat 2023 van COGAS NV bedraagt € 8,7 mln.

2. ENEXIS

Enexis is onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Het vinden van personeel is een bottleneck, die de opgaven nog uitdagender maakt. Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om solvabel te blijven. Een miljoen euro per dag investeren kan niet zomaar betaald worden. Alleen lenen kan niet, dan zou de solvabiliteit zo ver dalen, dat kredietinformatiebureau's minder vertrouwen hebben in het bedrijf en hun rating neerwaarts gaan bijstellen. Er moet ook eigen vermogen verkregen worden. Wij dragen daar, evenals meer gemeenten, in eerste instantie niet aan bij. Om financiering te borgen heeft Essent het Rijk gevraagd om mee te denken en te overwegen om eigen vermogen te verschaffen. Het afsprakenkader waaronder het Rijk wil deelnemen is opgesteld. Een directe deelname van het Rijk verwacht Enexis niet voor 2030.

Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan. Ons financiële risico is slechts het moeten afwaarderen van de boekwaarde van de aandelen. Dit risico is verwaarloosbaar.

Het positieve jaarrekeningresultaat 2023 van ENEXIS NV bedraagt € 88 mln.

3. Bank Nederlandse Gemeenten

De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank ziet zichzelf als publieke bank met dezelfde maatschappelijke doelen als haar klanten. Met de strategie "Ons kompas naar impact" ligt de focus op maatschappelijke impact, meer dan op winst. Kernwaarden: duurzaam, betrouwbaar en professioneel. BNG Bank is één van de weinige banken met een triple A-rating, wat staat voor financieel zeer solide.

Het jaarverslag 2023 laat zien dat financiële resultaten, ondanks de maatschappelijke onrust, niet onder druk staan. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale bank. Wij

kunnen volstaan met het volgen van de bank. Voor banken is de solvabiliteit per definitie zeer laag.

Het positieve jaarrekeningresultaat 2023 van Bank Nederlandse Gemeenten NV bedraagt € 254 mln.

4. TWENCE HOLDING

Twence is de afvalverwerker en duurzaamheidsbevorderaar van de Twentse gemeenten. De focus ligt niet meer op het basisproces van verbranding, maar op de productie van grondstoffen en energie uit dit proces. Afvalverbranding staat ter discussie vanwege de forse uitstoot aan CO₂ en andere broeikasgassen zoals stikstof. Afvalverbrandingsinstallaties zullen er echter nog jaren moeten zijn, omdat we ondanks afvalscheiding nog veel restafval produceren.

Het jaar 2023 is een heel ander jaar geweest in vergelijking met 2022. Grootste oorzaken zijn het sneller dalen van de energieprijzen dan verwacht en het minder of zelfs niet afnemen van stoom door Nobian. Ook heeft Twence te maken gehad met veel diefstallen op zonneparken en met de problematiek van de lachgascilinders. In 2023 waren er maar liefst 500 drukpieken en 11 ongeplande stops. Dit leidt tot schade en derving van inkomsten maar ook de veiligheid van de medewerkers is een belangrijk issue.

Het positieve jaarrekeningresultaat 2023 van Twence Holding BV bedraagt € 9,5 mln.

5. TWENTE MILIEU

Twente Milieu is onze afvalinzameldienst en verzorgt ook het onderhoud van groen en grijs voor onze gemeente. Twente Milieu werkt volgens het kostprijs-plus systeem toe. Ze rekent in de doorbelasting aan gemeenten met de kostprijs +2%. In 2023 heeft Twente Milieu missie, visie en kernwaarden herijkt en een gemeenschappelijke maatschappelijke opdracht geformuleerd. De 3 speerpunten die aan de basis staan van de maatschappelijke opdracht zijn inclusiviteit, 160 biodiversiteit en circulariteit. Aandeelhouders hebben een stevig standpunt ingenomen over het dividendbeleid. Twente Milieu wilde een deel van het vermogen inzetten voor duurzaamheidsinvesteringen. Aandeelhouders hebben in november bepaald dat Twente Milieu terug moet naar de grens van 32,5% solvabiliteit. Niet door dividend uitkeren, maar door de kostprijzen voor gemeenten neerwaarts bij te stellen. De wens om duurzamer te werken blijft, zowel voor de huisvesting als voor het wagenpark. Concreet zal Twente Milieu verlies moeten draaien om het eigen vermogen terug te brengen.

Het negatieve jaarrekeningresultaat 2023 van Twente Milieu bedraagt € 0,6 mln.

6. VITENS

Er is in 2023 volop ingezet op het versneld uitvoeren van projecten om de drinkwaterreserves aan te vullen. Dit is hard nodig om in de toekomst de leveringszekerheid veilig te stellen. In deze projecten wordt er tegelijk gewerkt aan de voorbereidingen van de nieuwbouw of uitbreiding van een productielocatie alsook aan het verkrijgen van vergunningen. De investeringen in 2023 bedragen € 224 miljoen, dit is meer dan in 2022 maar minder dan de doelstelling. Ook in 2023 blijkt weer dat het wegzetten van alle projecten lastig blijft. Belangrijkste oorzaken zijn een tekort aan bouwmaterialen en (technisch geschoolde) mensen zowel binnen Vitens als bij haar partners.

Door personeelstekorten en middelen bij aannemers konden nieuwe aansluitingen niet altijd tijdig gerealiseerd worden. Zeer vervelend, Vitens geeft aan hier hard aan te werken.

Het positieve jaarrekeningresultaat 2023 van Vitens bedraagt € 27,2 mln.

7. WADINKO

Voor de meeste participaties van Wadinko was 2023 geen gemakkelijk jaar. De omzet in de portefeuille steeg weliswaar licht (2,5%) maar deze stijging was sterk inflatoir gedreven. Het resultaat bleef ruim achter bij 2022. Met name sterk gestegen personeelskosten als gevolg van prijscompensatie vormden een belangrijke reden voor druk op het resultaat. Het aantal medewerkers (op fte basis) van de participaties daalde van 4.828 naar 4.401, voornamelijk als gevolg van wijzigingen in de portefeuille-samenstelling. Met name als gevolg van ontvangen dividenduitkeringen van participaties realiseerde Wadinko in 2023 een winst van € 1,9 miljoen. In 2023 is voor € 8 miljoen geïnvesteerd in nieuwe participaties en werd door uitbreiding van aandelenkapitaal en verstrekte leningen € 3,4 miljoen geïnvesteerd in bestaande participaties; in totaal werd dus € 11,4 miljoen geïnvesteerd. Het belang in twee participaties werd in 2023 afgestoten.

3.7 Grondbeleid

Inleiding

Gemeente Borne wil sturing geven aan (de kwaliteit van) ruimtelijke ontwikkelingen. Dit vanuit een regisserende rol. De Wet ruimtelijke ordening (Wro) biedt gemeentes de mogelijkheid om in geval van particuliere initiatieven de regie te voeren op de inhoud. De gemeente kan daarnaast op basis van de Wro kosten verhalen die zij maakt vanwege particuliere initiatieven. Ondanks dat de gemeente over een effectief instrumentarium beschikt om ontwikkelingen over te laten aan de markt, kunnen er situaties zijn waarin de gemeente zelf de ontwikkeling oppakt. Een actief grondbeleid kan bijvoorbeeld aangewezen zijn indien de markt de ontwikkeling niet oppikt. Per situatie wordt bezien welke vorm van grondbeleid en welke in te zetten instrumenten het beste passen bij de te realiseren doelen van het ruimtelijk beleid. De exploitatie van bouwgrond wordt jaarlijks gerapporteerd in de Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG).

3.7.1 Visie en uitvoering

Doelstellingen

Grondbeleid is een instrument dat wordt ingezet om doelstellingen op andere beleidsvelden te kunnen realiseren. Vanuit de beleidsvelden volkshuisvesting, economie & werkgelegenheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer & vervoer worden de zogenaamde w-vragen (wat? waar? wanneer?) ingevuld en vastgelegd in de Structuurvisie. In juni 2015 heeft de gemeenteraad de structuurvisie Borne 2030 vastgesteld.

Relaties met overig beleid: bovenlokaal beleid

Provinciale doelstellingen van het grondbeleid vertonen slechts een gedeeltelijke overlap met het gemeentelijk grondbeleid. Provinciaal beleid is gericht op de aanleg van nieuwe natuur, wegen, recreatie- en bedrijventerreinen.

Op 12 juli 2012 heeft de bestuurlijke conferentie van de Netwerkstad opdracht gegeven om te komen tot een verdergaande samenwerking. Concreet heeft dit geleid tot een Ontwikkelagenda Netwerkstad en de kantoren- en bedrijventerreinenvisie. Begin 2016 hebben de provincie Overijssel en de gemeentes in Twente woonafspraken ondertekend. Uitgangspunt van deze afspraken was dat alle gemeentes bouwen voor eigen behoefte. In verdere afspraken, maart 2017, was de groei in de Borsche Maten beperkt van 2700 tot 2300 woningen. Begin 2021 is echter de Regionale Woonagenda Twente 2021 – 2025 ondertekend. Hierin wordt onder andere ingegaan op de verschillende ambities op de Woonagenda met bestandsdelen en uitwerkingen daarvan. Met de huidige woningcrisis zijn de plafonds voor woningbouw opgeheven en kan er in Borsche Maten ook weer gebouwd worden voor de regio.

Beheer

Tijdelijk beheer

Aangekocht onroerend goed wordt zo mogelijk verhuurd of verpacht tot het nodig is voor de ontwikkelingen ter plaatse. Hierbij worden zoveel als mogelijk is marktconforme prijzen gerekend. Indien verhuren of verpachten niet tot de mogelijkheden behoort, wordt het onroerend goed onderhouden tot het nodig is voor de ontwikkelingen ter plaatse. Opbrengsten komen ten gunste van het betreffende project, kosten ten laste ervan. De opbrengsten en uitgaven worden verantwoord in de betreffende grondexploitaties.

Permanent beheer

In voorkomende gevallen wordt onroerend goed permanent beheerd. Hierbij moet met name gedacht worden aan erfpacht, opstalrecht en permanente verhuur.

3.7.2 Boekwaarde grondexploitaties

Overzicht te verwachten planresultaten

In de onderstaande tabellen worden de boekwaardes en de planresultaten van de grondexploitaties weergegeven. Hierbij betekent boekwaarde het saldo van de gerealiseerde kosten en opbrengsten, bij een negatieve boekwaarde zijn er dus meer opbrengsten dan kosten geweest.

Tabel 1: boekwaarde grondexploitaties

Project (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2023	Mutatie 2023	Boekwaarde 31-12-2023
B.M. fase 2c De Veste	502	105	607
B.M. fase 3a Esch-Maten	-3.547	449	-3.098
B.M. fase 3b Esch-Maten	9.551	132	9.683
Kollergang	-1.317	70	-1.247
Olde Engberink*	4.931	-482	4.449
Uitbreiding Hertme II	-171	27	-144
Subtotaal woningbouw	9.949	301	10.250
Westermaat De Veldkamp*	32.321	-1.690	30.631
Subtotaal bedrijventerrein	32.321	-1.690	30.631
Totaal grondexploitaties	42.270	-1.390	40.881

* bedragen voor het gehele project weergegeven; Olde Engberink 50% aandeel, De Veldkamp (35/115) aandeel

Netto Contante Waarde, disconteringsvoet en rente

De Netto Contante Waarde (NCW) wordt gebaseerd op de eindwaarde. De eindwaarde is het geheel van alle geboekte en geprognosticeerde kosten en opbrengsten, inclusief rentetoerekening en effecten van indexering in de toekomst (de kosten- en de opbrengstenstijging). Die eindwaarde wordt teruggerekend door middel van de disconteringsvoet, een percentage dat jaarlijks 'terug' verrekend wordt om de waarde van het complex op de peildatum (1-1-2024) te bepalen. Voor tekort exploitaties betekent dit dat voor de NCW een voorziening wordt getroffen. Deze voorziening wordt geacht zonder verdere maatregelen te groeien naar de eindwaarde, zodat bij afsluiting van het complex de voorziening het uiteindelijke tekort dekt. Jaren geleden was het gangbaar om de disconteringsvoet gelijk te stellen aan de rente. Immers, de voorziening zou dan 'vanzelf' de benodigde groei generen door rente inkomsten. Tegenwoordig schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor dat de te hanteren disconteringsvoet 2% moet zijn. Zo lang de prognose van de rentetoerekening aan de grondexploitaties gelijk aan of hoger dan de disconteringsvoet was, leverde dit geen problemen op. Het toe te rekenen rentepercentage is gebaseerd op de leningenportefeuille van de gemeente en regelgeving die daarop betrekking heeft. Per 1 januari 2021 werd voor het eerst een rente toegerekend die lager is dan de voorgeschreven disconteringsvoet. Zodoende daalt de NCW ten opzichte van de eindwaarde meer dan op basis van de rente te verantwoorden is. Om aan wet- en regelgeving te voldoen, ligt de NCW 2% ten grondslag aan de getroffen voorzieningen. Ook is deze NCW gebruikt voor de vergelijking met de grondexploitaties van vorig jaar.

Tabel 2: resultaten grondexploitaties

Project (x € 1.000)	NCW 01-01-2023	NCW 01-01-2024	Verschil
	Per 1-1-2024**	Per 1-1-2024	
B.M. fase 2c De Veste	1.236	1.012	-224
B.M. fase 3a Esch-Maten	6.674	5.758	-917
B.M. fase 3b Esch-Maten	3.078	3.324	247
Kollergang	1.520	1.518	-2
Olde Engberink*	1.796	1.565	-231
Uitbreiding Hertme II	525	518	-8
Subtotaal woningbouw	14.828	13.694	-1.134
Westermaat De Veldkamp*	-24.638	-25.359	-721
Subtotaal bedrijventerrein	-24.638	-25.359	-721
Totaal grondexploitaties	-9.810	-11.665	-1.855

* bedragen voor het gehele project weergegeven; Olde Engberink 50% aandeel, De Veldkamp (35/115) aandeel

** De netto contante waarde (NCW) per 1-1-2023 is, voor de vergelijkbaarheid, met 2% verhoogd om zo de NCW 1-1-2023 per 1-1-2024 te presenteren

De boekwaarden per 31 december 2023 liggen ten grondslag aan het begrote resultaat per 1 januari 2024 op NCW. De boekwaarden per 31 december 2023 zijn verwerkt in de herzieningen van de grondexploitaties per 1 januari 2024. Deze zijn opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2024. De MPG 2024 wordt aan de gemeenteraad aangeboden ter vaststelling, voorafgaand aan de jaarstukken 2023.

Om de resultaten op NCW 1-1-2023 te vergelijken met die per 1-1-2024, zijn deze met de disconteringsvoet (2%) verhoogd. De rechter kolom in tabel 2 geeft de verschillen van de NCW per 1-1-2024 weer met de NCW 2023 per 1-1-2024. Zodoende blijkt dat de grondexploitaties gezamenlijk (o.b.v. gehele projecten voor Olde Engberink en Veldkamp) met circa € 1,86 miljoen zijn verslechterd.

Dat het resultaat is verslechterd komt voornamelijk door kostenstijgingen in de civiele techniek, door extra inzet vanwege herzieningen van bestemmingsplannen en onderhandelingen en door het veranderde programma in de Bornsche Maten. Nadere toelichting op de grondexploitaties is te vinden in de MPG 2024.

3.7.3 Winstnemingen en verliesvoorzieningen

Wanneer een grondexploitatie een tekort vertoont, moet hiervoor een voorziening worden getroffen. Deze voorziening moet worden getroffen zodra het tekort bekend is. Conform wet- en regelgeving wordt per 31-12 winst genomen op basis van de Percentage of Completion (POC) methode. Deze winstneming wordt, net als de verliesvoorziening, niet verrekend in de boekwaarde van het betreffende complex en is in de jaarrekening terug te vinden in de exploitatie en op de balans.

Vanwege de verslechterde resultaten in een aantal projecten moet de reeds genomen tussentijdse winst gecorrigeerd worden; de mutatie is dan negatief in plaats van dat er aanvullende tussentijdse winst genomen kan worden. De ontwikkelingen in 2023 van de voorzieningen en de winstnemingen worden weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 3: winstnemingen en verliesvoorziening per 31-12-2023

Project (x € 1.000)	Winstneming 31-12-2022	Winstneming 31-12-2023	Mutatie	Voorziening 31-12-2022	Voorziening 31-12-2023	Mutatie
De Veste (BM 2c)	715	570	-145			
Eschwonen de Maten I (3a)	5.747	4.866	-882			
Eschwonen de Maten II (3b)	506	648	142			
Kollergang	1.078	1.258	180			
Olde Engberink*	279	335	56			
Uitbreiding Hertme	76	75	-1			
De Veldkamp**				7.352	7.718	366
Totaal	8.401	7.751	-650	7.352	7.718	366

* gepresenteerde bedrag is voor het gehele project Olde Engberink, 50% wordt gereserveerd en zal uitgekeerd worden aan Hengelo

** De weergegeven verliesvoorziening is voor het Borse aandeel in het tekort, Hengelo treft een voorzieningen voor het overige deel

Per 1-1-2024 kent Borne nog één grondexploitatie met een verliesvoorziening, namelijk bedrijventerrein Veldkamp. Gemeente Borne treft een verliesvoorziening voor haar aandeel in het tekort. Het projectresultaat verminderd vanwege (1) extra civieltechnische kosten door herstelwerkzaamheden en de aanleg van wadi's, (2) verhoogde plankosten vanwege planwijzingen en onderzoeken en (3) vermindering van opbrengsten door inrekening van beperkt gebruik en incurante vorm.

De voorziening per 31-12-2023 is getroffen op basis van de NCW per 1-1-2024. Indien er geen enkele wijziging in de grondexploitatie zou zijn opgetreden, en in het boekjaar 2023 precies de prognose van de grondexploitatie 2023 was gevolgd, dan zou nog steeds de voorziening verhoogd moeten worden naar de NCW 2023 per 1-1-2024 in tabel 2.

Exploitaties derden

Exploitaties van derden staan voor particuliere exploitaties waarvoor de gemeente kosten zal maken of reeds heeft gemaakt en daarmee een boekwaarde heeft opgebouwd. Deze kosten worden in principe middels kostenverhaal volledig op de exploitant verhaald. Per 1-1-2024 is er binnen gemeente Borne geen sprake van een dergelijk complex. Wel is de gemeente deelnemer in de grondexploitatie RBT (XL Businesspark Twente). Het RBT staat voor Regionaal Bedrijventerrein Twente en is een gezamenlijk initiatief van de provincie Overijssel en de gemeentes Almelo, Hengelo, Enschede en Borne. In dit plan worden bedrijvenkavels groter dan 2 hectare gerealiseerd. De samenwerking en de werkwijze van de projectorganisatie is vastgelegd in een Gemeenschappelijke Regeling. Het project wordt geheel uitgevoerd door een eigen projectorganisatie, aangestuurd door een algemeen en een dagelijks bestuur. In beide is Borne vertegenwoordigd. Gemeente Borne heeft een aandeel van 8% in de grondexploitatie. Het resultaat is positief en er zal voor de derde keer winst uitgekeerd worden aan de deelnemers, op basis van de in de gemeenschappelijke regeling vastgelegde verdeelsleutel. Volgens de Gemeenschappelijke Regeling moet de jaarlijkse herziening van de grondexploitatie

vóór 15 juli zijn vastgesteld door het algemeen bestuur, na kennisgeving aan de betrokken raden en staten. Het resultaat hiervan staat nog niet vast.

In onderstaande tabel is uitgegaan van het resultaat van de meest actuele versie van de concept grondexploitatie 2023. Indien noodzakelijk op basis van de definitieve grondexploitatie zal de winstneming worden aangepast.

Tabel 4: Borns aandeel boekwaarde RBT

Project (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2023	Mutatie 2023	Boekwaarde 31-12-2023
RBT*	706	-1.321	-615
Totaal deelneming	706	-1.321	-615

* weergegeven bedragen staan voor Borns aandeel (8%), o.b.v. concept jaarstukken 2023

Tabel 5: Borns aandeel resultaat RBT

Project (x € 1.000)	NCW 01-01-2023 Per 1-1-2024**	NCW 01-01-2024 Per 1-1-2024	Vershil
RBT*	889	913	25
Totaal deelneming	889	913	25

* weergegeven bedragen staan voor Borns aandeel (8%), o.b.v. concept jaarstukken 2023

Ter beperking van renterisico's geldt in RBT het beleid dat winsten nog niet worden uitgekeerd aan de deelnemers. Hiermee is geen winstuitkering vanuit het RBT in de jaarrekening 2023 van Borne.

Het RBT komt, als Gemeenschappelijke Regeling, ook aan bod in de paragraaf Verbonden Partijen van deze jaarstukken.

3.7.4 Algemene reserve grondexploitatie

De Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG) is de reserve waarmee winsten uit grondexploitaties worden verrekend en verliezen uit grondexploitaties worden gedekt.

Conform wet- en regelgeving worden verliezen gedekt/voorzien in het jaar waarin het verlies tot uitdrukking komt (onafwendbaar is). Dit is meestal het jaar waarin de exploitatie wordt vastgesteld of het jaar waarin een boekwaarde is ontstaan die nog niet is verantwoord middels een grondexploitatie. Voorzieningen worden getroffen voor het resultaat op startwaarde (contante waarde) van de betreffende grondexploitatie. Door de jaarlijkse herziening van de grondexploitatie en op basis daarvan aanpassing van de voorziening, groeit deze mee naar de benodigde eindwaarde. Aangezien aan de ARG jaarlijks rente op de ARG en de voorzieningen wordt toegevoegd, zijn de benodigde toevoegingen geborgd.

Naast de verrekening van winsten en verliezen speelt de ARG een belangrijke rol in de dekking van risico. De ARG dient te worden beschouwd als de buffer voor de risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten. De hoogte van de ARG wordt uitgedrukt als percentage van de boekwaarde voor zover gemeente Borne het risico draagt. Dit betekent dat boekwaarden van de projecten De Veldkamp (35/115) en Wijkerslocatie Olde Engberink (50/50) alleen worden meegewogen voor het Bornse aandeel, al staan deze projecten in hun geheel in de boeken. Anderzijds betekent dit dat de boekwaarde RBT, niet in de gemeentelijke rekening terug te vinden, voor de 8% die Borne daaraan deelneemt, moet worden meegewogen. Ten slotte worden tussentijdse winstnemingen sinds 2017 niet meer ten laste gebracht van de boekwaarde van de complexen. Zodoende moeten deze worden verrekend met de boekwaarde om een realistisch beeld te verkrijgen.

In de volgende tabel zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de Algemene Reserve Grondexploitatie in 2023 weergegeven.

Tabel 6: Algemene Reserve Grondexploitatie

Algemene Reserve Grondexploitaties	Bedrag
Stand per 1-1-2023	2.703.598
Saldo toevoegingen/onttrekkingen 2022	-915.000
Stand per 31-12-2023	1.788.598

Het saldo per 1 januari 2023 van de ARG bedroeg € 2,7 miljoen. Ultimo 2023 bedraagt de reserve € 1,79 miljoen.

De boekwaarde van het Bornse aandeel in de grondexploitaties en de deelneming bedraagt per 31-12-2023 circa € 16,73 miljoen. Op basis van de weerstandsnorm die bepaalt dat de ARG 10% van de boekwaarde dient te bedragen, dient er minimaal € 1,67 miljoen in de ARG te zitten. Hier wordt aan voldaan.

B

Jaarrekening 2023

1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

1.1 Overzicht van baten en lasten 2023

In onderstaande tabel wordt het overzicht van baten en lasten conform BBV voorschriften gepresenteerd. De algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting, onvoorzien en de reservemutaties maken in de programmaverantwoording uit van programma Financieel gezond.

OVERZICHT BATEN EN LASTEN 2023 (x € 1.000)	Primitieve begroting 2023			Actuele begroting 2023			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma's									
Wonen en leven	2.516	7.948	-5.432	3.014	8.474	-5.460	3.602	8.820	-5.218
Duurzame toekomst	2.893	3.945	-1.052	2.893	4.016	-1.123	3.247	4.597	-1.351
Inclusieve samenleving	7.475	34.806	-27.331	9.465	40.055	-30.590	8.975	41.735	-32.761
Bestuur en samenleving	364	4.631	-4.268	364	5.218	-4.854	612	5.517	-4.905
Financieel gezond	4.380	7.968	-3.588	13.796	16.195	-2.399	15.686	11.608	4.078
Subtotaal programma's	17.628	59.299	-41.671	29.531	73.958	-44.427	32.122	72.279	-40.157
Algemene dekkingsmiddelen									
Algemene uitkering	41.133	17	41.116	43.379	17	43.362	43.497	17	43.480
Lokale heffingen	7.478	320	7.158	7.478	343	7.135	6.883	397	6.486
Dividend	1.087	-	1.087	1.457	-	1.457	1.646	-	1.646
Saldo financieringsfunctie	174	84	90	205	175	29	244	266	-22
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal algemene dekkingsmiddelen	49.871	420	49.451	52.518	535	51.983	52.269	680	51.589
Overhead	64	8.458	-8.394	122	11.232	-11.110	355	9.993	-9.637
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	200	-200	652	186	466
Onvoorzien	-	15	-15	-	15	-15	-	-	-
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	67.563	68.192	-629	82.171	85.940	-3.768	85.398	83.137	2.260
Mutaties reserves	967	331	636	13.054	9.286	3.768	13.088	9.286	3.802
Gerealiseerde resultaat	68.530	68.523	7	95.225	95.225	-	98.485	92.424	6.062

1.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2023

1.2.1 Wonen en leven

PR1 Wonen en leven (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil
Lasten:				
Wonen en bouwen	1.338	1.807	2.216	-409 N
Ruimtelijke ontwikkeling	362	362	380	-18 N
Mobiliteit en infrastructuur	2.636	2.709	2.826	-117 N
Openbare ruimte	3.612	3.596	3.398	198 V
Totaal lasten	7.948	8.474	8.820	-346 N
Baten:				
Wonen en bouwen	452	950	1.370	420 V
Ruimtelijke ontwikkeling	28	28	27	-1 N
Mobiliteit en infrastructuur	26	26	85	59 V
Openbare ruimte	2.010	2.010	2.120	110 V
Totaal baten	2.516	3.014	3.602	588 V
Saldo PR1 Wonen en leven	-5.432	-5.460	-5.218	242 V

Wonen en bouwen

Als vergunningen niet binnen de wettelijke termijn worden afgehandeld worden ze van rechtswege verstrekt, Er zijn meer inhuurkosten gemaakt maar dit heeft ook meer baten tot gevolg. Aan de lastenkant € 409.000 en aan de batenzijde een niet begrote opbrengst van € 420.000. Per saldo een voordeel van € 11.000.

Ruimtelijke ontwikkeling

Geen toelichting nodig.

Mobiliteit en infrastructuur

De totale overschrijding bedraagt € 59.000 Deze wordt veroorzaakt door:

- De gehele gemeente is voorzien van duurzame (LED) verlichting. Daarnaast is (waar mogelijk uit oogpunt van sociale- en verkeersveiligheid) een dim-regime ingesteld. Ondanks deze maatregelen is het energiebudget met € 100.000 overschreden door de sterk stijgende energieprijzen (€ 38.000) en een nabetaling van energiebelasting over de periode 2018 t/m 2021 van € 62.000.
- Er zijn voor € 44.000 aan kosten gemaakt voor de Vloedbeltverbinding. Hier staat echter een bestemmingsreserve tegenover.
- Voor Educatie en Communicatie zijn er € 27.000 aan kosten gemaakt. Hier is een subsidie op het gebied van verkeersveiligheid voor ontvangen van € 27.000
- Er is een onderzoek gedaan naar de N743, de lasten hiervan bedroegen € 32.500. Deze kosten zijn begroot voor 2024.
- Het bleek niet noodzakelijk het geplande onderhoud aan de parkeergarage uit te voeren, hierdoor ontstaat in 2023 een voordeel van € 89.000

- Er zijn meer instemmingsbesluiten afgegeven dan begroot, dit levert een voordeel op van € 20.000.

Openbare ruimte

Op het gebied van openbaar groen zijn de onderhoudsbudgetten zijn met € 67.000 overschreden aan de lastenkant. Hier staan voor dezelfde omvang subsidies en overige ontvangsten tegenover.

Er worden leges geheven op het gebied van riool. Deze mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Dit betekent dat er een storting in de voorziening riolering plaats vindt indien er meer ontvangen binnen zijn gekomen dan er uitgaven zijn gedaan. Indien het andersom is wordt er een bedrag uit de voorziening onttrokken. Hier worden ook extra comptabel zaken bij betrokken als bijvoorbeeld BTW en overhead. Om tot deze 100% kostendekkendheid te komen ontstaat er specifiek op het gebied van riool een nadeel van € 65.000 aan de lastenkant en een nadeel van € 70.000 aan de batenkant.

1.2.2 Duurzame toekomst

PR2 Duurzame toekomst (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil	
Lasten:					
Energietransitie	240	456	496	-40	N
Circulaire economie	2.203	2.203	2.177	26	V
Natuur, milieu en landschap	745	789	1.237	-449	N
Bedrijvigheid en ondernemersklimaat	349	317	382	-66	N
Vrijetijdseconomie	408	252	304	-52	N
Totaal lasten	3.945	4.016	4.597	-581	N
Baten:					
Energietransitie	0	0	208	208	V
Circulaire economie	2.847	2.847	2.794	-53	N
Natuur, milieu en landschap	0	0	172	172	V
Bedrijvigheid en ondernemersklimaat	46	46	11	-35	N
Vrijetijdseconomie	0	0	62	62	V
Totaal baten	2.893	2.893	3.247	353	V
Saldo PR2 Duurzame toekomst	-1.052	-1.123	-1.351	-228	N

Energietransitie

In 2023 is het Programmaplan Duurzaamheid voor 2024 t/m 2027 vastgesteld. Daarvoor is een meerjarig budget vastgesteld wat bestaat uit verschillende dekkingen vanuit eigen middelen en rijksbijdragen zoals de CDOKE. In 2023 kent het budget voor duurzaamheid (energietransitie) een onderschrijding omdat er te weinig capaciteit beschikbaar was. Dit heeft geresulteerd in een overschot van € 443.000 waarvan het grootste deel de nog niet voldoende ingezette CDOKE-middelen zijn. Met dit resultaat is de bestemmingsreserve duurzaamheid gevormd. Daarnaast is er echter ook voor € 206.000 vanuit de RRE-subsidie overgebleven die tevens aan de bestemmingsreserve toegevoegd is. Deze middelen worden de komende jaren ingezet conform het Programmaplan Duurzaamheid.

Circulaire economie

Er worden leges geheven op het gebied van afval. Deze mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Dit betekent dat er een storting in de voorziening reiniging plaats vindt indien er meer ontvangen binnen zijn gekomen dan er uitgaven zijn gedaan. Indien het andersom is wordt er een bedrag uit de voorziening onttrokken. Hier worden ook extra comptabel zaken bij betrokken als bijvoorbeeld BTW en overhead. Om tot deze 100% kostendekkendheid te komen ontstaat er specifiek op het gebied van reiniging een voordeel van € 26.000 aan de lastenkant en een nadeel van € 53.000 aan de batenkant.

Natuur, milieu en landschap

Aan de lastenkant is het budget voor 449.000 overschreden: deze overschrijding wordt veroorzaakt door het moeten verwijderen van asbest, dit heeft ongeveer € 220.000 gekost.

Bij de aanleg van de F35 (Traject Azelosestraat-Oonksweg) is er PFAS verontreiniging aangetroffen, we hebben hierbij de procedure gevolgd om de verontreiniging te saneren. De kosten hiervan bedroegen € 227.000. Om dit te beheersen wordt elders in de jaarrekening voorgesteld om een bestemmingsreserve hiervoor in te stellen.

Aan de batenkant ontstaat er een voordeel van € 172.000 omdat asbest verwijdering voor het grootste gedeelte gesubsidieerd wordt door de provincie.

Bedrijvigheid en ondernemersklimaat

Er is voor € 65.000 meer uitgegeven aan activiteiten in het centrum, bijvoorbeeld bijdragen aan de Bundeling Bornse Ondernemers voor koop zon- en zaterdag. Hier staan binnen het programma Financieel gezond voor eenzelfde omvang aan reclamebelastingbaten tegenover. Op markten is aan de baten zijde een nadeel van € 35.000 ontstaan: De verklaring hiervoor zit in de administratieve afstemming tussen GBT en onze administratie. De verwachting is dat dit het komende jaar is opgelost.

Vrijtijdseconomie

Bij de Groene Poort en IBP is er meer aan kosten uitgegeven voor €52.000. Hiertegenover staan extra inkomsten van € 62.000. Dit zijn gesubsidieerde uitgaven.

1.2.3 Inclusieve samenleving

PR3 Inclusieve samenleving (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil
Lasten:				
Voorzienen maatsch. ondersteuning	6.435	7.492	7.471	21 V
Algemene voorzieningen	1.761	1.856	1.892	-36 N
Gezondheid	1.053	1.468	1.415	53 V
Inburgering en vluchtelingen	251	344	466	-122 N
Jeugd	8.323	9.228	9.474	-246 N
Onderwijs	2.640	2.746	2.931	-185 N
Cultuur	633	750	795	-45 N
Sport	3.035	4.961	4.941	20 V
Werk en inkomen	10.676	11.210	12.350	-1.140 N
Totaal lasten	34.806	40.055	41.735	-1.680 N
Baten:				
Voorzienen maatsch. ondersteuning	220	301	303	2 V
Algemene voorzieningen	40	58	54	-4 N
Gezondheid	20	246	213	-33 N
Inburgering en vluchtelingen	144	214	330	116 V
Jeugd	88	413	257	-156 N
Onderwijs	460	670	577	-92 N
Cultuur	11	18	14	-4 N
Sport	1.180	2.232	1.961	-271 N
Werk en inkomen	5.313	5.314	5.266	-48 N
Totaal baten	7.475	9.465	8.975	-490 N
Saldo PR3 Inclusieve samenleving	-27.331	-30.590	-32.761	-2.170 N

Voorzienen maatschappelijke ondersteuning

De lasten binnen het thema Voorzienen maatschappelijke ondersteuning wijken per saldo minimaal af van de begroting. Dit betreft het saldo van enkele voordelen en nadelen ten opzichte van de begroting:

- De kosten voor het wassen van kleding zijn lager dan begroot (-/- € 90.000). Bij de halfjaarrapportage is voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een instroom (terugkeer) van cliënten die bij de pilot WasT hebben besloten zelf kleding te wassen. Het aantal cliënten is gedurende het jaar gelijk gebleven.
- Een stijging van het aantal cliënten voor Ondersteuningsbehoefte 2 en tijdelijk verblijf leidde tot een stijging van de lasten (€ 110.000)
- De realisatie van de taakstelling op WMO valt € 40.000 lager uit dan voorzien.
- De lasten voor hulpmiddelen waren hoger dan begroot (€ 65.000), door afwikkeling van oude contracten
- De lasten voor woonvoorzienen kennen een grillig verloop. Deze vielen in 2023 voordeliger uit ten opzichte van de begroting (-/- € 50.000)

Jaarstukken 2023

- Een begrote arrangementssubsidie voor cliëntondersteuning is gerealiseerd binnen thema Algemene voorzieningen (-/- € 96.000)
- Afwikkeling coronakosten voorgaande jaren (€ 26.000)

De baten zijn conform begroting, bestaande uit hogere opbrengsten dan begroot qua eigen bijdrage CAK (€ 18.000). Hier staan enkele kleinere posten tegenover lager zijn dan begroot.

Algemene voorzieningen

De lasten vallen € 36.000 hoger uit dan begroot. Arrangementssubsidie voor cliëntondersteuning en schoolgericht maatschappelijk werk zijn begroot binnen de thema's Voorzieningen maatschappelijke ondersteuning en Jeugd. Deze kosten zijn gerealiseerd binnen het thema Algemene voorzieningen. Daarnaast zijn er kosten niet gemaakt omdat een plan om meer bekendheid geven aan mantelzorgregelingen niet volledig is uitgevoerd doordat Stichting Informele Zorg failliet is gegaan. Ook zijn de begrote kosten in 2023 voor de website Sociaal Hus niet volledig gerealiseerd omdat de livegang van de website Sociaal Hus in voorjaar 2024 is.

Gezondheid

De baten en de lasten binnen thema Gezondheid zijn lager dan begroot. Dit komt doordat niet alle begrote lasten voor het gezond en actief leven akkoord (GALA) zijn gerealiseerd. De realisatie vindt in 2024 plaats. De lasten worden gedekt door baten vanuit de specifieke uitkering GALA. De baten worden toegerekend aan het jaar waarin de lasten worden gerealiseerd.

Inburgering en vluchtelingen

De lasten zijn hoger dan begroot. Dit komt doordat het aantal statushouders sterker is gestegen in 2023 dan voorzien. Tegenover deze hogere lasten staan hogere baten dan begroot vanuit de specifieke uitkering Wet Inburgering 2021.

Jeugd

De lasten binnen thema Jeugd zijn per saldo hoger dan begroot. Dit ontstaat doordat:

- Drie cliënten zijn opgenomen geweest in een GGZ-instelling (€ 175.000)
- Het aantal cliënten waarvoor diagnostiek plaats vond is gestegen met gemiddeld 10 per maand van 20 naar 30 (€ 60.000)
- Het aantal cliënten met onder toezicht stelling steeg van vijf naar negen (€ 35.000)
- Voor beschikbaarheidsvoorzieningen de kosten per cliënt stegen (€ 90.000) en de bijdrage aan leegstand van plaatsen voor beschikbaarheidsvoorzieningen bij zorginstellingen hoger was dan verwacht (€ 30.000)
- De kosten voor Ondersteuningsbehoefte 4 zijn gedaald (-/- € 110.000). Deze daling ontstaat door de inzet van beheersmaatregelen en een nadrukkelijker seizoenspatroon (met lagere inzet in schoolvakanties).
- Kosten voor PGB lager uitvielen dan begroot (-/-€ 38.000)
- Kosten voor kinderopvang hoger waren dan begroot (37.000)

De overige verschillen kunnen onder andere worden verklaard door realisatie van begrote arrangementssubsidie binnen andere thema's en de verwerking van afrekeningen.

De baten zijn lager dan begroot. De ontvangen subsidie voor de woon/zorg-visie wordt als baat (€ 48.000) genomen in een volgend boekjaar, omdat de bijbehorende lasten niet zijn gerealiseerd in boekjaar 2023. De afrekening van CIMOT met gemeente Enschede valt € 30.000 lager uit dan begroot. De afrekening over voorgaande jaren voor de pilot jeugdhulpteams is als baat begroot en als teruggave kosten in de lasten gerealiseerd (€ 70.000).

Onderwijs

De lasten zijn per saldo hoger dan begroot. Dit betreft:

- Leerlingenvervoer, met een stijging van het aantal vervoersbewegingen (€ 83.000);
- Hogere doorbelasting van huisvestingslasten vanuit MFA de Veste aan PO de Vonder (€ 37.000);
- Uitfaseren noodlokalen bij Goudbes (€ 20.000);
- Kostenstijging ambtenaar leerplichtwet (€ 51.000);
- Hogere kosten voor inspectie kinderopvang vanuit GGD (€ 30.000);
- Hogere OZB (€ 11.000);
- Stijging verzekeringspremies (€ 15.000).

De gerealiseerde lasten voor Nationaal Programma Onderwijs (NPO) zijn € 75.000 lager dan begroot. Deze lasten zullen in 2024/2025 worden gerealiseerd. Deze lasten worden gedekt vanuit een specifieke uitkering. Deze bate is eveneens lager dan begroot, doordat de baten worden genomen in het jaar waarin de lasten worden gerealiseerd. De baten voor onderwijsachterstandenbeleid zijn € 20.000 lager dan begroot.

Cultuur

Op het thema Cultuur zijn de lasten € 45.000 hoger dan begroot. De resterende taakstelling op cultuur is niet gerealiseerd.

Sport

De baten zijn € 270.000 lager dan begroot. De baten vanuit specifieke uitkering stimulering sport zijn € 140.000 lager dan begroot. De opbrengsten voor doorbelasting energie zijn lager dan begroot (-/- € 165.000). De specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden (MEOZ) is begroot op basis van de aanvraag, de werkelijke energielasten (en daardoor ook de compensatie) vallen lager uit (-€ 84.000). De verhuuropbrengsten van sportlocaties zijn € 40.000 hoger dan begroot.

Werk en inkomen

De lasten zijn per saldo hoger dan begroot. Dit betreft:

- De energietoeslag 2023 (€ 1.092.000). Tegen over deze lasten staan baten in het gemeentefonds, die eveneens niet zijn begroot.
- Aanpak Energiearmoede: begrote lasten worden grotendeels in 2024 gerealiseerd (-/- € 125.000). De lasten worden gedekt uit de specifieke uitkering Aanpak Energiearmoede, waarvan de baten eveneens worden doorgeschoven.
- Individuele inkomenstoeslag: kosten zijn hoger dan begroot (€ 70.000)
- Stijging kosten sociaal fonds / kindpakket (€ 25.000)
- Stijging uitvoeringskosten vanuit gemeente Hengelo (€ 60.000)
- Aanvulling negatief eigen vermogen SWB (€ 17.000)

De baten zijn lager dan begroot. Baten vanuit de specifieke uitkering Aanpak Energiearmoede worden doorgeschoven naar 2024 (evenals de bijbehorende lasten). De definitieve BUIG-uitkering, die de kosten voor uitkeringen vanuit Participatiewet dekt, valt € 20.000 nadelig uit.

1.2.4 Bestuur en samenleving

PR4 Bestuur en samenleving (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil	
Lasten:					
Bestuur	1.343	1.406	1.702	-296	N
Participatie en communicatie	69	69	42	27	V
Dienstverlening en digitalisering	1.256	1.262	1.293	-31	N
Veiligheid en openbare orde	1.912	2.430	2.425	5	V
Vergunningverl. toezicht en handhaving	52	52	55	-4	N
Totaal lasten	4.631	5.218	5.517	-300	N
Baten:					
Bestuur	0	0	198	198	V
Participatie en communicatie	0	0	0	0	-
Dienstverlening en digitalisering	364	364	403	40	V
Veiligheid en openbare orde	0	0	0	0	-
Vergunningverl. toezicht en handhaving	0	0	11	11	V
Totaal baten	364	364	612	249	V
Saldo PR4 Bestuur en samenleving	-4.268	-4.854	-4.905	-51	N

Bestuur

Aan de lastenkant ontstaat er nadeel van € 295.000. Aan de batenkant wordt er een voordeel van € 198.000 gerealiseerd. Per saldo een nadeel van € 97.000. Dit wordt veroorzaakt doordat er meer gestort moet worden in de voorziening voor pensioenen van (oud)-bestuurders). Deze gegevens worden jaarlijks in december pas bekend gemaakt, waardoor een juiste en tijdige inschatting lastig te maken is. Daarnaast zien we dat er meer onttrokken is aan wachtgeld van oud-wethouders dan verwacht, waardoor deze voorziening ook negatief wordt beïnvloedt.

Participatie en communicatie

In 2023 zijn minder uitgaven gedaan rond het stimuleren van inwonersinitiatieven, in afwachting van de nieuwe communicatievisie en participatieleidraad. Voortvloeiend hieruit wordt een afwegingskader rond inwonersinitiatieven opgesteld, zodat voor inwoners helder en transparant is waar een bijdrage voor gevraagd kan worden. Dit afwegingskader wordt te zijner tijd actief onder de aandacht gebracht van de samenleving. Daarnaast is in 2023 wat minder uitgegeven aan vormgeving, omdat we dit meer 'in huis' hebben gedaan.

Dienstverlening en digitalisering

In 2023 hebben we te maken gehad met meerdere verkiezingen. Dit heeft ervoor gezorgd dat het budget voor verkiezingen met € 34.000 is overschreden. Aan de batenkant zijn er iets meer leges op het gebied van paspoorten, rijbewijzen en begraven binnen gekomen dan begroot. Dit zorgt voor een voordeel van € 40.000.

Veiligheid en openbare orde

De gerealiseerde baten en lasten in 2023 zijn binnen de vastgestelde begroting gebleven.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Geen toelichting noodzakelijk.

1.2.5 Financieel gezond

PR5 Financieel gezond (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil	
Lasten:					
Financiën	11.301	31.726	24.556	7.170	V
Vastgoed	2.356	1.893	2.102	-209	N
Grondzaken	3.536	3.843	5.095	-1.252	N
Totaal lasten	17.192	37.462	31.753	5.709	V
Baten:					
Financiën	51.101	75.001	77.213	2.212	V
Vastgoed	646	646	894	248	V
Grondzaken	3.536	3.843	3.943	100	V
Totaal baten	55.282	79.490	82.050	2.560	V
Saldo PR5 Financieel gezond	38.090	42.028	50.297	8.269	V

Financiën

Het thema financiën laat een overschot zien van per saldo € 9.382.000. Dit wordt veroorzaakt door de volgende componenten:

Bedrijfsvoering

Binnen de overhead is een voordeel van € 517.000 gerealiseerd. Dit voordeel is ontstaan doordat er een aantal budgetten vanuit 2022 zijn overgeheveld maar de bijbehorende taken vanwege capaciteitsgebrek niet hebben plaats kunnen vinden. Hierdoor ontstaat binnen de ICT een voordeel van € 373.000. Deze bestaat enerzijds uit een onderbesteding van € 149.000 op softwarekosten en anderzijds uit het gedeeltelijk niet uitvoeren van het I&A plan, dat resulteert in een overschot van € 224.000. Op de implementatie van de Wet open overhead is er een voordeel van € 77.000, de implementatiekosten van het financiële systeem zijn daarnaast € 67.000 goedkoper uitgevallen.

Personeel

Door het verloop van personeel en het groeien van de organisatie zijn niet alle vacatures tijdig ingevuld. Hierdoor is er een overschot van € 491.000 ontstaan. Vanwege dit overschot is het piek en ziek budget niet volledig uitgeput waardoor daar ook een overschot van € 335.000 op ontstaat.

Het groeien van de organisatie leidt er wel toe dat meer medewerkers verlof hebben. Er is een voorziening voor nog openstaand bovenwettelijk verlof. In deze voorziening hebben we door uitbreiding van het aantal openstaande bovenwettelijke verlofuren aanvullend € 160.000 moeten storten. Gemiddeld is het aantal uur dat medewerkers open hebben staan aan bovenwettelijk verlof licht gedaald.

Actualisatie HR21

Er is structureel € 342.000 beschikbaar voor de implementatie van HR 21. Zoals aangegeven in het raadsvoorstel dat gaat over de actualisatie van HR 21 en inwonersklasse ontstaat er incidenteel voordeel. De medewerkers op functies die hoger worden ingeschaald krijgen er wel een schaal bij, maar worden geplaatst in de eerste trede aansluitend op de begrote functie. De financiële impact is daarnaast geringer als werd geschat. Dit heeft ertoe geleid dat er € 320.000 over is gebleven.

Gemeentelijke huisvesting

De energielasten zijn, zoals bekend, enorm gestegen. Dit heeft ertoe geleid dat we per saldo € 40.000 meer hebben uitgegeven aan energielasten voor het gemeentehuis.

Treasury

De rentelasten voor kortlopende leningen zijn harder gestegen dan voorzien. Hierdoor is een nadeel van per saldo € 51.000 ontstaan.

In de halfjaarrapportage is de begrote dividendopbrengst vanuit deelnemingen verhoogd met € 407.000. In de realisatie is dit nog gunstiger uitgevallen met € 189.000. Dit is ontstaan door hogere dividenduitkeringen door goede bedrijfsresultaten bij onder andere Twence, BNG en COGAS.

OZB en belastingen

Vanuit de OZB woningen en niet woningen is € 395.000 meer aan opbrengsten ontvangen als gevolg van een grotere groei dan geraamd. De groei is groter dan de behoudende ramingen die wij aanhouden in onze meerjarenplanning. Dit heeft een structureel positief effect.

Op reclamebelastingen is € 21.000 meer binnen gekomen dan begroot, dit voordeel valt weg tegenover de uitgaven binnen het thema Bedrijvigheid en ondernemersklimaat in het programma Duurzame toekomst.

Wij hebben door een adviesbureau onderzoek laten doen naar BTW, belastingcompensatiefonds en hoeveel wij dienen af te dragen. Dit heeft geleid tot een teruggave vanuit de belastingdienst over 2023 en voorgaande boekjaren van per saldo € 170.000.

We hebben € 665.000 aan Vennootschapsbelasting terug gekregen over 2022 van de belastingdienst. We zijn er voorzichtigheidshalve vanuit gegaan dat er sneller meer woningen werden gebouwd dan dat er daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Deze te bouwen woningen volgen in de nog te open grondexploitatie Borsche Maten fase 3D. Waardoor we dit bedrag later opnieuw zullen moeten betalen aan de belastingdienst.

Gemeentefonds

Er is voor € 118.000 meer aan uitkering uit het gemeentefonds ontvangen. In verhouding tot de totale opbrengst van € 43 mln. is de afwijking relatief beperkt en komt voort uit "kleine" verschillen in de maatstaven van het gemeentefonds en per saldo positieve afrekeningen over voorgaande dienstjaren. Meer informatie over het gemeentefonds is te vinden in de beschikbaar gestelde memo's bij de mei-, september en decembercirculaire.

Stelposten

Het positieve saldo van de baten en lasten bedraagt € 1.763.000 Dit wordt met name veroorzaakt door restant middelen op de stelpost taakmutaties gemeentefonds (+€1.060.000) en stelpost prijscompensatie (+€ 698.000). De stelpost taakmutaties gemeentefonds zijn nog niet ingezette middelen uit de circulaire gemeentefonds. De middelen die staan op de stelpost taakmutaties worden conform bestaand beleid bij de resultaatbestemming overgeheveld naar 2024.

Oekraïense ontheemden

De opvang van de Oekraïense ontheemden heeft een positief resultaat opgeleverd van € 4.625.000. Wij ontvingen in 2023 van het Rijk een totale bijdrage aan normvergoedingen en uitvoeringskosten van € 9.625.000. Door slim te organiseren en goede bedrijfsvoering hebben de kosten weten te beperken tot € 5.000.000.

Vastgoed

Per saldo ontstaat er een voordeel van € 39.000 binnen het thema vastgoed. Dit wordt veroorzaakt door:

Door de grote inflatie op het gebied van energie is er in 2023 € 127.000 meer uitgegeven aan energielasten. Hier staat aan de baten kant voor € 47.000 aan energiecompensatie van het Rijk tegenover. Daarnaast zijn er meer huren ontvangen dan begroot ter hoogte van € 200.000. Om dit te kunnen bereiken is er voor € 107.000

ingehuurd. Daarnaast is er door kritisch te kijken naar het planmatig onderhoud van onze panden € 25.000 minder uitgegeven hier aan.

Grondzaken

Per saldo zijn de grondexploitaties met € 1,2 miljoen verslechterd, omdat er net als vorig jaar voorzichtigheidshalve een winstafslag wordt gehanteerd. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

1.3 Incidentele baten en lasten

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN (x € 1.000)	Jaarrekening 2023
Incidentele lasten	
<i>Programma 1: Wonen en leven</i>	
Woningbouwimpuls	120
Startnotitie flexwonen	100
Afhandelen omgevingsvergunningen	409
<i>Programma 2: Duurzame toekomst</i>	
Bodemsanering asbest	220
Bodemsanering PFAS	227
<i>Programma 3: Inclusieve samenleving</i>	
NPO middelen	214
Pilot jeugdhulpteams	193
Gezondheidscentrum	190
Energietoeslag	1.092
<i>Programma 5: Financieel gezond</i>	
Groot onderhoud vastgoed	435
Oekraïnemiddelen	5.000
Extra afschrijving gemeentehuis	509
Grondexploitaties	1.252
Totaal incidentele lasten	9.961
Incidentele baten	
<i>Programma 2: Duurzame toekomst</i>	
Subsidie bodemsanering asbest	172
Subsidie energietransitie	208
<i>Programma 3: Inclusieve samenleving</i>	
NPO middelen	214
<i>Programma 5: Financieel gezond</i>	
Energietoeslag	1.092
Vennootschapsbelasting	665
Oekraïnemiddelen	9.625
Grondexploitaties	180
Totaal incidentele baten	12.156
Saldo van incidentele baten en lasten	-2.195

1.4 Structurele en incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Incidentele en structurele mutaties reserves			Toevoegingen				Onttrekkingen			
Reserve	Resultaatbestemming 2022	I/S	Rente	I/S	Overig	I/S	Afschrijving	I/S	Overig	I/S
Algemene reserve	748.000	I								
Reserve beleidsontwikkeling	632.000	I			2.344.148	I			9.027.971	I
Algemene reserve grondexploitatie	-915.000	I								
Reserve gezondheidscentrum			25.870	S					22.589	S
Reserve verplichtingen exploitatie									110.000	I
Reserve verplichtingen kapitaallasten					514.500	I	223.848	S		
Reserve budgetoverheveling	1.301.000	I			1.155.000	I			2.771.000	I
Reserve onderhoud vastgoed					205.000	I			229.546	I
Reserve Programma Organisatie									325.000	I
Reserve decentralisaties sociaal domein									267.500	I
Reserve Bomenplan									15.656	I
Reserve kapitaalgoederen					100.000	S				
Reserve Huisvesting en bijbehorende voorz.	2.355.000	I								
Reserve onderwijs Oekraïense oorlogsvluchtelingen	100.000	I							14.777	I
Reserve Vloedbeltverbinding					4.941.500	I				

1.5 Informatie Wet normering topinkomens

Bedragen x € 1	E.S.I. ter Koele	M. Hollander
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	118.558	92.092
Beloningen betaalbaar op termijn	19.033	13.848
<i>Subtotaal</i>	<i>137.591</i>	<i>105.940</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	137.591	105.940
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2022		
Bedragen x € 1	E.S.I. ter Koele	M. Hollander
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 - 31/12	13/6 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	107.764	46.359
Beloningen betaalbaar op termijn	16.549	6.927
<i>Subtotaal</i>	<i>124.313</i>	<i>53.286</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	119.540
Totale bezoldiging	124.313	53.286

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Bedragen x € 1	S. Heerdink	
Functiegegevens	Raadsgriffier	
Kalenderjaar	2023	2022
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)		10/1 t/m 12/7
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar		7
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar		820
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar		206
Maxima op basis van de normbedragen per maand		€ 193.300
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 168.920
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Bezoldiging in de betreffende periode		
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 94.243
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		n.v.t.
Bezoldiging		€ 94.243
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		n.v.t.

2 De balans en de toelichting

2.1 Grondslagen voor de waardering en de bepaling van het resultaat

Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeentes daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de december circulaire van het boekjaar.

Eigen bijdrage op grond van de WMO: een aanvrager van een voorziening op grond van de WLZ en de WMO (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. De continuïteit van gemeenten is op grond van artikel 12 van de financiële-verhoudingswet verankerd. Om die reden is de continuïteit van gemeente Borne in voldoende mate gewaarborgd. Tevens is de programmabegroting 2024 materieel sluitend. Dit leidt er toe dat gemeente Borne onder repressief toezicht van Provincie Overijssel staat.

Balans

Vaste activa

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak die aan de vervaardiging van het actief worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze kosten worden geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Warme gronden

Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als 'warme gronden'. Conform de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden deze verantwoord onder materiële vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

In de bepaling of er bij deze 'warme gronden' sprake is van een duurzame waardevermindering, zoals bedoeld in artikel 65 BBV lid 1, kan onder de volgende cumulatieve voorwaarden uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- De gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- De gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- De visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of Rijk;
- Er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of Rijksoverheid;
- Het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- Periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan.

Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

De aan derden verstrekte geldleningen zijn opgenomen tegen het overdrachtsbedrag verminderd met de ontvangen aflossingen.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede de rentekosten berekend zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar *Vorderingen*

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen algemene- en bestemmingsreserves alsmede het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde (tegen 2,472%) van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

2.2 Balans per 31 december 2023

ACTIVA (* € 1.000)	31 december 2023	31 december 2022
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	164	-
Materiële vaste activa	73.981	65.329
Investerings met een economisch nut	56.752	49.310
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	4.804	4.861
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	12.425	11.157
Financiële vaste activa	5.871	4.119
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	738	738
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen	-	-
Leningen aan deelnemingen	108	108
Overige leningen u/g	5.025	3.273
Overige langlopende uitzettingen	-	-
TOTAAL VASTE ACTIVA	80.016	69.447
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	39.584	42.097
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	39.584	42.097
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.685	2.659
Vorderingen op openbare lichamen	569	280
Overige vorderingen	2.116	2.379
Liquide middelen	45	13
Banksaldi	40	6
Kassaldi	4	6
Overlopende activa	10.337	12.612
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	7.489	6.594
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.848	6.018
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	52.651	57.381
TOTAAL ACTIVA	132.667	126.828

PASSIVA (* € 1.000)	31 december 2023	31 december 2022
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	41.977	39.717
Algemene reserves	20.089	26.307
Bestemmingsreserves	15.827	9.189
Gerealiseerde resultaat	6.062	4.221
Voorzieningen	5.711	6.019
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.401	4.249
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	1.310	1.770
Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar	52.385	58.489
Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	-	-
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	52.380	58.484
Door derden belegde gelden	-	-
Waarborgsommen	5	5
TOTAAL VASTE PASSIVA	100.073	104.225
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	17.214	12.284
Overige kasgeldleningen	8.000	8.000
Banksaldi	4.087	1.923
Overige schulden	5.127	2.361
Overlopende passiva	15.381	10.320
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	6.412	5.615
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	8.965	4.703
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	3	1
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	32.594	22.603
TOTAAL PASSIVA	132.667	126.828
Gewaarborgde geldleningen	92.369	95.537
Garantstellingen	778	940

2.3 Toelichting op de balans per 31 december 2023

2.3.1 Vaste activa

De vaste activa bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Immateriële vaste activa	164	-
Materiële vaste activa	73.981	65.329
Financiële vaste activa	5.871	4.119
Totaal	80.016	69.447

De verschillende onderdelen zijn hieronder toegelicht.

Immateriële vaste activa

De boekwaarde van de immateriële vaste activa betreffen de voorbereidingskosten Wensink-Zuid fase 2-4 en de voorbereidingskosten fase 3D De Horsten.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Investeringen met een economisch nut	56.909	49.310
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	4.804	4.861
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	12.425	11.157
Totaal	74.138	65.329

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen weer:

(* € 1.000)	Boekwaarde 31 dec. '22	Investerings	Bijdragen van derden	Afschrijvingen Des- investerings	Afwaardering	Boekwaarde 31 dec. '23
Economisch nut:						
Gronden en terreinen	14.342	688	79	149	-	14.802
Bedrijfsgebouwen	30.759	9.584	84	2.408	-	37.850
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	47	-	-	3	-	44
Machines, apparaten en installaties	2.662	45	3	375	-	2.329
Overige materiële vaste activa	1.501	360	-	133	-	1.727
Totaal economisch nut	49.310	10.676	166	3.068	-	56.752
Economisch nut, dekking door heffing:						
Gronden en terreinen	375	-	-	19	-	356
Bedrijfsgebouwen	40	-	-	2	-	38
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.446	421	180	276	-	4.411
Overige materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Totaal economisch nut, dekking door heffing	4.861	421	180	297	-	4.804
Maatschappelijk nut vóór 2017:						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.869	-	-	81	-	1.788
Overige materiële vaste activa	11	-	-	1	-	10
<i>Subtotaal</i>	<i>1.880</i>	-	-	<i>82</i>	-	<i>1.798</i>
Maatschappelijk nut vanaf 2017:						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.212	3.100	1.421	319	-	10.572
Overige materiële vaste activa	66	-	-	11	-	55
<i>Subtotaal</i>	<i>9.278</i>	<i>3.100</i>	<i>1.421</i>	<i>330</i>	-	<i>10.627</i>
Totaal maatschappelijk nut	11.157	3.100	1.421	412	-	12.425
Totaal	65.329	14.197	1.768	3.777	-	73.981

Hieronder worden per programma de door de raad toegekende investeringskredieten weergegeven en wat er tot en met 31-12-2023 is besteed. Uitgangspunt is dat elke investering binnen de door de raad beschikbaar gestelde kredieten plaats kan vinden. Overschrijdingen dienen te worden toegelicht. Investeringskredieten waarbij vertraging is opgelopen in de uitvoering en daardoor nog niet kunnen worden afgesloten dienen ook te worden toegelicht.

Inleiding

Op totaalniveau is de uitputting van de kredieten als volgt:

<i>Kredietenoverzicht (* € 1.000)</i>	Beschikbaar krediet	Besteed t/m 2022	Besteed 2023	Resterend krediet
Totaal	66.622	4.096	13.223	49.303

Wonen en Leven

<i>Kredietenoverzicht (* € 1.000)</i>	Startdatum	Beschikbaar krediet	Besteed t/m 2022	Besteed 2023	Resterend krediet	Afsluiten (ja/nee)
Oonksweg onderdoorgang	25-5-2021	4.100	124	244	3.732	nee
Bornerbroeksestraat fietsonderdoorgang	25-5-2021	864	-	260	604	nee
F35: Parallelweg-Oonksweg	25-5-2021	368	122	-4	250	nee
Bomen 2021	29-6-2021	280	174	106	-	ja
Wegen 2022	1-1-2022	100	-	100	-	ja
Bomen 2022	1-1-2022	240	-	240	-	ja
Speeltoestellen 2022	1-1-2022	42	-	42	-	ja
Herinrichting Spanjaardswijk	1-1-2022	2.600	95	348	2.157	nee
Aanleg groen Spanjaardswijk	1-1-2022	250	-	1	249	nee
Parkeervoorzieningen rondom Eschschool	26-4-2022	200	7	159	34	ja
Bomen 2023	1-1-2023	220	-	62	158	nee
Speeltoestellen 2023	1-1-2023	42	-	11	31	ja
Wegen 2023	1-1-2023	100	-	96	4	ja
NBD Borden 2023	1-1-2023	70	-	-	70	nee
GRP kredieten 2023 (Watertakenplan)	1-1-2023	961	-	156	805	nee
Hemelwaterleiding F35-Noord	1-1-2023	350	-	225	125	nee
Vorb.krediet Wensink-Zuid fase 2-4	26-9-2023	500	-	8	492	nee
Herinr. Weerselosestraat 30km/u	7-11-2023	124	-	-	124	nee
Totaal PR1 Wonen en leven		11.411	522	2.054	8.835	

Inclusieve samenleving

<i>Kredietenoverzicht (* € 1.000)</i>	Startdatum	Beschikbaar krediet	Besteed t/m 2022	Besteed 2023	Resterend krediet	Afsluiten (ja/nee)
Uitbreiding Beekpark	15-12-2020	1.100	1.045	55	-	ja
Voorbereiding nieuwbouw BM	15-12-2020	400	223	20	157	ja
Bouw De Horsten	1-1-2022	9.841	2.003	7.201	637	ja
Grond/Infra De Horsten	1-1-2022	559	-	266	293	nee
OLP/meubilair De Horsten	1-1-2022	360	-	360	-	ja
Scheidingswand De Veste	1-1-2023	80	-	59	21	nee
Vervanging kunstgrasveld BZSV	1-1-2023	340	-	343	-3	ja
Aankoop vloer blaashal	11-7-2023	125	-	157	-32	ja
Kindcentrum Borne-West	11-7-2023	9.939	-	1.002	8.937	nee
Zwembad 2023/2024	11-7-2023	881	-	77	804	nee
Sportcomplex Borne-West	11-7-2023	25.040	-	716	24.324	nee
Zwembad ketelcontainer	12-12-2023	262	-	262	-	ja
Totaal PR3 Inclusieve samenleving		48.927	3.271	10.518	35.138	

Bestuur en samenleving

<i>Kredietenoverzicht (* € 1.000)</i>	Startdatum	Beschikbaar krediet	Besteed t/m 2022	Besteed 2023	Resterend krediet	Afsluiten (ja/nee)
Baarshuisje	1-1-2023	100	-	100	-	ja
Totaal PR4 Bestuur en samenleving		100	-	100	-	

Financieel gezond

<i>Kredietenoverzicht (* € 1.000)</i>	Startdatum	Beschikbaar krediet	Besteed t/m 2022	Besteed 2023	Resterend krediet	Afsluiten (ja/nee)
De Oversteek : verbouwing	20-4-2021	5.200	303	356	4.541	nee
De Oversteek: inrichting	20-4-2021	348	-	-	348	nee
ICT: Vervangingsinvesteringen 2023	1-1-2023	236	-	38	198	nee
Vorb.krediet B.M. fase 3D De Horsten	21-2-2023	400	-	157	243	nee
Totaal PR5 Financieel gezond		6.184	303	551	5.330	

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit:
(* € 1.000)

	31 dec. '23	31 dec. '22
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	738	738
Kapitaalverstrekking aan gemeenschappelijke regelingen	-	-
Leningen aan deelnemingen	108	108
Overige leningen u/g	5.025	3.273
Overige langlopende uitzettingen	-	-
Totaal	5.871	4.119

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa weer:

(x € 1.000)	Boekwaarde 31 dec. '22	Verstrekking en	Des- investering en	Aflossingen	Afwaarder- ing	Boekwaarde 31 dec. '23
Kapitaalverstr. aan deelnemingen	738	-	-	-	-	738
Kapitaalverstr. aan gemeensch. regelingen	-	-	-	-	-	-
Leningen aan deelnemingen	108	-	-	-	-	108
Overige leningen u/g	3.273	2.144	-	392	-	5.025
Overige langlopende uitzettingen	-	-	-	-	-	-
Totaal	4.119	2.144	-	392	-	5.871

Verstrekingen

Er is in 2023 voor € 2.144.000 aan startersleningen en duurzaam wonen leningen verstrekt.

Aflossingen

Er is in 2023 voor € 22.000 aan hypothecaire geldleningen en € 370.000 aan starters- en duurzaamheidsleningen afgelost.

2.3.2 Vlottende activa

De vlottende activa bestaan uit:

(* € 1.000)

	31 dec. '23	31 dec. '22
Vorraden	39.584	42.097
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.685	2.659
Liquide middelen	45	13
Overlopende activa	10.337	12.612
Totaal	52.651	57.381

Vorraden

De in de balans opgenomen voorraden bestaan uit onderhanden werk, gespecificeerd naar bouwgronden in exploitatie. In onderstaand overzicht wordt het verloop van de boekwaarde per complex weergegeven:

(* € 1.000)	BW 31 dec. '22	Rente	Invest.	Opbr.	BW 31 dec. '23	Winstn. 31 dec. '22	Mutatie winstn.	Winstn. 31 dec. '23	Winst afslag	Voorz. 31 dec. '22	Mutatie voorz.	Voorz. 31 dec. '23	Balansw. 31 dec. '23
Bedrijventerrein De Veldkamp	32.321	443	288	2.421	30.631	-	-	-	-	7.352	367	7.718	22.913
De Veste	502	7	99	1	607	715	-145	570	-	-	-	-	1.176
Eschwonon de Maten I	-3.547	-49	716	218	-3.098	5.747	-882	4.866	-524	-	-	-	1.244
Eschwonon de Maten II	9.551	131	1.855	1.854	9.683	506	142	648	-806	-	-	-	9.525
Wijkerslocatie Olde Engberink	4.931	68	18	568	4.449	279	56	335	-	-	-	-	4.784
Kollergang	-1.317	-18	88	-	-1.247	1.078	180	1.258	-	-	-	-	11
Uitbreiding Hertme	-171	-2	30	1	-144	76	-1	75	-	-	-	-	-69
Totaal	42.270	579	3.094	5.063	40.881	8.401	-650	7.751	-1.330	7.352	367	7.718	39.584

Bornsche Maten

In de jaarrekening van 2023 is in de grondexploitaties Eschwonen de Maten I en II voorzichtigheidshalve wederom een winstafslag gehanteerd.

Bedrijventerrein de Veldkamp

Gemeente Borne en gemeente Hengelo ontwikkelen samen het Bedrijventerrein Westermaat De Veldkamp. Gemeente Hengelo is verantwoordelijk voor 80/115e deel van het resultaat en Borne voor 35/115e deel. Voor het Bornse aandeel in het becijferde tekort van de grondexploitatie is een voorziening getroffen (de gemeente Hengelo heeft een voorziening getroffen voor haar aandeel). Zodoende is het tekort op de volgende wijze voorzien:

tekort Grex per 1-1-2024 :	€ 25.359.969
voorziening Borne	€ 7.718.251
voorziening Hengelo	€ 17.641.718

De boekwaarde is geheel belegd bij gemeente Borne. Jaarlijks worden de grondexploitaties herzien en worden de beide voorzieningen door Borne en Hengelo aangepast naar rato van het aandeel in het actuele becijferde tekort op startwaarde (netto contante waarde). Bij afsluiting van het complex zal de gemeente Hengelo, conform de samenwerkingsovereenkomst, de Hengelose voorziening inzetten om 80/115e deel van het resterende tekort overmaken aan gemeente Borne.

Parameters

Omschrijving	2023 ¹	2024	2025	2026 t/m 2033	2034 e.v.
Kosten					
Verwerving	1,0%	7,0%	2,5%	2,5%	2,5%
Plankosten	4,5%	6,0%	3,5%	2,5%	2,5%
Civieltechnische kosten	9,0%	6,5%	4,0%	2,5%	2,5%
Opbrengsten					
Woningbouw	²	1% ³	1% ³	2,5% ³	0,0%
Bedrijven	²	2,0% ⁴	2,0% ⁴	2,0% ⁴	0,0%
Rente		2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

¹ Prijspeilcorrectie van 1-1-2023 naar 1-1-2024

² Wordt bepaald in grondprijzennotitie 2024

³ M.u.v. wijkerlocatie Olde Engberink/Hemmelhorst, hier wordt het percentage van gemeente Hengelo gehanteerd

⁴ Onder voorbehoud, wordt in samenspraak met gemeente Hengelo bepaald

Overzicht nog te realiseren kosten en opbrengsten

(* € 1.000)	BW 31 dec. '23	Geraamde kosten	Geraamde opbr.	Geraamde rente	Nominaal eindres.	Eindres. contante waarde
Bedrijventerrein De Veldkamp	30.631	1.027	6.409	1.134	26.383	25.359
De Veste	607	758	2.400	-17	-1.053	-1.012
Eschwonen de Maten I	-3.098	1.076	3.798	-290	-6.110	-5.758
Eschwonen de Maten II	9.683	9.317	22.579	-91	-3.670	-3.324
Wijkerslocatie Olde Engberink	4.449	917	7.432	269	-1.797	-1.565
Kollergang	-1.247	32	308	-25	-1.548	-1.518
Uitbreiding Hertme	-144	957	1.370	-2	-560	-518
Totaal	40.881	14.084	44.296	978	11.645	11.664

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

In onderstaand overzicht worden de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar als volgt gespecificeerd:

(* € 1.000)	31 dec. '23	Voorziening	31 dec. '23	31 dec. '22
Vorderingen op openbare lichamen	569	-	569	280
Overige vorderingen	2.859	-742	2.116	2.379
Totaal	3.427	-742	2.685	2.659

De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit:

(* € 1.000)	Boekwaarde 31 dec. '23	Boekwaarde 31 dec. '22
Gemeente Hengelo	233	233
GBT	106	9
COA	74	-
Gemeente Haaksbergen	51	-
Gemeente Losser	34	-
VNG	17	10
Gemeente Hellendoorn	5	11
Gemeente Hof van Twente	5	-
Gemeente Twenterand	5	-
Gemeente Rijssen-Holten	5	-
Gemeente Wierden	5	-
Gemeente Almelo	5	-
Gemeente Tubbergen	5	-
Gemeente Dinkelland	5	-
Gemeente Oldenzaal	5	-
Gemeente Enschede	5	-
GGD Twente	-	10
Gemeente Hardenberg	-	8

Totaal	569	280
---------------	------------	------------

De overige vorderingen bestaan uit:

(* € 1.000)	Boekwaarde 31 dec. '23	Boekwaarde 31 dec. '22
Debiteuren	616	1.050
Belastingdebiteuren	730	361
Debiteuren bijstandsverlening	1.512	1.736
Totaal	2.859	3.147
Af: Voorziening voor oninbaarheid	742	769
Totaal	2.116	2.379

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige kasmiddelen bij het Rijk te stallen. Hiervoor geldt een drempelbedrag van 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. De liquide middelen boven deze drempel dienen dagelijks bij 's Rijks schatkist aangeboden te worden. In onderstaande tabel is weergegeven welk bedrag gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist is gehouden:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar 2023					
(1)	Drempelbedrag	1848,48			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	10	28	-
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.848	1.838	1.821	1.848
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	92.424			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	92.424			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1848,48			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	-	909	2.566	-
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	10	28	-

Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit:

(* € 1.000)

	31 dec. '23	31 dec. '22
Kassaldi	4	6
Banksaldi	40	6
Totaal	45	13

De banksaldi betreft een rekening bij de Rabobank. Het saldo is vrij opneembaar.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit:

(* € 1.000)

	31 dec. '23	31 dec. '22
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	7.489	6.594
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.848	6.018
Totaal	10.337	12.612

De post "In de overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen" is ten opzichte van vorig jaar sterk gedaald. Dit komt doordat de bouw van de school De Horsten, waarvoor in 2022 een voorschot van € 4,3 miljoen was betaald, is afgerond.

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel zijn als volgt gespecificeerd:

(* € 1.000)	31 dec. '22	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	31 dec. '23
Rijk:				
Belastingdienst	4.934	5.753	4.934	5.753
Ministerie EZK	-	439	-	439
Ministerie VWS	-	151	-	151
Ministerie JV	-	67	-	67
Gemeentefonds	612	21	612	21
Ministerie SZW	-	2	-	2
Provincie:				
Subsidie F35 Noord	-	945	-	945
Subsidie WUP Wensink Zuid	-	5	-	5
Subsidie Stadsarrangement	-	3	-	3
Subsidie Educatie en Communicatie	-	2	-	2
Subsidie Europastraat	948	-	948	-
Subsidie Waterbeheer Wensink Zuid	15	-	15	-
Overige overheden:				
COA	-	74	-	74
Gemeente Losser	-	10	-	10
UWV	45	8	45	8
GBT	1	7	1	7
SWB	1	1	1	1
Gemeente Hengelo	6	-	6	-
Gemeente Enschede	32	-	32	-
Totaal	6.594	7.489	6.594	7.489

2.3.3 Vaste passiva

De vaste passiva bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Eigen vermogen	41.977	39.717
Voorzieningen	5.711	6.019
Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar	52.385	58.489
Totaal	100.073	104.225

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Algemene reserves	20.089	26.307
Bestemmingsreserves	15.827	9.189
Gerealiseerde resultaat	6.062	4.221
Totaal	41.977	39.717

Het verloop in 2023 wordt in het hieronder opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

(* € 1.000)	Boekwaarde 31 dec. '22	Toevoeging	Onttrekking	Resultaat- bestemming	Dekking afschrijving	Boekwaarde 31 dec. '23
Algemene reserves						
Algemene reserve	7.705	-	-	748	-	8.453
Reserve beleidsontwikkeling	15.899	2.344	9.028	632	-	9.847
Algemene reserve grondexploitatie	2.704	-	-	-915	-	1.789
Totaal algemene reserves	26.307	2.344	9.028	465	-	20.089
Bestemmingsreserves						
Reserve gezondheidscentrum	647	26	133	-	-	540
Reserve verplichtingen exploitatie	101	-	80	-	-	21
Reserve verplichtingen kapitaallasten	4.244	515	-	-	224	4.535
Reserve budgetoverheveling	1.470	1.155	2.771	1.301	-	1.155
Reserve onderhoud vastgoed	1.134	205	230	-	-	1.109
Reserve Programma Organisatie	667	-	325	-	-	342
Reserve decentralisaties sociaal domein	268	-	268	-	-	-
Reserve Totaalvisie	73	-	-	-	-	73
Reserve Bomenplan	185	-	16	-	-	169
Reserve Noodfonds	400	-	-	-	-	400
Reserve kapitaalgoederen	-	100	-	-	-	100
Reserve Huisvesting en bijbehorende voorz.	-	-	-	2.355	-	2.355
Reserve onderwijs Oekraïense oorlogsvluchtelingen	-	-	15	100	-	85
Reserve Vloedbeltverbinding	-	4.942	-	-	-	4.942
Reserve Duurzaamheid	-	-	-	-	-	-
Totaal bestemmingsreserves	9.189	6.943	3.838	3.756	224	15.827

In de Nota Reserves en Voorzieningen 2023 vindt u per reserve en voorziening meer achtergrond informatie.

Voorzieningen

De voorzieningen bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.401	4.249
Voorziening voor middelen van derden waarvan bestemming gebonden is	1.310	1.770
Totaal	5.711	6.019

Het verloop in 2023 wordt in het hieronder opgenomen overzicht per voorziening weergegeven:

(* € 1.000)	Boekwaarde 31 dec. '22	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31 dec. '23
Verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening wet APPA	2.030	66	-	74	2.022
Voorziening wachtgeld wethouders	169	122	-	123	168
Voorziening onderhoud kapitaalgoederen	1.713	-	-	-	1.713
Voorziening verlofsaldo	273	160	-	-	433
Voorziening IKB verlofsparen	63	2	-	-	65
Totaal	4.249	350	-	197	4.401
Middelen van derden met bestemming					
Voorziening riolering	866	128	-	140	854
Voorziening reiniging	904	-	-	448	456
Totaal	1.770	128	-	588	1.310
Totaal	6.019	478	-	785	5.711

In de Nota Reserves en Voorzieningen 2023 vindt u per reserve en voorziening meer achtergrond informatie.

Vaste schulden met rentetypische looptijd langer dan één jaar

De vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Onderh. leningen binnenlandse pensioenfondsen/verzekeringsinst.	-	-
Onderh. leningen binnenlandse banken/overige financiële instellingen	52.380	58.484
Door derden belegde gelden	-	-
Waarborgsommen	5	5
Totaal	52.385	58.489

Het verloop van de vaste schulden in 2023 wordt in het hieronder opgenomen overzicht weergegeven:

(* € 1.000)	Boekwaarde 31 dec. '22	Opnames	Aflossingen	Boekwaarde 31 dec. '23
Onderh. leningen binnenlandse pensioenfondsen/verzekeringsinst.	-	-	-	-
Onderh. leningen binnenlandse banken/overige financiële instellingen	58.484	-	6.104	52.380
Door derden belegde gelden	-	-	-	-
Waarborgsommen	5	-	-	5
Totaal	58.489	-	6.104	52.385

De totale rentelast in 2023 van de vaste schulden bedraagt € 1.076.736.

2.3.4 Vlottende passiva

De vlottende passiva bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	17.214	12.284
Overlopende passiva	15.381	10.320
Totaal	32.594	22.603

De verschillende onderdelen zijn hieronder toegelicht:

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De kortlopende schulden bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Opgenomen kasgeldleningen	8.000	8.000
Banksaldi	4.087	1.923
Overige schulden	5.127	2.361
Totaal	17.214	12.284

Kasgeldleningen worden voor een korte periode afgesloten om tijdelijke liquiditeitsschommelingen te kunnen opvangen.

De banksaldi betreft het saldo op de bankrekening van de B.N.G. (Bank Nederlandse Gemeenten).

De overige schulden bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Crediteuren	3.304	1.450
Overige kortlopende schulden	1.823	911
Totaal	5.127	2.361

Het crediteurensaldo bestaat uit alle facturen, waarvan op balansdatum de betaling nog moet plaatsvinden.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

(* € 1.000)	31 dec. '23	31 dec. '22
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	6.412	5.615
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	8.965	4.703
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	3	1
Totaal	15.381	10.320

De van de Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren zijn hieronder als volgt gespecificeerd:

(* € 1.000)	31 dec '22	Ontv./betaling	Besteding	Vrijval	31 dec '23
Rijk:					
H4 Min VWS Stimulering Sport	-	2.122	424	-	1.699
E20 Min I&W verkeersveiligheid	2.044	-208	251	-	1.586
C209 RvON Huisvesting aandachtsgroepen	-	1.122	-	-	1.122
C94 RvON Nationaal Isolatieprogramma	-	629	-	-	629
C55 Min BZK Aanpak energiearmoede	421	143	113	-	450
G4 Min SZW ToZo	473	-	-52	-	525
H32 Min VWS MEOZ	-	340	19	-	321
F28 RvON Klimaat- en energiebeleid	-	424	148	-	277
D8 Min OCW OAB Middelen	161	34	9	-	187
E84 Min I&W verkeersmaatregelen	107	-	-	-	106
H16 Min VWS IJsbanen en zwembaden	-	-	-93	-	93
D14 Min OCW NPO gelden	202	-	129	-	74
C85 Min BZK Flexwonen	72	-	-	-	72
G13 Min SZW Onderwijsroute	17	-	-36	-	53
H30 Min VWS GALA	-	353	306	-	46
H21 Min VWS Versterking cliëntondersteuning	-	50	8	-	42
G2 Min SZW gebundelde uitkering	53	-	18	-	35
RvON DUMAVA	-	20	-	-	20
C92 Min BZK Informatiepunten Digitale Overheid	-	23	20	-	3
H8 Min VWS Sportakkoord	52	-	52	-	-
G10 Min SZW Wet Inburgering 2021	107	-	107	-	-
Provincie:					
Asbest 2023	-	846	169	-	677
Onderdoorgang Oonksweg	280	-	-	-	280
Fietsonderdoorgang Bornerbroeksestraat	-	240	-	-	240
Rotonde Azelosestraat-Twickelerblokweg	-	173	-	-	173
Revitalisering Spanjaardswijk	-	135	-	-	135
Woonzorgvisie	-	59	10	-	48
Fietsverbinding Twickelerblokweg	-	23	-	-	23
Waterbeheersing woonerf Enk	-	15	-	-	15
IBP Groene Poort	59	-	49	-	11
Stadsarrangement	31	-	31	-	-
WUP Wensink Zuid	45	-	45	-	-
Asbest 2021	342	-342	-	-	-
Asbest 2022	206	-206	-	-	-

Jaarstukken 2023

Verkeersveiligheid 2022	31	-31	-	-	-
Overig:					
VNG inclusieagenda	-	23	-	-	23
Totaal	4.703	5.988	1.726	-	8.965

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Waarborgen en garanties

Gemeente Borne staat garant voor een aantal leningen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen direct en indirecte garantstellingen. De indirecte garantstellingen zijn leningen waarvoor de gemeente via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant staat. er is hier sprake van een achtervang positie. Dit betreffen de leningen van woningbouwcorporaties. Het totale schuldrestant daarvan bedraagt per ultimo 2023 € 92,3 miljoen (zie onderstaande specificatie).

(* € 1.000) Buiten de balans opgenomen borg- en garantstellingen	Oorspr.bedrag	Perc.borg	31 dec '23	31 dec '22
Indirecte garantstellingen				
Provincie Overijssel	1.680	100,0%	1.680	1.680
Nederlandse Waterschapsbank NV	18.056	100,0%	16.276	16.384
Nederlandse Waterschapsbank NV	48.850	17,5%	8.774	5.941
Nederlandse Waterschapsbank NV	-	0,0%	-	4
nv Bank Nederlandse Gemeenten	56.739	100,0%	50.576	63.125
nv Bank Nederlandse Gemeenten	83.853	17,5%	15.062	8.403
Totaal	209.179		92.369	95.537
Directe garantstellingen				
Garantiehypotheken	535	divers	55	200
Sportverenigingen / nieuw- en verbouw	500	50,0%	33	50
GR Veiligheidsregio Twente	20.000	3,45%	690	690
Totaal	21.035		778	940

Langlopende financiële verplichtingen

In onderstaande tabel zijn de belangrijke, niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen opgenomen waaraan gemeente Borne de toekomstige jaren is verbonden. De gemeente Borne definieert als 'belangrijke' financiële verplichtingen alle verplichtingen die voor 10 jaar of langer zijn aangegaan en/of de jaarlijkse waarde meer dan € 215.000 bedraagt.

Nr.	Cred.nr.	Naam crediteur	Omschrijving overeenkomst	Startdatum contract	Einddatum contract	Contractwaarde 2023 incl. BTW	Contractwaarde 2023 excl. BTW
1	401050	Twente Milieu	Verbonden partij.	1-1-2014	Onbep.tijd	€ 5.912.906	€ 4.886.699
2	407448	Staffing Management Services	Dienstenovereenkomst Inhuurdesk met Dynamisch Aankoop Systeem voor Twentse Gemeenten. Betreft de inhuur vanaf schaal 9.	1-11-2021	30-10-2024	€ 4.256.485	€ 3.517.756
3	400699	Regio Twente	Gemeenschappelijke regeling.	1-1-1994	Onbep.tijd	€ 1.479.409	€ 1.222.652
4	400770	Gemeente Hengelo	Gemeenschappelijke regeling.	27-6-2013	Onbep.tijd	€ 2.259.554	€ 1.867.400
5	404461	Veiligheidsregio Twente	Gemeenschappelijke regeling.	1-5-2018	30-4-2028	€ 1.996.744	€ 1.650.202
6	404605	Avi-Twente B.V.	Verbonden partij.	1-7-1997	Onbep.tijd	€ 265.378	€ 219.320
7	406963	Heijmans Infra B.V.	Overeenkomst vervanging Openbare Buitenverlichting incl. Beheer en Onderhoud.	7-10-2019	6-10-2028	€ 102.797	€ 84.956
8	403782	Gemeent. Belastingkantoor Twente	Verbonden partij.	1-1-2009	Onbep.tijd	€ 635.669	€ 525.346

9	401208	Laco Borne BV	Exploitatie zwembad 't Wooldrik.	1-9-2023	31-12-2025	€ 1.029.904	€ 851.160
10	400425	Brookhuis Taxivervoer	Raamovereenkomst Jeugdvervoer en AOV.	1-7-2019	30-6-2025	€ 612.749	€ 506.404
11	406017	Dura Vermeer Onderh. en Renovatie	Overeenkomst voorzieningencluster De Veste te Borne.	15-6-2018	14-6-2045	€ 387.653	€ 320.374
12	406799	OD Twente	Gemeenschappelijke regeling.	1-1-2019	Onbep.tijd	€ 636.777	€ 526.262
13	400392	ProRail BV	Vergoeding diverse spoorwegovergangen en onderhoud geluidsscherm.	1-1-1969 11-12-2018	31-12-2099 Onbep.tijd	€ 59.696	€ 49.336
14	404145	Gemeent. Belastingkantoor Twente	Verbonden partij.	1-1-2009	Onbep.tijd	€ 660.676	€ 546.013
15	405171	Greenchoice	Overeenkomst elektriciteit.	1-1-2016	31-12-2025	€ 90.029	€ 74.404
16	404607	Twence Bioconversie B.V.	Verbonden partij.	1-7-1997	Onbep.tijd	€ 229.409	€ 189.594
17	405678	In het Veld schoonmaak	Overeenkomst schoonmaak en aanverwante dienstverlening.	1-5-2020	30-6-2026	€ 109.816	€ 90.757
18	400276	Randstad Uitzendbureau	Raamovereenkomst aanbesteding externe inhuur Perceel 2 Payroll regio Twente	1-9-2023	31-8-2027	€ 0	€ 0
19	403046	Tempo Team Uitzendbureau	Raamovereenkomst aanbesteding externe inhuur Perceel 1 Uitzenddiensten regio Twente	1-9-2023	31-8-2027	€ 90.743	€ 74.994
20	407401	Zorghotel en Retraitehuis Zend. BV	Noodopvang vluchtelingen Oekraïne	17-3-2022	Onbep.tijd	€ 1.876.907	€ 1.551.163
21	407726	Slangen+Koenis Architecten	Total engineer sportcomplex Borne	6-10-2023	einde project	€ 114.735	€ 94.822

Niet uit de balans blijvende rechten

Een deel van het verlies van De Veldkamp (80/115) zijnde een bedrag van € 17.641.718 wordt gedekt door de gemeente Hengelo. Zie ook de toelichting onder de grondexploitaties.

3 Rechtmatigheidsverantwoording

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 7 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.783.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van april 2024.

Bevindingen

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. De geconstateerde afwijkingen betreffen:

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Begrotingscriterium		Bedragen * € 1.000)
1A.	Overschrijding lasten programma's	4.679
1B.	Overschrijding investeringsbudgetten	0
2.	Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3.	Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld	0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden		4.679
4.	Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geïdentificeerd	4.212
5.	Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (zie ook de toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering)	467
Voorwaarden criterium		
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed		0
M&O criterium		
Geen bevindingen		

4. Bijlagen

4.1 SiSa bijlage bij de jaarrekening

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024									
Verenster	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator		
JeeV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vijfjarige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezondend uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)		
			Aard controle R Indicator: A16/01	Aard controle R Indicator: A16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03	Aard controle R Indicator: A16/04	Aard controle R Indicator: A16/05	Aard controle R Indicator: A16/06	
			€ 9 088 500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 63 999		
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)			
			Aard controle R Indicator: A16/07	Aard controle R Indicator: A16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10			
			€ 0	€ 18 270	€ 9 170 769	€ 14 183 058			
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal (potentiele) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentiele) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)	
			Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06	
			0	39	0	0	Ja	Ja	
			Wijziging keuze per (2023/2024)	Endverantwoording (Ja/nee)	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
					Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Aard controle R Indicator: B2/09	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10	Aard controle R Indicator: B2/11	Aard controle R Indicator: B2/12	Aard controle R Indicator: B2/13
			€ 1 813	€ 1 813	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentiele) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentiele) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal PVA's (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgetrajecten en/of PVA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgetrajecten en/of PVA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen
			Aard controle R Indicator: B2/17	Aard controle R Indicator: B2/18	Aard controle R Indicator: B2/19	Aard controle R Indicator: B2/20	Aard controle R Indicator: B2/21	Aard controle R Indicator: B2/22	Aard controle R Indicator: B2/23
€ 0	€ 14 820	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2			
Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentiele) gedupeerden, indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentiele) gedupeerden, indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal diesgesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal diesgesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totaal	Totaal	Totaal			
Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/24	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/25	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/26			
€ 0	€ 12 000	€ 0	€ 0	€ 1 813	€ 1 813	€ 1 813			
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoide kosten		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Aard controle R Indicator: C55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06	
			0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning -bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten	Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten	Het aantal grote(n) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)
Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Aard controle R Indicator: C55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15	
1 600	€ 26 150	€ 26 150	0	0	0	0	0		

BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaftaer	Gedeelde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Endverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02				
			€ 777	Nee				
BZK	C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	Projectnaam	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (l/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (l/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatieve besteding (l/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve opbrengsten (l/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/03	Aard controle R Indicator: C85/04	Aard controle R Indicator: C85/05	
			1 Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	0	0	€ 0	€ 72 000	
			2					
			20					
			Kopie projectnaam	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Endverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: C85/06	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C85/08			
			1 Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	Ja	Nee			
			2					
			20					
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05	
			€ 19 926	€ 3 220	1	75	0	
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429 300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4 000 is toegekend, het aantal woningen dat daaraan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...]	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van de laatstbedeelde woningen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01	Aard controle R Indicator: C94/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03	Aard controle R Indicator: C94/04	Aard controle R Indicator: C94/05	Aard controle R Indicator: C94/06
			1 Nationaal Isolatieprogramma	€ 0	0	0	0	€ 0
			2					
			100					
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning n/it het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan de energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Endverantwoording (ja/nee)		
			Aard controle R Indicator: C94/07	Aard controle R Indicator: C94/08	Aard controle R Indicator: C94/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10		
			1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			2					
			100					
BZK	C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (l/m jaar T) - per project	Cumulatieve opbrengsten (l/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/02	Aard controle R Indicator: C209/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/04	Aard controle D2 Indicator: C209/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/06
			1 RHA2023-03498263	Tichelkampweg	€ 0	€ 0	€ 204 000,0	
			2 RHA2023-03498383	Donkweg	€ 0	€ 0	€ 425 000,0	
			3 RHA2023-03498426	BM de Horzaten	€ 0	€ 0	€ 425 000,0	
			4 RHA2023-03498438	Woonwagens	€ 0	€ 0	€ 68 000,0	
			Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (l/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/09	Aard controle R Indicator: C209/10		
			1 Tichelkampweg	0	Ja	Nee		
			2 Donkweg	0	Ja	Nee		
			3 BM de Horzaten	0	Ja	Nee		
			4 Woonwagens	0	Ja	Nee		
			5					
			6					
			7					
			8					
			9					
			10					
			Endverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/11					
			Nee					
BZK	C210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Cumulatieve besteding (l/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (l/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (l/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Endverantwoording (Ja/Nee)
		Sisa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/01	Aard controle R Indicator: C210B/02	Aard controle R Indicator: C210B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/06
			1 030004 Provincie Overijssel	€ 10 478	€ 10 478	0	0	Nee
			2					
			3					
			4					
			5					
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	
			€ 0	€ 0	€ 128 108	€ 34 312	€ 186 633	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overigeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overigeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06	Aard controle R Indicator: D8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08	Aard controle R Indicator: D8/09		
			1					
			2					
			100					

OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor aanvullende capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D14-01	Aard controle R Indicator: D14-02	Aard controle R Indicator: D14-03	Aard controle R Indicator: D14-04	Aard controle R Indicator: D14-05	
			€ 213.970	€ 0	€ 213.970	€ 0	€ 73.597	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaaft de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaaft de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
		Aard controle n.v.t. Indicator: D14-06	Aard controle R Indicator: D14-07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14-08	Aard controle R Indicator: D14-09			
1								
2								
4								
10								
IenW	E20	Regeling stimulerende verkeersmaatregelen 2020-2021	Besteding (jaar T)	Cumulative besteding (t/m jaar T)	Cumulative cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E20-01	Aard controle n.v.t. Indicator: E20-02	Aard controle R Indicator: E20-03	Aard controle n.v.t. Indicator: E20-04		
			€ 250.660	€ 544.130	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stukks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
		Aard controle n.v.t. Indicator: E20-05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20-06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20-07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20-08			
1	217 Het volwaardig afwaarderen van een gebiedsontsluitingsweg 50 km/uur naar een verbodsweg 30 km/uur aantal in meters	Nee		1.208	Molenstraat – Bomerbroeksestraat – Roringstraat – Beeminksweg - Oonksweg (F35, 1.51 km 80% gebied)			
2								
4								
50								
IenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SISa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emaaft de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-02	Aard controle R Indicator: E44B-03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-04	Aard controle R Indicator: E44B-05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-06
			1 030004 Provincie Overijssel		€ 0	€ 45.454,55	€ 0	€ 361.101
			2 030004 Provincie Overijssel		€ 0	€ 11.570,25	€ 0	€ 91.916
3 030004 Provincie Overijssel		€ 0	€ 22.727,27	€ 0	€ 180.550			
4 030004 Provincie Overijssel		€ 0	€ 39.628,93	€ 0	€ 314.621			
20								
	Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-09					
1	030004 Provincie Overijssel		Nee					
2	030004 Provincie Overijssel		Nee					
3	030004 Provincie Overijssel		Nee					
4	030004 Provincie Overijssel		Nee					
20								
	Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel				
	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B-13				
1	030004 Provincie Overijssel			Nee				
2	030004 Provincie Overijssel			Nee				
3	030004 Provincie Overijssel			Nee				
4	030004 Provincie Overijssel			Nee				
20								
IenW	E54	Regeling stimulerende verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Besteding (jaar T)	Cumulative besteding (t/m jaar T)	Cumulative eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E54-01	Aard controle n.v.t. Indicator: E54-02	Aard controle R Indicator: E54-03	Aard controle n.v.t. Indicator: E54-04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stukks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
		Aard controle n.v.t. Indicator: E54-05	Aard controle n.v.t. Indicator: E54-06	Aard controle n.v.t. Indicator: E54-07	Aard controle n.v.t. Indicator: E54-08			
1	121 Aanleg van een vrijliggend fietspad of vrijliggend fiets-/bromfietspad (op 50-, 60- en 80 km/h wegen) aantal in Meters	Nee		0	Aanleg vrijliggend fietspad Oonksweg			
2								
3								
4								
50								
IenW	E87B	Tijdelijke regeling stimulerende maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SISa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emaaft de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Beschikkingnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulative totale besteding (t/m jaar T)	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T)	Cumulative eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87B-01	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B-02	Aard controle R Indicator: E87B-03	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B-04	Aard controle R Indicator: E87B-05	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B-06
			1 030004 Provincie Overijssel	S2023-0002845	0	0	0	0
				Waterbeheersing woonerf de Enk				
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
	Kopie beschikkingnaam/nummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)						
	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B-07	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B-08						
1	S2023-0002845 Waterbeheersing woonerf de Enk	Nee						
2								
10								

EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T) : kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T) : overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	
			Aard controle R Indicator: F28/01	Aard controle R Indicator: F28/02	Aard controle R Indicator: F28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04	Aard controle R Indicator: F28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06	
			€ 0	€ 147.844	€ 0	€ 147.844	€ 0	€ 0	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)						
			Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07						
			Nee						
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente	
			1 Participatiewet (PW)	1 Participatiewet (PW)	2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
			€ 3.993.168	€ 6.739	€ 244.823	€ 373	€ 39.174	€ 0	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud						
			Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	
			Aard controle R Indicator: G2/07	Aard controle R Indicator: G2/08	Aard controle R Indicator: G2/09	Aard controle R Indicator: G2/10	Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12	
			€ 120.599	€ 5.236	€ 0	€ 699.904	€ 571	€ 0	
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente						
			Participatiewet (PW)						
			Aard controle D2 Indicator: G2/13						
			Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14						
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)						
			Ja						
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06	
			€ 0	€ 368	€ 12.515	€ 0	€ 0	€ 0	
			BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)						
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente						
			Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06	
			1 Tozo 1 (1 mei tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 4.225	€ 11.727	€ 91.098	€ 4.424	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 5.175	€ 0	€ 27.007	€ 1.360	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 6.006	€ 18.172	€ 1.417	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 457	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.931	€ 144	
			6 Totaal	€ 0	€ 9.400	€ 18.190	€ 138.208	€ 7.345	
			Kopie regeling						
			Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Gemeente	Gemeente	Gemeente				
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/09				
			1 Tozo 1 (1 mei tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja			
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja			
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja			
			6 Totaal	0	0	N.v.t.			
			Kopie regeling						
			Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Kapitaalverstrekking - Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19	Aard controle R Indicator: G4/15		
			1 Tozo 1 (1 mei tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			6 Totaal	0	0	0	0		

SZW	G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft ubested aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
			Aard controle R Indicator: G10/01 € 333.120	Aard controle R Indicator: G10/02 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03 Ja			
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft ubested aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gedeelde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gedeelde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			
			Aard controle R Indicator: G12/01 € 0	Aard controle R Indicator: G12/02 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03 Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft ubested aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	
			Aard controle R Indicator: G13/01 € 0	Aard controle R Indicator: G13/02 € 0	Aard controle R Indicator: G13/03 € 0	Aard controle R Indicator: G13/04 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05 Ja	
WVS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeente	Totale werkelijke berekende subsidie Gemeente				
			Aard controle R Indicator: H4/01 € 2.122.344	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02 € 479.025				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
			1 Zwembad verbouwing	€ 5.884	€ 5.884			
			2 Zwembad installaties	€ 2.234	€ 2.234			
			3 Sportcomplex BW bouw	€ 45.195	€ 45.195			
			4 Sportcomplex BW installaties	€ 832	€ 832			
			5 Sportcomplex BW terreinvoorz	€ 765	€ 765			
			6 Kunstgrasveld BZSV	€ 110.388	€ 110.388			
			7 Aankoop vloer blaasbal	€ 33.261	€ 33.261			
			8 Sportbedrijf	€ 9			€ 9	
			9 Sportstimulering	€ 9.138			€ 9.138	
			10 Sportakkoord	€ 12.233			€ 12.233	
			11 Zwembad/Sporthal 1 Wooldrik	€ 118.321			€ 118.321	
			12 Sportvelden 1 Wooldrik	€ 31.989			€ 31.989	
			13 Sportzaal De Hooiberg	€ 23.228			€ 23.228	
			14 Sporthal De Veste	€ 421			€ 421	
			15 Sportcentrum De Wensinkhof	€ 11.065			€ 11.065	
			16 Sportvelden 1 Vollenbroek	€ 376			€ 376	
			17 Lijdelijke maatregelen 1 Wooldrik	€ 6.034			€ 6.034	
			18 Mengpercentage BTW	€ 67.652			€ 67.652	
			19					
WVS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Besteding uitvoering aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) Gerealiseerd
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Aard controle R Indicator: H8/03	Aard controle R Indicator: H8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
			1 1035627	€ 85.142	€ 0	€ 13.917	€ 0	€ 85.142
			2 1042556	€ 37.717	€ 0	€ 58.694	€ 0	€ 58.694
			3					
			4					
			Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08				
			1 1035627	Ja				
			2 1042556	Ja				
			3					
			4					
WVS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: H12/01 € 24.741	Aard controle R Indicator: H12/02 € 24.741	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03 Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04 Ja		
WVS	H21	Specifieke uitkering clientondersteuning	Gerealiseerde activiteit inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01 Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02 € 8.120	Aard controle R Indicator: H21/03 € 8.120	Aard controle R Indicator: H21/04 € 8.120	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05 Nee	
WVS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 15.307	€ 15.307	€ 0	€ 15.307	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 105.384	€ 105.384	€ 0	€ 105.384	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 23.550	€ 29.439	€ 5.889	€ 29.439	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 17.662	€ 11.317	€ 6.345	€ 11.317	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 8.242	€ 6.302	€ 1.940	€ 6.302	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 20.605	€ 18.183	€ 2.423	€ 18.183	Ja
			7 Vrijprevenitie	€ 60.640	€ 37.110	€ 23.530	€ 37.110	Ja
			8 Levenswijze	€ 11.775	€ 8.977	€ 2.798	€ 8.977	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 2.944	€ 4.679	€ 1.735	€ 4.679	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 42.978	€ 33.467	€ 9.511	€ 33.467	Ja
			11 Mantelzorg	€ 11.775	€ 8.479	€ 3.296	€ 8.479	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 11.775	€ 8.479	€ 3.296	€ 8.479	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 6.476	€ 2.594	€ 3.882	€ 2.594	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie OGD	€ 2.944	€ 2.944	€ 0	€ 2.944	Ja
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 10.480	€ 10.480	€ 0	€ 10.480	Ja

		Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee) n.v.t.?	
		Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08	
1	Lokaal Sportakkoord		N.v.t.	
2	Brede regeling combinatiefuncties		N.v.t.	
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden		N.v.t.	
4	Kansrijke Start		N.v.t.	
5	Mentale Gezondheid		N.v.t.	
6	Aanpak overgewicht en obesitas		N.v.t.	
7	Vrijreventie		N.v.t.	
8	Leefomgeving		N.v.t.	
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek		N.v.t.	
10	Versterken sociale basis		N.v.t.	
11	Mantelzorg		N.v.t.	
12	Eén tegen eenzaamheid		N.v.t.	
13	Welzijn op recept		N.v.t.	
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD		N.v.t.	
15	Coördinatiekosten regionale aanpak		N.v.t.	
		Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09		
		Nee		

VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Automatisch berekend	Cumulatieve besteding (b/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Automatisch berekend	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/03		
			ME023213	€ 340.046	€ 55.963		
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (b/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen		
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05	Aard controle R Indicator: H32/06	Aard controle D1 Indicator: H32/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08
1		Zwembad 1 Woolthik	€ 340.046	€ 55.963		Ja	
2							
20							

4.2 Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakveld	Saldo		Jaarrekening 2023			Vershil
	primitief	actueel	Baten	Lasten	Saldo	Saldo
0.1 Bestuur	-1.352	-1.415	198	1.710	-1.512	-98
0.2 Burgerzaken	-734	-740	258	1.013	-756	-15
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-734	-355	718	1.081	-363	-8
0.4 Overhead	-8.394	-11.110	355	9.993	-9.637	1.472
0.5 Treasury	1.167	1.476	1.891	276	1.615	138
0.61 OZB Woningen	4.572	4.549	5.031	318	4.713	164
0.62 OZB niet-woningen	2.424	2.424	2.685	32	2.653	230
0.64 Belastingen overig	163	163	231	47	184	21
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitk. gemeentefonds	41.116	43.362	43.497	17	43.480	118
0.8 Overige baten en lasten	-2.864	-2.054	9.867	5.373	4.495	6.549
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	-200	652	186	466	666
0.10 Mutaties reserves	636	3.768	13.088	9.286	3.802	33
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal Bestuur en Ondersteuning	35.998	39.867	78.470	29.332	49.138	9.271 V
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.554	-2.007	0	1.998	-1.998	8
1.2 Openbare orde en veiligheid	-426	-491	11	499	-488	3
Totaal Veiligheid	-1.979	-2.497	11	2.497	-2.486	11 V
2.1 Verkeer en vervoer	-2.287	-2.368	74	2.584	-2.510	-141
2.2 Parkeren	-323	-315	10	242	-232	83
Totaal Verkeer, Vervoer en Waterstaat	-2.610	-2.683	85	2.826	-2.742	-59 N
3.1 Economische ontwikkeling	-25	-25	0	34	-34	-9
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-62	-22	731	1.119	-388	-367
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-216	-224	11	327	-316	-92
3.4 Economische promotie	-12	-12	7	24	-17	-5
Totaal Economie	-315	-283	748	1.503	-756	-473 N
4.1 Openbaar basisonderwijs	-279	-299	14	415	-401	-101
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.410	-1.272	197	1.567	-1.370	-98
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-693	-744	363	1.263	-900	-155
Totaal Onderwijs	-2.381	-2.316	574	3.245	-2.671	-355 N
5.1 Sportbeleid en activering	-127	-291	444	668	-225	66
5.2 Sportaccommodaties	-1.533	-2.284	1.517	4.011	-2.494	-210
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-533	-604	7	666	-659	-55
5.4 Musea	-52	-52	0	53	-53	-1
5.5 Cultureel erfgoed	-80	-119	0	107	-107	12
5.6 Media	-437	-453	20	474	-454	-1
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-2.415	-2.241	130	2.392	-2.262	-21
Totaal Sport, Cultuur en Recreatie	-5.177	-6.044	2.118	8.371	-6.254	-210 N
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.451	-1.515	459	1.989	-1.530	-16

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	-454	0	369	-369	85
6.3 Inkomensregelingen	-2.155	-2.697	5.266	9.094	-3.828	-1.131
6.4 WSW en beschut werk	-2.603	-2.794	0	2.817	-2.817	-22
6.5 Arbeidsparticipatie	-278	-279	0	310	-310	-31
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.152	-1.261	11	1.291	-1.280	-19
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-5.324	0	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	0	-3.250	229	3.362	-3.133	117
6.71b Begeleiding (WMO)	0	-2.187	63	2.299	-2.236	-49
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	-493	0	498	-498	-5
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-5.790	0	0	0	0	0
6.72a Jeugdhulp begeleiding	0	-2.343	36	2.332	-2.296	48
6.72b Jeugdhulp behandeling	0	-1.537	0	1.566	-1.566	-29
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	-516	0	544	-544	-28
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	-227	0	226	-226	1
6.73a Pleegzorg	0	-98	0	182	-182	-84
6.73b Gezinsgericht	0	-378	0	409	-409	-31
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	-766	0	787	-787	-21
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	-1.513	0	1.438	-1.438	75
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	-189	0	461	-461	-272
6.74c Gesloten plaatsing	0	-487	0	616	-616	-130
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-111	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	82	221	219	2	-80
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	22	-22	-22
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-2.334	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	0	-317	0	247	-247	70
6.82b Jeugdreclassering	0	-73	0	78	-78	-5
Totaal Sociaal Domein	-21.198	-23.291	6.285	31.155	-24.870	-1.579 N
7.1 Volksgezondheid	-1.033	-1.222	213	1.415	-1.202	20
7.2 Riolering	302	299	2.052	1.439	613	314
7.3 Afval	644	644	2.794	2.177	616	-28
7.4 Milieubeheer	-881	-1.141	380	1.605	-1.225	-83
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-142	-142	146	263	-117	25
Totaal Volksgezondheid en Milieu	-1.111	-1.563	5.585	6.900	-1.315	248 V
8.1 Ruimte en leefomgeving	-334	-334	27	380	-353	-19
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	3.213	3.998	-785	-785
8.3 Wonen en bouwen	-886	-857	1.370	2.216	-846	11
Totaal Volkshuisvesting, Leefomgeving en Stedelijke Vernieuwing	-1.220	-1.191	4.610	6.594	-1.984	-793 N
Totaal	7	0	98.485	92.424	6.062	6.062 V

5 Controleverklaring

C

Overig

1 Basisgegevens Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

1. EUREGIO	
Programma	Verbindend Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben vertrouwen in het gemeentebestuur waarmee ze samenwerken aan maatschappelijke opgaven.
Openbaar belang	Om te komen tot één verzorgingsgebied, zet de EUREGIO zich in voor het wegnemen van grensgerelateerde barrières en ondersteunt 'grensburgers', bedrijven, organisaties en gemeenten om te profiteren van de kansen die de grenssituatie biedt. De activiteiten van EUREGIO zijn onder meer: <ul style="list-style-type: none"> - Sociaal-culturele en sociaal-economische samenwerking. - Vervullen van de ombudsfunctie. - Omzetten van INTERREG-gelden (Europese subsidies) in concrete projecten. - Ontwikkelen van grensoverschrijdende mobiliteit. Prioritaire gebieden van samenwerking in de EUREGIO zijn (1) Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling, (2) Economie en (3) Maatschappelijke Ontwikkeling. De EUREGIO is draaischijf, platform en spreekbuis.
Deelnemende partijen	123 gemeenten: 25 Nederlandse en 98 Duitse gemeenten/steden, die deels indirect lid zijn via de 6 deelnemende (Land-)Kreise. Er zijn ook 2 (Nederlandse) waterschappen aangesloten.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Twee leden en twee plaatsvervangende leden in het AB; twee leden in de EUREGIO-raad.

2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	
Programma	Borne Algemeen
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: De gemeente is open over inkomsten en uitgaven zodat het bestuur kan sturen en verantwoording kan afleggen aan de samenleving. Met het oog op beperking van de lastendruk, is het wel van belang dat het GBT een efficiënte uitvoeringsorganisatie is en blijft.
Openbaar belang	Het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken.
Deelnemende partijen	Het GBT wordt gevormd door de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal en Twenterand.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in het Algemeen Bestuur (AB). Het college vertegenwoordigt Borne in het AB.

3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente	
Programma	Verbindend Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben makkelijk toegang tot gemeentelijke diensten, informatie en voorzieningen.
Openbaar belang	Het stichten en exploiteren van één of meer crematoria en ervoor zorgdragen dat de kwaliteit gehandhaafd blijft op minimaal het huidige niveau. Het Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT) is opgericht om de inwoners een keuzemogelijkheid te bieden tussen begraven en cremeren. Het is geen wettelijke taak, maar het aanbieden van deze voorziening kan wel als publieke taak kunnen worden beschouwd.
Deelnemende partijen	In de gemeenschappelijke regeling OLCT nemen 13 gemeenten in Twente en de Achterhoek deel; Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen, Wierden en Winterswijk.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in het AB. Het college vertegenwoordigt Borne in het AB.

4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Aanbieden van voldoende kwalitatief hoogwaardige werklocaties.
Openbaar belang	Ontwikkeling grootschalig bedrijventerrein ten behoeve van de (boven)regionale vraag naar kavels voor bedrijven die veel ruimte vragen om op deze wijze de Twentse economische structuur te versterken.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel, gemeente Almelo, gemeente Enschede, gemeente Hengelo (ieder 23%) en gemeente Borne (8%).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB en DB.

5. Regio Twente	
Programma	Verbindend Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben vertrouwen in het gemeentebestuur waarmee ze samenwerken aan maatschappelijke opgaven.
Openbaar belang	Behartiging van de volgende belangen: a. Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente; b. Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning; c. Sociaaleconomische structuurversterking; d. Recreatieve voorzieningen; e. Bovengemeentelijke belangenbehartiging.
Deelnemende partijen	Gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hellendoorn, Hengelo, Haaksbergen, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand, Wierden.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB. Sturing door geannoteerde agenda te bespreken in college van B en W. Stemverhouding in algemeen bestuur: - Aantal stemmen op basis van inwoneraantal voor: begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening alsmede om besluiten over investeringen op basis van een gemeentelijke bijdrage op basis van inwoneraantal. - 1 Stem per deelnemer voor overige onderwerpen.

6. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben bevredigend werk en voldoende geld om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. Met het Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB) wordt jaarlijks een prestatiecontract gesloten over het inzetten van trajecten om personen met afstand tot de arbeidsmarkt te ontwikkelen naar waardevolle werknemers.
Openbaar belang	De personen met afstand tot de arbeidsmarkt worden met de inzet van ontwikkeltrajecten en via werken & leren waardevolle werknemers naar een duurzame en zo regulier mogelijke baan geleid, passend bij hun talenten. Daarnaast wordt er uitvoering gegeven aan de oude WSW-regeling en het Nieuw Beschut werken.
Deelnemende partijen	Gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	SWB is een gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam). Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB en DB.

7. Stadsbank Oost Nederland	
Programma	Solidair Borne - Werk en inkomen
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben bevredigend werk en voldoende geld om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. De Stadsbank Oost Nederland behartigt het belang schuldhulpverlening aan burgers. In het Beleidsplan Schuldhulpverlening 2016-2020 is de gemeentelijke visie geformuleerd naast het beleidskader en de uitgangspunten. Het beleidsplan is de leidraad voor de Stadsbank voor de uitvoering van haar taken voor de gemeente Borne.
Openbaar belang	Schuldhulpverlening aan burgers.
Partijen	22 aangesloten gemeenten uit Overijssel en Gelderland.
Bestuurlijke betrokkenheid en sturing	Het college vertegenwoordigt de gemeente Borne in het AB. Het bestuur komt twee tot vier maal per jaar bij elkaar. Sturing vindt vooral plaats op het gebied van begroting en jaarrekening, maar ook bij het vaststellen van besluiten, verordeningen, het productenboek en andere bank brede aangelegenheden.

8. Veiligheidsregio Twente	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners wonen en leven in een veilige leefomgeving. Samen met de veiligheidsregio Twente worden - middels een adequate crisisorganisatie en zelfredzame inwoners - schadelijke gevolgen bij incidenten, rampen en crisis zo veel mogelijk beperkt.
Openbaar belang	De veiligheidsregio heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.
Deelnemende partijen	14 Twentse gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	1 Lid AB. Sturing door geannoteerde agenda VRT te bespreken met portefeuillehouder en/of gemeenteraad. Elk lid van het AB beschikt in de vergadering over één stem. Indien het gaat om de vaststelling van de begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening, beschikt een lid van het AB over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners van zijn gemeente bij aanvang van het kalenderjaar waarin de stemming plaatsvindt.

9. Uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Midden Twente	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Maatschappelijk effect: Inwoners hebben bevredigend werk en voldoende geld om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. De uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Midden Twente draagt vanuit haar visie en missie bij aan de doelen: werken aan werk waar het kan, zorg waar het moet en altijd gericht op participatie.
Openbaar belang	De beperkte gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de gemeenten Borne, Hengelo en Haaksbergen op het volledige domein van sociale zaken.
Partijen	Gemeenten Borne, Hengelo en Haaksbergen
Bestuurlijke betrokkenheid en sturing	De gemeenschappelijke regeling is gebaseerd op de lichte variant centrumgemeente constructie. Periodiek vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de wethouders sociale zaken van de gemeenten.

10. Omgevingsdienst Twente	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	<p>De Omgevingsdienst Twente (ODT) is sinds 1 januari 2019 operationeel. Het ODT houdt zich bezig met de uitvoering van de volgende (milieubrede) taken (variant 4):</p> <ul style="list-style-type: none"> - taakveld Vergunningen; - taakveld Toezicht & Handhaving; - taakveld Specialismen (juridisch, bodem, sloop / asbest en externe advisering); - landelijke en regionale projecten. <p>In 2019 lag voor het ODT de focus op het vormgeven van een professionele en klantgerichte uitvoeringsorganisatie, overeenkomstig met gemaakte afspraken. Aandacht is besteed aan het inrichten, aanpassen en beschrijven van de werkprocessen, het aantrekken van personeel en de overgang naar een nieuw IT-systeem.</p> <p>In de loop van het jaar werd duidelijk dat er achterstanden ontstonden in de op te leveren producten voor de taakvelden Vergunningen en Toezicht & Handhaving. Deels als gevolg van de opstartproblemen die horen bij een nieuwe organisatie (overgang van fysieke naar digitale dossiers, het implementeren van een nieuw zaakstelsel (ODIE) en het realiseren van een volledige werknemersbezetting) en deels als gevolg van de landelijke regelgeving rond Programma Aanpak Stikstof. Hierover hebben diverse gesprekken plaatsgevonden tussen ODT en de partners. Tot grote (milieu)risico's heeft dit niet geleid.</p>
Openbaar belang	Een veilige, gezonde omgeving voor alle inwoners in het werkgebied.
Partijen	De 14 Twentse gemeenten en de Provincie Overijssel.
Bestuurlijke betrokkenheid en sturing	De portefeuillehouder vertegenwoordigt de gemeente in het AB.

Vennootschappen en coöperaties

1. Cogas NV	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	<p>Beleidsdoel: Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. De deelneming is historisch gegroeid uit gemeentelijke gasbedrijven. Oorspronkelijk doel was het voorzien in een dekkende en betrouwbare energie- en kabelinfrastructuur op het grondgebied van de deelnemende gemeenten. Momenteel zijn optimale instandhouding, netbeheer en leveringszekerheid belangrijke pijlers. Ook het realiseren van duurzame en innovatieve energieoplossingen wordt steeds belangrijker.</p>
Openbaar belang	<p>Cogas NV is de regionale netbeheerder in grote delen van Twente en verzorgt de ontwikkeling, aanleg, onderhoud en beheer van energienetwerken (gas en elektriciteit). Een stabiele energievoorziening dient het publieke belang. Het doel is een betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en publieksgericht energienetwerk.</p> <p>Cogas heeft een strategische visie 2017-2021 vastgesteld waarin de nadruk wordt gelegd op de kerntaak en van daaruit de bestaande netwerken beheren en nieuwe netwerken aanleggen met het doel de energietransitie proactief te faciliteren om zo een bijdrage te leveren aan de duurzame ambities van de aandeelhouders, klanten en andere belanghebbenden in de regio. Kernwaarden van Cogas hierbij zijn veilig, betrouwbaar, betaalbaar, regionaal verankerd en efficiënte organisatie.</p>
Deelnemende partijen	De gemeenten Almelo, Dinkelland, Hardenberg, Hof van Twente, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand en Wierden.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	<p>In het bestuur en de Raad van Commissarissen zit geen vertegenwoordiging van de gemeenten. De gemeenten hebben invloed via het aandeelhouderschap. De aandeelhoudersrol is geregeld in de statuten van de Cogas en het Deelnemingsstatuut (per 1 maart 2014 van kracht). Het college vertegenwoordigt Borne in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).</p>

2. Enexis Holding NV	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen en excellent netbeheer uit te voeren. Deze deelneming komt historisch voor uit de IJsselcentrale in Hengelo en diverse fusies (Essent) en splitsing van het leverings- en netwerkbedrijf.
Openbaar belang	Enexis is verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhoud, het beheer en de ontwikkeling van de energietransport- en distributienetten in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Als netbeheerder is Enexis verantwoordelijk voor de goede en veilige energievoorziening voor ongeveer 2,7 miljoen huishoudens en bedrijven. Enexis onderkent het grote maatschappelijke belang van de energievoorziening. Enexis heeft dit als uitgangspunt genomen bij de vaststelling van de visie, missie en kernwaarden.
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn 6 provincies (74% van de aandelen) en 121 gemeenten (26% van de aandelen).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AVA. Het college vertegenwoordigt Borne in de AVA.

3. NV Bank Nederlandse Gemeenten	
Programma	Borne Algemeen
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Het versterken van de financiële positie van Borne, terughoudend bij verhoging lastendruk.
Openbaar belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. Door gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten.
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50% van de aandelen) en de gemeenten (50% van de aandelen).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AVA. Het college vertegenwoordigt Borne in de AVA.

4. Twence Holding BV	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. Twence komt voort uit het gezamenlijke belang van gemeenten op gebied van afvalverwerking. Doel van Twence is het op milieuverantwoordelijke wijze verwerken van afval, herwinnen van secundaire grondstoffen en het leveren van energie. Ook wil Twence een bijdrage leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenten.
Openbaar belang	Beheren en exploiteren van milieuvorzieningen van diensten op het gebied van milieubeheersing in het algemeen. Het bewerken en verwerken van huishoudelijk afval en bedrijfsafval. Het produceren en leveren van (duurzame) energie en secundaire grondstoffen.
Deelnemende partijen	De 14 Twentse gemeenten en gemeente Berkelland zijn aandeelhouder van Twence. Daarnaast heeft Noord Groningen nog een klein aandeel en had Attero nog een aandeel dat verkocht is aan een private partij.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AVA. Het college vertegenwoordigt Borne in de AVA.

5. Twente Milieu NV	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Beleidsdoel: Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimten en de doelmatige inzameling van (huishoudelijk) afval.
Openbaar belang	In opdracht van de gemeente Borne voert Twente Milieu de taken uit op het gebied van afvalinzameling en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De doelen hierbij zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Een bijdrage leveren aan een duurzame, schone en fraaie fysieke leefomgeving. - Milieuhygiënisch inzamelen en distribueren van afval. - Constructief bijdragen aan gemeentelijk milieubeleid op het gebied van afvalscheiding.
Deelnemende partijen	Aandeelhouders zijn de gemeenten Borne, Almelo, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser en Oldenzaal.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt Borne in de AVA. Ter voorbereiding van de AVA wordt er een ambtelijk vooroverleg gehouden. Op operationeel niveau vindt sturing plaats op de geleverde (beeld)kwaliteit. De gemeenteraad wordt met ingang van 2016 jaarlijks door middel van een monitor op de hoogte gehouden van de resultaten van Twente Milieu op hoofdlijnen. Dit betreft klantwaarde, kwaliteit en kosten.

6. Vitens NV	
Programma	Duurzaam Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving. Deelneming is historisch gegroeid vanuit WMO (Waterleiding Maatschappij Overijssel).
Openbaar belang	Het doel van Vitens dient een openbaar belang: op een duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren met een excellente dienstverlening (leveringszekerheid).
Deelnemende partijen	4 Provincies en 106 gemeenten in het verzorgingsgebied van Overijssel, Gelderland, Friesland, Utrecht, Flevoland.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Het college vertegenwoordigt Borne in de AVA.

7. Wadinko NV	
Programma	Solidair Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	<p>Deze deelneming is historisch gegroeid. De gemeente Borne was aandeelhouder in het drinkwaterbedrijf WMO. Binnen de WMO is Wavin en Wadinko ontstaan. Wavin is verkocht.</p> <p>De opdracht voor Wadinko is als volgt geformuleerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijvigheid in het verzorgingsgebied van de voormalige WMO door te participeren in het risicodragend vermogen van ondernemingen; - Bijdragen aan de versterking van de economische structuur in het werkgebied, met bijzondere aandacht voor de werkgelegenheid op langere termijn; - Het bevorderen van onderlinge samenwerking tussen ondernemingen waarin wordt deelgenomen, en tussen deze ondernemingen en andere bedrijven en instellingen; - Het stimuleren en laten uitvoeren van kansrijke (bedrijfs)-initiatieven die bijdragen aan gewenste economische en sociale ontwikkelingen in het werkgebied; - Het in stand houden en redelijk laten renderen van het aan Wadinko ter beschikking gestelde vermogen.
Openbaar belang	Bevordering van bedrijvigheid en daarmee de werkgelegenheid in Overijssel, de Noord-Oostpolder en Zuidwest Drenthe.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel en gemeenten uit de provincies Drenthe, Flevoland en Overijssel.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AVA. Het college vertegenwoordigt Borne in de AVA.

2 Verplichte beleidsindicatoren

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Waarde	Periode	Bron
1.	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,9	2023	Eigen gegevens
2.	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,0	2023	Eigen gegevens
3.	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	398,0	2023	Eigen gegevens
4.	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	27%	2023	Eigen gegevens
5.	Overhead	% van totale lasten	10%	2023	Eigen gegevens
6.	<i>Verwijzingen Halt</i>	<i>Aantal per 10.000 jongeren</i>	58,0	2023	<i>Bureau Halt</i>
7.	<i>Vervallen</i>				
	<i>Alle diefstallen</i>	<i>Totaal geregistreerde diefstallen</i>	275,0	2023	<i>CBS</i>
8.	<i>Winkeldiefstallen</i>	<i>Totaal geregistreerde winkeldiefstallen</i>	15,0	2023	<i>CBS</i>
10.	<i>Diefstallen uit woning</i>	<i>Totaal geregistreerde diefstallen uit woningen</i>	10,0	2023	<i>CBS</i>
	<i>Alle misdrijven</i>	<i>Totaal geregistreerde misdrijven</i>	695,0	2023	<i>CBS</i>
9.	<i>Gewelds- en seksuele misdrijven</i>	<i>Totaal geregistreerde gewelds- en seksuele</i>	33,0	2023	<i>CBS</i>
11.	<i>Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)</i>	<i>Totaal geregistreerde vernielingen en beschadigingen</i>	90,0	2023	<i>CBS</i>
12.	<i>Vervallen</i>				
13.	<i>Vervallen</i>				
14.	<i>Funciemenging (verhouding banen-woningen)</i>	%	42,5	2022	<i>Meerdere bronnen</i>
15.	<i>Vervallen</i>				
16.	<i>Vestigingen (van bedrijven)</i>	<i>Totaal geregistreerde vestigingen</i>	2220,0	2022	<i>LISA</i>
17.	<i>Absoluut verzuim</i>	<i>Aantal Hengelo + Borne</i>	0,0	2021-2022	<i>Bel.med onderwijs</i>
18.	<i>Relatief verzuim</i>	<i>Aantal Hengelo + Borne</i>	219,0	2021-2022	<i>Bel.med onderwijs</i>
19.	<i>Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)</i>	<i>% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs</i>	1,6	2023	<i>Ingrado</i>

Wekelijkse sporters	%	60,0	2022	Meerdere bronnen
20. Niet-sporters	%	40,0	2022	Meerdere bronnen
21. Banen	Aantal banen (fulltimers, partimers en uitzendkrachten) in de leeftijd 15 – 64 jaar	8000,0	2022	LISA
22. Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	0,0	2022	CBS
23. Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3,0	2022	CBS
24. Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	75,5	2023	CBS
25. Vervallen				
26. Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,0	2022	CBS
27. Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	201,2	2023	CBS
28. Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	108,2	2023	CBS
29. Jongeren met jeugdzorg	% van alle jongeren tot 23 jaar	11,0	2023	CBS
30. Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,9	2023	CBS
31. Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3	2023	CBS
32. Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	72,0	1e helft 2023	GMSD
33. Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	73,0	2022	CBS
34. Hernieuwbare elektriciteit	%	68,0	2022	Rijksoverheid - Klimaatmonitor
Hernieuwbare warmte	%	31,0	2022	Rijksoverheid - Klimaatmonitor
35. Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	370,0	2023	CBS
36. Nieuw gebouwde woningen	Aantal nieuw gebouwde woningen	26,0	2022	CBS
37. Demografische druk (grijs)	%	83,5	2023	CBS
38. Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (eigenaar/bewoner)	In Euro's	936,0	2023	COELO
39. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (eigenaar/bewoner)	In Euro's	968,0	2023	COELO

3 B&L Programma/thema 2023 o.b.v. indeling 2024

In de meerjarenbegroting 2024-2027 is besloten om thema Organisatie toe te voegen onder programma 4 (Bestuur en Samenleving). Om alvast een vergelijking te kunnen maken is in onderstaande tabellen de jaarrekening 2023 gepresenteerd conform de nieuwe programma/thema indeling vanaf 2024.

De cijfers van de eerste drie programma's zijn ongewijzigd.

Jaarrekening 2023 (x € 1.000)	Primitief begroot	Actueel begroot	Realisatie	Vershil	
Lasten:					
PR1 Wonen en leven	7.948	8.474	8.820	-346	N
PR2 Duurzame toekomst	3.945	4.016	4.597	-581	N
PR3 Inclusieve samenleving	34.806	40.055	41.735	-1.680	N
PR4 Bestuur en samenleving	12.064	15.509	14.538	971	V
PR5 Financieel gezond	9.759	27.171	22.733	4.439	V
Totaal lasten	68.523	95.225	92.424	2.802	V
Baten:					
PR1 Wonen en leven	2.516	3.014	3.602	588	V
PR2 Duurzame toekomst	2.893	2.893	3.247	353	V
PR3 Inclusieve samenleving	7.475	9.465	8.975	-490	N
PR4 Bestuur en samenleving	385	443	884	441	V
PR5 Financieel gezond	55.261	79.411	81.779	2.367	V
Totaal baten	68.530	95.225	98.485	3.260	V
Saldo	7	-	6.062	6.062	V

PR4 Bestuur en samenleving	Primitief	Actueel		
(x € 1.000)	begroot	begroot	Realisatie	Vershil
<u>Lasten:</u>				
Organisatie	7.433	10.291	9.021	1.270 V
Bestuur	1.343	1.406	1.702	-296 N
Participatie en communicatie	69	69	42	27 V
Dienstverlening en digitalisering	1.256	1.262	1.293	-31 N
Veiligheid en openbare orde	1.912	2.430	2.425	5 V
Vergunningverl. toezicht en handhaving	52	52	55	-4 N
Totaal lasten	12.064	15.509	14.538	971 V
<u>Baten:</u>				
Organisatie	21	79	272	193 V
Bestuur	0	0	198	198 V
Participatie en communicatie	0	0	0	0 -
Dienstverlening en digitalisering	364	364	403	40 V
Veiligheid en openbare orde	0	0	0	0 -
Vergunningverl. toezicht en handhaving	0	0	11	11 V
Totaal baten	385	443	884	441 V
Saldo PR4 Bestuur en samenleving	-11.680	-15.066	-13.655	1.412 V

PR5 Financieel gezond	Primitief	Actueel		
(x € 1.000)	begroot	begroot	Realisatie	Vershil
<u>Lasten:</u>				
Financiën	3.868	21.435	15.535	5.900 V
Vastgoed	2.356	1.893	2.102	-209 N
Grondzaken	3.536	3.843	5.095	-1.252 N
Totaal lasten	9.759	27.171	22.733	4.439 V
<u>Baten:</u>				
Financiën	51.080	74.922	76.942	2.020 V
Vastgoed	646	646	894	248 V
Grondzaken	3.536	3.843	3.943	100 V
Totaal baten	55.261	79.411	81.779	2.367 V
Saldo PR5 Financieel gezond	45.502	52.240	59.046	6.806 V